

รายงานการวิจัย เรื่อง

**นิติตจุพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับคดี ๕:
ศึกษากรณีนิติตที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๑**

ศิริภัสสรส์ วงศ์ทองดี

ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

รายงานการวิจัย เรื่อง

นิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับคดี ๕:
ศึกษากรณีนิตที่ก่อกำล้างศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๑

ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี

ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

ชื่อโครงการวิจัย : ศิล ๕ กับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ศึกษากรณีนิสิตที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๑
 ชื่อผู้วิจัย : ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี
 วัน เดือน ปีที่ทำสำเร็จ : ๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาถึงระดับการมีความรู้ ความเข้าใจ(ปรีชิต) การปฏิบัติ และปฏิเวธของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ทั้งในปัจจุบันกับในความตั้งใจในคราวเดียวกัน สมมติฐานการวิจัยหลักมีสองประการ คือ (๑) ปัจจัยที่จำแนกนิสิตแตกต่างกันตามเพศ อายุ ภูมิลำเนา ศาสนา ชั้นปี คณะ และกลุ่มสาขาวิชาที่เรียนมีระดับของปรีชิต ปฏิบัติ และปฏิเวธคือ ศิล ๕ แตกต่างกัน และ (๒) ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยแวดล้อมของนิสิตได้แก่กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา ศาสนาของมารดา ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของบิดาและมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม และอุปนิสัยเพื่อนสนิทมีความสัมพันธ์กับระดับของปรีชิต ปฏิบัติ และปฏิเวธของนิสิต

จากการกำหนดสัดส่วนจำนวนนิสิตไว้ที่ร้อยละ ๑๐ ของนิสิตแต่ละคณะจากฐานข้อมูลจำนวนนิสิตของสำนักทะเบียนและประมวลผล ณ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ ได้จำนวน ๕๗๗ คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวนทั้งสิ้น ๕๕๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐ จาก ๑๕ หน่วยงาน คือ บัณฑิตวิทยาลัย วิศวกรรมศาสตร์ อักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ นิติศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สหเวชศาสตร์ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาลัยประชากรศาสตร์ และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนคณะที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มี ๓ คณะ คือ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เกษศาสตร์ และแพทยศาสตร์ คณะที่เก็บข้อมูลได้ครบ ๑๐๐ % มี ๓ คณะคือ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี เศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ตอบแบบสอบถามสูงสุดร้อยละ ๔๘.๗๓ นิสิตที่ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิงร้อยละ ๖๓.๓๒ เพศชายร้อยละ ๓๖.๖๘ ระดับชั้นปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ ๖๓.๕๕ ชั้นปีที่ ๒ ตอบแบบสอบถามมากที่สุดร้อยละ ๓๓.๘๘ อายุเฉลี่ยคือ ๒๒.๕ ปี นิสิตที่ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๒๕ ศาสนาของบิดาและมารดา คือ ศาสนาพุทธเป็นส่วนมากร้อยละ ๕๗.๔๖ และ ๕๗.๖๔ ตามลำดับ ส่วนใหญ่นิสิตพักอยู่กับครอบครัวร้อยละ ๕๕.๒๔ และภูมิลำเนาคือกรุงเทพฯและปริมณฑลเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๗.๔๓ กิจกรรมทางศาสนาที่มักทำเป็นประจำคือ การทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน การบริจาคและตั้งจิตอธิษฐาน ชมรมที่นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ ชมรมค่ายอาสาพัฒนา อุปนิสัยเพื่อนสนิทของนิสิตส่วนใหญ่เป็นคนคิมิศีลธรรม

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลป ศิล ๕ และองค์ของศิลปะแต่ละชื่อของนิสิตอยู่ในระดับมาก ศิลข้อที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยความเข้าใจสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ศิลปข้อที่ ๒ ข้อที่ ๔ ข้อที่ ๓ และข้อที่ ๑ ตามลำดับ เรื่องการสมათานศิลปะระดับต่างๆพบว่านิสิตเข้าใจภาพรวมมาก แต่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสัมปตตวิริติ และสมุจเจทวิริติในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกรปฏิบัติหรือการรักษาศิล ๕ ของนิสิตพบว่านิสิตเคยทำศิลปข้อที่ ๔ มากที่สุด ตามด้วยข้อที่ ๑ ข้อที่ ๕ ข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓ เป็นลำดับสุดท้าย ส่วนความตั้งใจที่จะไม่ทำศิลปข้อที่ ๕ ข้อปรากฏว่านิสิตมีตั้งใจจะไม่ทำศิลปข้อที่ ๓ มากที่สุด ตามด้วยข้อที่ ๒ ข้อที่ ๕ ข้อที่ ๔ และข้อที่ ๑ เป็นลำดับสุดท้าย

ความรู้ ความเข้าใจของนิสิตที่มีต่อความหมายของคำว่าปรีชิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด และความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิเวธอยู่ในระดับน้อย ส่วนคำว่าปฏิบัตินิสิตเข้าใจในระดับมาก ผลการพิสูจน์สมมติฐานพบว่าไม่ว่านิสิตหญิงหรือชาย ช่วงอายุที่ต่างกัน ระดับชั้นปริญญา ระดับชั้นปี และภูมิลำเนาที่ต่างกันนิสิตก็มิได้มีระดับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องศิลปและศิลป ๕ (ปรีชิต) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ศาสนาที่นับถือ และกลุ่มสาขาวิชาที่นิสิตเรียนพบว่านิสิตมีความรู้ ความเข้าใจต่อศิลป และศิลป ๕ (ปรีชิต) ที่แตกต่างกัน ในขณะที่ตัวแปรเพศ ภูมิลำเนา ชั้นปี สาขาวิชา ไม่พบความแตกต่างเกี่ยวกับ

การปฏิบัติเรื่องการรักษาศีล ๕ ของนิกาย ส่วนตัวเปรียญ ระดับปริญญา ศาสนาที่นับถือ และคณะที่สังกัดพบว่ามี ความแตกต่างของระดับการปฏิบัติหรือการรักษาศีล ๕ ในเรื่องปฏิเวธพบว่าตัวแปร เพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับปริญญา ระดับชั้นปี และคณะที่สังกัดไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับ การนับถือศาสนา และกลุ่มสาขาวิชา พบความแตกต่างของระดับการมีปฏิเวธ

ผลการพิสูจน์สมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยแวดล้อมของนิกายต่อปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธในเรื่องศีล และศีล ๕ ของนิกายพบว่ากิจกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์ทั้งระดับปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ศาสนาของบิดาไม่พบ ความสัมพันธ์ ศาสนาของมารดาพบความสัมพันธ์กับปริยัติ และปฏิบัติ ลักษณะการพักอาศัยไม่พบความสัมพันธ์ อาชีพทั้ง ของบิดาและมารดาไม่พบความสัมพันธ์ การเป็นสมาชิกชมรมพบความสัมพันธ์เฉพาะในระดับปริยัติของนิกาย ส่วนอุปนิสัย ของเพื่อนสนิทพบความสัมพันธ์เฉพาะระดับปฏิเวธ

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลผลการวิจัยที่ค้นพบระดับความรู้ ความเข้าใจ(ปริยัติ) การปฏิบัติ ปฏิเวธ และความตั้งใจที่จะด ำเนินการทำดีศีลทั้ง ๕ ข้อของนิกายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นที่น่ายินดีเพราะพบว่าอยู่ในระดับที่มาก ถ้าหาก มหาวิทยาลัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยกันเสริมสร้างหรือส่งเสริมให้มีความเป็นระบบ เข้มแข็ง และยั่งยืนด้วยวิธีการ ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาหลักไตรสิกขามาใช้ให้ครบถ้วนซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งศีล สมาธิและปัญญา ด้วยการส่งเสริมการ พัฒนาทั้งปร โท โจนะและ โยนิ โสมนสิการและการนำเอาหลักบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีได้ใจะจงเฉพาะ นิกายเท่านั้น มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในส่วนอื่นๆทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสายงาน ต่างๆที่ล้วนประกอบเข้าด้วยกันเป็นหน่วยของสังคมที่กำลังร่วมกันทำภารกิจอันยิ่งใหญ่ในการผลิตบุคลากรที่ทรงคุณค่า แห่งการเป็นผู้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีศีลธรรมและจริยธรรมเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สังคมที่สงบสุข ร่มเย็นและยั่งยืน

เลขหมู่

เลขทะเบียน 018122

วัน เดือน ปี ๘ ก.พ. ๖2

กิตติกรรมประกาศ

แรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าผู้ที่ได้มีโอกาสศึกษาในช่วงหนึ่งของชีวิต ในการที่ได้เข้ามาเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะในระดับใด และได้มาศึกษาศาสตร์ต่างๆตามสาขาที่ตนเองสนใจ สิ่งที่เขาเหล่านั้นปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน อาจจะเรียกได้ว่า เป็นวิถีชีวิตปกติ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา หรือโดยรู้ตัวอันมีการพิจารณาไตร่ตรองไว้ก่อน หรือที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อได้ประสบกับเหตุซึ่งหน้า ว่าเขาได้มีการตัดสินใจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป ทั้งด้วยการกระทำทางกายและทางวาจา ที่เรียกว่ากายกรรมและวจีกรรมอย่างไร เมื่ออาศัยหลักคำสอนแห่งศาสนาพุทธที่เกี่ยวกับ สิล ๕ มาทำการอธิบาย

ผู้วิจัยเป็นชาวพุทธและนับถือศาสนาพุทธ โดยกำเนิดตามบิดา มารดา และได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาจากครอบครัว จากโรงเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา เช่น จากวิชาหน้าที่ศีลธรรม และจากการเรียนรู้ในชีวิตจริงของตนเอง หรือ โดยการปฏิบัติหรือศึกษาจากครูบาอาจารย์และผู้รู้ท่านอื่นๆ และจากการไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญๆ เช่น วันพระ วันสำคัญทางพุทธศาสนา และวันครบรอบวันเกิดของตนเองและบุคคลอื่นเป็นที่รัก รวมทั้งศึกษาจากการอ่านหนังสือคำสอนทางศาสนา และได้ฟังคำสอนของพระภิกษุสงฆ์หลายๆรูปในหลายๆวาระ ในฐานะที่เป็นชาวพุทธคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตเป็นปกติเช่นฆราวาสทั่วไปที่อยู่ในสังคมไทย ได้มีโอกาสพบเห็นและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนอยู่ตลอดเวลา การพิจารณาและเลือกนำเอาหลักคำสอนที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องกำกับกายกรรมและวจีกรรมเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นปกติสุข ไม่มีการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก็คือ สิล ๕ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ เมื่อได้มีโอกาสทำวิจัยฝากเอาไว้ในแผ่นดินเกิด จึงเลือกหัวข้อนี้มาศึกษาวิจัยในฐานะเป็นนักวิจัยมือใหม่

ผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณผู้ที่มีพระคุณทุกท่าน อันได้แก่บิดา มารดา คุณครู คณาจารย์ ญาติมิตร บุคคลในครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง และผู้ที่มีความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยทั้งโดยตรง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา แห่งภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้เมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงใให้กับผู้วิจัย และทุกๆท่านที่มีส่วนสนับสนุนโดยทางอ้อมที่มีได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้ หากมีความดีหรือมีกุศลอันใดอันเกิดจากการทำงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ทุกๆท่าน และขอน้อมรำลึกในพระพุทธานุภาพ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ พร้อมทั้งขอถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรศรี วงศ์ทองดี

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก-ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง-จ
สารบัญตาราง	ฉ-ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
๑. บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๒
๑.๔ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๓
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๒. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ ศาสนาพุทธกับหลักธรรมคำสอน	๕
๒.๒ ความหมายของศีล ประเภท และองค์ของศีล	๕
๒.๓ ศีลกับเจตนาธรรม์ทางสังคม ศีล ๕ กับแนวปฏิบัติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕	๑๖
๒.๔ ปัจจัยแวดล้อมของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล ๕	๒๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๒
๓. วิธีดำเนินการวิจัย	๒๔
๓.๑ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๔
๓.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๒๔
๓.๓ สมมติฐานในการวิจัย	๒๕
๓.๔ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๒๕
๓.๕ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๖
๓.๖ สถิติวิเคราะห์ที่ใช้	๒๕
๔. ผลการวิจัย	๓๐
๔.๑ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถาม	๓๐
๔.๒ ผลการพิสูจน์สมมติฐาน	๕๓

๕. สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๗๗

๗๗

๘๔

๘๕

บรรณานุกรม

๕๒

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

๕๗

ภาคผนวก ข ผลการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

๑๐๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ แสดงจำนวนนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๑	๒๕
๓.๒ แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตและการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น	๒๘
๓.๓ แสดงค่าเฉลี่ยและการแปลผลความถี่ของพฤติกรรมที่ปฏิบัติ	๒๙
๔.๑ แสดงจำนวนนิสิตขนาดกลุ่มตัวอย่างสัดส่วน ๑๐ % ของแต่ละคณะและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ	๓๐
๔.๒ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะ	๓๑
๔.๓ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ระดับชั้นปี	๓๒
๔.๔ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	๓๒
๔.๕ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ภูมิภาค	๓๓
๔.๖ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผู้ที่นิสิตพักอาศัยอยู่ด้วย	๓๔
๔.๗ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับปริญญา	๓๔
๔.๘ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ	๓๔
๔.๙ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ	๓๔
๔.๑๐ แสดงการนับถือศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง	๓๕
๔.๑๑ แสดงการนับถือศาสนาของบิดา	๓๕
๔.๑๒ แสดงการนับถือศาสนาของมารดา	๓๕
๔.๑๓ แสดงถึงลักษณะของกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑	๓๖
๔.๑๔ แสดงจำนวนกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๒	๓๖
๔.๑๕ แสดงจำนวนกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๓	๓๖
๔.๑๖ แสดงการเป็นสมาชิกของชมรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย	๓๗
๔.๑๗ แสดงกีฬาที่นิสิตเล่นเป็นประจำ	๓๗
๔.๑๘ แสดงบุคลิกลักษณะ/อุปนิสัย ของเพื่อนสนิทที่สุดของนิสิต	๓๘
๔.๑๙ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับแรก	๓๘
๔.๒๐ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๒	๓๙
๔.๒๑ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๓	๓๙
๔.๒๒ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑	๔๐
๔.๒๓ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๒	๔๐
๔.๒๔ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๓	๔๑
๔.๒๕ แสดงอาชีพของบิดาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๑
๔.๒๖ แสดงอาชีพของมารดาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๒
๔.๒๗ แสดงจำนวนนิสิตที่ประกอบอาชีพแล้ว	๔๒

ตารางที่	หน้า
๔.๒๘ แสดงประเภทงานหรืออาชีพที่ต้องการ	๔๓
๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในประเด็นความหมาย คำว่าศีล	๔๓
๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ และการสมาทานรักษาศีล	๔๓
๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายเรื่องการรักษาศีลข้อ ๑	๔๔
๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๒	๔๕
๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๓	๔๕
๔.๓๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๔	๔๖
๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความรู้เกี่ยวกับศีลข้อ ๕	๔๗
๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในเรื่องการสมาทานศีล การรักษาศีลและการละเมียดหรือการผัดศีล	๔๗
๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ และประโยชน์ของการรักษาศีล ๕	๔๘
๔.๓๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ การรักษาศีล ๕ แต่ละข้อกับชีวิตประจำวัน	๔๘
๔.๓๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม	๔๘
๔.๔๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติปฏิบัติ ในกรอบของศีล ๕ ในศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตาฯ	๔๙
๔.๔๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติปฏิบัติ ในกรอบของศีล ๕ ในศีลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ	
๔.๔๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติตามกรอบ ของศีล ๕ ในศีลข้อ ๓ กามสุมิฉาจาราฯ	๕๐
๔.๔๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติ ตามกรอบของศีล ๕ ในศีลข้อ ๔ มุสาวาทาฯ	๕๑
๔.๔๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติ ตามกรอบของศีล ๕ ในศีลข้อ ๕ สุราเมรยาฯ	๕๑

ตารางที่	หน้า
๔.๗๖ เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม คณะ	๗๒
๔.๗๗ แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัย ประกอบด้วย กิจกรรมศาสนา พ่อนับถือ ศาสนา แม่นับถือศาสนา ที่พักอาศัยด้วย อาชีพบิดา อาชีพมารดา เป็นสมาชิกของชมรม ยูนิสัสเพื่อนสนิท กับระดับของ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ที่มีต่อศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๗๓
๔.๗๘ แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑,๒ และ ๓ (แตกต่าง คือ ขอมรับสมมติฐาน ส่วนไม่แตกต่าง คือ ปฏิเสธสมมติฐาน)	๗๕
๔.๗๙ แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ ๔ (พบความสัมพันธ์ คือ ขอมรับสมมติฐาน ส่วนไม่พบความสัมพันธ์ คือ ปฏิเสธสมมติฐาน)	๗๖

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ

หน้า

๓.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒๔

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

นิสิต นักศึกษา คือผู้เรียนรู้ที่ได้มีโอกาสเข้ามาสู่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทและความสำคัญสูงยิ่งในการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นชุมพลังทางปัญญาและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคส่วนต่างๆของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ไปจนถึงระดับประเทศ การปลูกฝังความรู้แต่เพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพได้ ดังนั้น บทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยทุกแห่งอีกประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตปกติของบรรดานิสิต นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ตลอดจนให้คำแนะนำและเผยแพร่สู่ประชาชนทั่วไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในธรรมบุญชีวิต (๒๕๔๘: ๑๗-๒๐) หมวด คนกับสังคม ว่าคนที่ศีลธรรม หรือ ผู้ที่มีมนุษยธรรม จึงจะเรียกได้ว่าเป็นอารยชน คือ เป็นผู้มีธรรมะ และเป็นผู้ที่เจริญแล้ว อันหมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

๑.) มีความสุจริต ๓ คือ กายสุจริต ได้แก่ การทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประพฤติชอบด้วยกาย มีวจีสุจริต การทำความสุจริตทางวาจา พูดแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม หรือประพฤติดชอบด้วยวาจา และมีโนสุจริต มีความสุจริตทางใจ คิดแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม หรือประพฤติดีประพฤติดชอบด้วยใจ

๒.) มีความประพฤติตามอารยธรรม คือ ประพฤติถูกต้องตามเหตุแห่งกุศลกรรม ๑๐ ได้แก่ กุศลกรรมทางกาย ๓ ประกอบด้วย ละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบบังคับเบียดเบียน มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือ เกื้อกูล สงเคราะห์กันและกัน ละเว้นการแย่งชิงลักขโมย และการเอาตัวเอาเปรียบกัน เคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น ละเว้นการประพฤติดิสถางละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของผู้อื่น กุศลกรรมทางวาจา ๔ ประกอบด้วย ละเว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง โดยกล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดไปจากความจริงเพราะเห็นแก่ประโยชน์ใดๆ ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมความสามัคคี ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียดาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวล น่าฟัง และ ละเว้นการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่ความจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ ถูกกาลเทศะ กุศลกรรมทางใจ ๓ ประกอบด้วย ไม่ละโมภ ไม่พั่งเล็งคิดเอาแต่ได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เผื่อแผ่กว้างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน และ มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรม หรือ กฎแห่งกรรมว่า ทำดีย่อมมีผลดี ทำชั่วย่อมเกิดผลชั่ว สามารถรู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

กล่าวโดยสรุปประมวลความว่า หลักความประพฤติทั้ง ๑๐ ข้อนั้นเป็นธรรมจริยา และเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนบริบูรณ์ ทำให้คนเจริญขึ้นพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ หากผู้ใดยังไม่มั่นคงในอารยธรรม ตามหลักศาสนาสอนว่าให้ผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและวาจาอย่างน้อยด้วย การประพฤติตามหลัก ศีล ๕ ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ๑๐ ประการนั้น จึงจะจัดได้ว่าเป็นคนดี มีศีลธรรม

ในท่ามกลางความเจริญทางวัตถุ ความเร่งรีบในชีวิตประจำวัน และความเคร่งเครียดในการศึกษาเล่าเรียน ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยในชุมชนเมืองใหญ่ระดับใจกลางเมืองหลวงของประเทศ นิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ว่าเพศหญิง หรือ ชาย ล้วนเป็นผู้ที่มาจากถิ่นกำเนิดที่แตกต่างกัน มีความต่างกันในเรื่อง

เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพทางสังคม และมาจากครอบครัวที่ต่างกัน มีภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน แต่มีสิ่งที่เหมือนกันก็คือ นิสิตจุฬาก็เป็นผู้ที่สังคมและมหาวิทยาลัยต่างก็คาดหวังว่าเขาจะเป็นคนดี มีศีลธรรมควบคู่ไปกับการมีความรู้ คู่ปัญญา เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และการประพฤติปฏิบัติในเรื่องที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดทางกายและวาจา อยู่ในกรอบของศีล ๕ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการประพฤติทางกาย และวาจาอันเป็นสัญลักษณ์ของคนดีมีศีลธรรม จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม อันประกอบไปด้วย ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากปาณาติบาต คือ เว้นจากการฆ่าสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากอทินนาทาน ละเว้นจากการลักขโมยเบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากามสุมิฉฉาจาร ละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของผู้ใดให้สับสนเสียหาย ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากมูสาวาท ละเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ไม่ประทุษร้ายด้วยวาจา และ ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องคองของมีเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ เมื่อน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม

การวิจัยนี้มุ่งสำรวจว่าความรู้ ความเข้าใจและการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕ ทั้งโดยทราบหรือไม่ทราบ ทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา ตลอดจนความตั้งใจหรือเจตนาของนิสิตจุฬาฯที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติที่เป็นธรรมจริยาเบื้องต้นด้วยการรักษาศีล ๕ เป็นอย่างไร เพื่อหาเหตุผลและความจำเป็นที่มีส่วนสำคัญต่อการแสดงบทบาทของมหาวิทยาลัยในการผลิตบุคลากรที่เป็นคนดี มีความรู้ และมีศีลธรรมออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๕ ข้อ ดังนี้

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจในเรื่องศีล ๕ ของนิสิตจุฬาฯ(ปรีชิต)
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติอันเป็นไปตามแนวของการรักษาศีล ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศึกษาความคาดหวังของนิสิตที่มีต่อการปฏิบัติตนตามกรอบศีล ๕ (ปฏิบัติ)
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ และความเข้าใจแจ่มแจ้งของคนอันเกิดจากการปฏิบัติหรือการรักษาศีล ๕ ของนิสิตจุฬาฯ (ปฏิเวธ)
- ๑.๒.๔ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ และระดับการรับรู้ ความเข้าใจของนิสิตจุฬาฯ ที่มีต่อการรักษาศีล ๕
- ๑.๒.๕ เพื่อเสนอแนะถึงรูปแบบกิจกรรม และกระบวนการที่พึงประสงค์ในการส่งเสริมให้นิสิตจุฬาฯ ได้พัฒนาตนเองตามแนวทางของการรักษาศีล ๕

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ การวิจัยนี้ศึกษาจากหลักคำสอนในเรื่องศีลจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา เอกสารประกอบการสอนหรือตำราของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่มีการสอนวิชาศาสนาและปรัชญา การบรรยายธรรม หนังสือที่ออกตีพิมพ์ ตลอดจนเว็บไซต์ต่างๆที่มีการบรรจุความรู้และแนวทางการรักษาศีล ๕ ไว้

๑.๓.๒ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เวลาประมาณ ๑ ปีในการดำเนินการวิจัย นิสิตจุฬาฯที่จะเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยตามคณะ และสถาบันต่างๆทุกระดับชั้น และทุกระดับการศึกษาได้แก่ ระดับปริญญาตรี โท และเอกที่กำลังศึกษาในปีการศึกษาที่ทำวิจัย คือ ปีการศึกษา ๒๕๕๑

๑.๔ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายถึง ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนและมีชื่ออยู่ในระบบฐานข้อมูลของสำนักทะเบียนและประมวลผลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๑

ปริยัติ (The Study of the Texts or Scriptures) หมายถึง ความรู้ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอน (พุทธทาสภิกขุ, บรมธรรม ภาคต้น หน้า ๔) เป็น การศึกษาหลักธรรมคำสอน สุมน อมรวิวัฒน์ (๒๕๓๐ หน้า ๒๗) กล่าวว่า ปริยัติ เป็นความรู้ที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การคิดถึงความหมาย ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ กฎ และกระบวนการของชีวิต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้อย่างละเอียด ลึกซึ้งและเป็นระบบ ผลของการศึกษาในแง่ของปริยัติเพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ

ปฏิบัติ (The Practice of the Dhamma or the True Doctrines) หมายถึง ส่วนของการกระทำ เป็นการนำเอาหลักธรรมที่ได้ศึกษาในชั้นปริยัติ เกิดการยอมรับและนำมาสู่การปฏิบัติ เพื่อเดินไปสู่จุดหมาย แยกได้เป็นศีล (ปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางกายนอกที่กาย ที่วาจา) สมาธิ (การปฏิบัติเพื่อให้มีกำลังใจที่สมบูรณ์เต็มขนาด) และปัญญา (เป็นความรู้ ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้อย่างสมบูรณ์ขึ้นมา) (พุทธทาสภิกขุ, บรมธรรม ภาคต้น หน้า ๕)

ปฏิเวธ (The Stage of Realization as a result of observing Dhamma Practice) หมายถึง การตระหนักถึงผลของการปฏิบัติ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นได้ด้วยตนเอง แยกได้เป็นมรรค (เป็นความรู้แจ่มแจ้งถึงการเห็นหนทางแห่งการดับทุกข์อันมีองค์ ๘) ผล (เป็นความรู้และการเห็นถึงผลของการปฏิบัติแห่งการดับทุกข์) และนิพพาน (หมายถึง ความสุข ความชุ่มเย็นอันเกิดมาจากผลของการปฏิบัติในทันที) (พุทธทาสภิกขุ, บรมธรรม ภาคต้น หน้า ๖)

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ ๔ ข้อ คือ

สมมติฐานที่ ๑ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม(ปริยัติ) ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๒ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๓ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของการทราบถึงผลแห่งการปฏิบัติ(ปฏิเวธ)ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา การนับถือศาสนาของมารดา การพักอาศัยอยู่กับผู้ใด อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม อุปนิสัยของกลุ่มเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ(ปริยัติ) การรับรู้ต่อการปฏิบัติ และการรับรู้ต่อปฏิเวธ ในเรื่องการรักษาศีล ๕ ของนิสิต

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- ๑.๖.๑ ทำให้ทราบระดับของความรู้ ความเข้าใจ(ปริยัติ)ในเรื่องศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ๑.๖.๒ ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ตามแนวทางของการรักษาศีล ๕ (ปฏิบัติ) ของนิกายของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๑.๖.๓ ทำให้ทราบถึงการรับรู้และความพึงพอใจ และการรู้โดยแจ่มแจ้ง (ปฏิเวธ) ของนิกายจุฬาลงกรณ์การปฏิบัติด้วยการรักษาศีล ๕
- ๑.๖.๔ ทำให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อม(ในขอบเขตของการศึกษา)ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ การปฏิบัติ และความเข้าใจ ของนิกายจุฬาลงกรณ์การรักษาศีล ๕
- ๑.๖.๕ สามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รูปแบบ และกระบวนการที่พึงประสงค์ในการส่งเสริมให้นิกายจุฬาลงกรณ์พัฒนาตนเองตามแนวทางของการรักษาศีล ๕ จากผลการศึกษา

บทที่ ๒

หลักคำสอน หลักธรรม และหลักปฏิบัติของพุทธศาสนาในเรื่องศีล ๕ วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ศาสนาพุทธกับหลักธรรมคำสอน

ในหนังสือ “ปณิธาน ๓ ประการ” ของพระธรรมโกศาจารย์ หรือ ท่านพุทธทาสภิกขุ (๒๕๔๓ หน้า ๑๕-๑๖) ได้กล่าวถึงศาสนาในความหมายที่แท้จริง ซึ่งไม่ใช่ศาสนาวัตถุ เป็นศาสนาที่มีไว้คุ้มครองโลกว่าทุกศาสนาต่างก็มีหัวใจ มีความมุ่งหมายส่วนสำคัญที่ตรงกันทุกศาสนา หัวใจของทุกศาสนาที่ตรงกัน คือ การสร้างสันติสุขของโลกด้วยเครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ ความไม่เห็นแก่ตัว หรือความไม่ยึดมั่น ถือมั่น ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวว่า ทุกศาสนาต่างก็มุ่งกำจัดความเห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งสิ้น และการประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปตามครรลอง หรือที่สอดคล้องกับศีล ๕ จัดได้ว่าเป็นเบื้องต้นแห่งการขจัดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

สำหรับหนังสือ “หัวใจพุทธศาสนา” ที่มีการจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพุทธทาส ๑๐๐ ปีชาตกาล (๒๕๔๕) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศาสนา” ไว้ถึง ๑๐ ความหมาย ดังนี้

๑. ศาสนา คือ คำสั่งสอน ให้ได้รู้ ได้ปฏิบัติ
๒. ศาสนา คือ สิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าปลอดภัย
๓. ศาสนา คือ ระบบที่ทำให้สังคมอยู่ด้วยกัน โดยสันติแม้ว่าจะเหลื่อมล้ำกัน
๔. ศาสนา คือ สิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดในขณะที่มนุษย์ควรจะได้รับ
๕. ศาสนา คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะช่วยให้สำเร็จประโยชน์ทุกอย่าง ทุกประการในการกำจัดทุกข์ภัยออกไปเสียจากมนุษย์
๖. ศาสนา คือ สิ่งที่ควรทำให้เหมือนอาหารที่ต้องบริโภคทุกวัน
๗. ศาสนา คือ สิ่งที่ควรทำให้เป็นเสมือนเครื่องนุ่งห่มที่ทำให้เกิดความสุขกายและความสบายใจ
๘. ศาสนา คือ สิ่งที่เป็นเสมือนที่อาศัย ที่เป็นสุขโดยส่วนเดียว
๙. ศาสนา คือ สิ่งที่เป็นเหมือนหูกยาสำหรับแก้ไขในทุกความหมายของโรคที่จะเกิดขึ้นแก่มนุษย์
๑๐. ศาสนา คือ สิ่งประเล้าประโลมใจมนุษย์ให้พอใจอยู่ในความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

กล่าวโดยสรุป ท่านพุทธทาสภิกขุได้นิยามคำว่า “ศาสนา” ว่าหมายถึง สิ่งที่สำคัญสำหรับมนุษย์ เพื่อให้มีความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องนั่นเอง

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ หน้า ๖) ว่า สำหรับพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาท และ กิริยาวัต) เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม(วิริยวัต) การสั่งสอนธรรมของพระพุทธองค์ทรงมุ่งผลในการปฏิบัติ เพื่อให้ทุกคนสามารถจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลกนี้ได้

ปิยโสภณ หรือพระศรีญาณโสภณ แห่งวัดพระรามเก้า กาญจนภิเษก กรุงเทพมหานคร ก็ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “แทนคุณศาสนา”(๒๕๔๕ หน้า ๕) ว่า ศาสนา หมายถึง คำสอน และผู้สอนคนแรกของมนุษย์ หมายถึง แม่กับพ่อ ท่านทั้งสองจึงเป็นบ่อเกิดของศาสนาของลูก และเป็นศาสดาองค์แรกของลูกทุกคน พระศรีญาณโสภณยังได้กล่าวอีกต่อไปว่า การนับถือศาสนาจัดว่าเป็นสิ่งจำเป็น เปรียบเสมือนใจที่มีศาสนาก็จะอบอุ่นเหมือนลูกที่ได้อยู่ใกล้

พ่อกับแม่ นโนธรรมสำนึก คือ ศาสนาแห่งชีวิต และผู้ปลุกมโนธรรมที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ ก็คือ พ่อแม่ของลูกทุกคนนั่นเอง

หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี แห่งวัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย ได้บรรยายธรรมไว้อย่างเรียบง่ายถึงสิลาอนุสติ ว่าเป็นการระลึกถึงความดีที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ มิใช่การระลึกถึงความดีหรือศีลที่อยู่ภายนอก เป็นการรักษาตัวมนุษย์ให้เป็นคนดีขึ้นมา หลวงปู่เทศก์ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะต้องมี ศีล ๕ ไว้เป็นพื้นฐานของชีวิต ศาสนาจะตั้งอยู่ได้มั่นคงก็เพราะคนปฏิบัติตามหลักของศีลนั่นเอง

หลักคำสอน หลักธรรม และหลักปฏิบัติของพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต) (พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, ๒๕๔๘ หน้า ๓๕๕-๔๐๓) กล่าวถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่ออธิบายเรื่องชีวิตและคุณธรรมพื้นฐานของอารยชน โดยท่านอธิบายถึงคุณสมบัติของฝ่ายมี(มีหลักธรรมสำคัญสำหรับตั้งเป็นเกณฑ์ที่พึงมี) ๕ อย่าง และคุณสมบัติฝ่ายหมด(ฝ่ายละ) อีก ๕ อย่าง ดังจะได้นำมากล่าวโดยย่อๆ คือ

๑. คุณสมบัติฝ่ายมี(มีหลักธรรม) ๕ อย่าง ได้แก่

- หนึ่ง มีศรัทธา เชื่อมั่นในความจริง ความดีงาม และกฎธรรมดแห่งเหตุและผล
- สอง มีศีล มีความประพฤติทั้งทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริต เป็นที่พอใจของอารยชน โดยทั่วไป หมายถึงศีล ๕ ที่ประพฤติอย่างถูกต้อง
- สาม มีสุตะ คือ ได้เรียนรู้จริยธรรม รู้จักอารยธรรม นับว่าเป็นผู้มีการศึกษา
- สี่ มีจาคะ ครองเรือนด้วยใจที่ปราศจากความตระหนี่ ยินดีในการสละ การให้ การเฉลี่ย เจือจาน แบ่งปัน
- ห้า มีปัญญา รู้ชัดในอริยสัจจ์ ๔ มองเห็นปฏิจสมุปบาท เข้าใจในไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา

หากสังคมใด มีหลักธรรมสำหรับสร้างความสามัคคีและเอกภาพของหมู่ชน อันหมายถึง สาราณียธรรม ๖ ครบถ้วน ได้แก่ มีเมตตาทายกรรม(แสดงออกทางกายด้วยความเมตตา) เมตตาวจีกรรม(แสดงออกทางวาจาด้วยความเมตตา) เมตตาโมกรรม(คิดต่อกันด้วยความเมตตา) สาธารณ โภคี(แบ่งปันลาภอันชอบธรรม เฉลี่ยเจือจานให้ได้มีส่วนร่วมทั่วกัน) สีสสามัญญาตา(มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น) และทัญญาสามัญญาตา(ความเห็นชอบร่วมกับเพื่อนร่วมหมู่) สังคมนั้นก็จะสงบสุข ร่มเย็น

๒. คุณสมบัติฝ่ายหมด หรือ ฝ่ายละ(ท่านได้นำมากล่าวไว้เฉพาะที่สำคัญและน่าสนใจเป็นพิเศษ) คือ การละสังโยชน์หรือกิเลสที่ผูกมัดใจได้ ๕ อย่าง ได้แก่

- หนึ่ง ละสักกายทิฏฐิ(ความเห็นผิดว่าเป็นตัวของตน ติดสมมติเหนียวแน่น)
- สอง ละวิจิกิจฉา(ความสงสัยไม่แน่ใจต่างๆเกี่ยวกับพระศาสนา พระธรรม พระสงฆ์ และสิกขาเป็นต้น)
- สาม ละสีลัพพตปรามาส(การถือปฏิบัติศีลและวัตร ไม่บริสุทธิตามหลักการและความมุ่งหมายที่มุ่งเพื่อความดีงาม)
- สี่ การละมัจฉริยะ(ละความตระหนี่ ความใจคับแคบ หวงแหน คอยกีดกันผู้อื่น)
- ห้า ละออคติ(ละความประพฤติที่ผิด หรือความลำเอียง ๔ อย่าง คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลงหรือเขลา และภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว) นอกจากนี้ท่านพระพรหมคุณา

ภรณ์ยังเสริมว่ามนุษย์ควรละระคะ โทสะ โมหะ หรือละความโลภ โกรธ หลงชั้นหยาบหรือรุนแรงออกไปจากชีวิตให้ได้อีกด้วย

วนิดา ขำเขียว (ศาสนาเปรียบเทียบ, ๒๕๔๓) อธิบายว่าพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่มุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา (ความไม่รู้ความจริงในธรรมชาติ) อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวงคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง นั้น การศึกษาทำความเข้าใจ การมีโยนิโสมนสิการ(การทำในใจโดยแยกกาย การพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ สามารถแยกแยะองค์ประกอบจนมองเห็นตัวสภาวะและความสัมพันธ์แห่งปัจจัย)ด้วยปัญญา และพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริง(ธัมมวิจยะ) มองเห็นเหตุผลว่าสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมีที่เรียกว่าหลักอทัปปัจจยตา และหลักความเป็นไปตามธรรมชาติ และสัตว์โลกว่าเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ด้วยความไม่ประมาทในชีวิตให้มีความสุขในทั้งชาตินี้ และชาติต่อไป(ด้วยการสั่งสมบุญบารมี) ตลอดจนความมุ่งมาดปรารถนาในพระนิพพานของผู้มีปัญญา

สังเขปสูงสุดอันเป็นสรวณะ หรือที่ฟัง อันประเสริฐของพระพุทธศาสนาเรียกว่า “พระรัตนตรัย” ได้แก่พระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ โดย พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ พระธรรมคำสอน แล้วทรงสั่งสอนให้พระภิกษุได้รู้ธรรมจนบรรลุหรือหลุดพ้นตามในที่สุด ได้ทรงจัดตั้งชุมชนของพระภิกษุให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุกด้วยการบัญญัติพระวินัยเพื่อเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตยเพื่อศึกษาพระธรรม(คันตธุระ) และฝึกฝนตนเองให้หลุดพ้น(วิปัสสนาธุระ) “พระสงฆ์” แปลว่าหมู่ ชุมชน พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้พระสงฆ์ทั้งหลายเผยแผ่พระธรรม เพื่อประโยชน์สุขของสัตว์โลกทั้งปวง

หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ในยุคก่อนจะบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า “พรหมจรรย์” และเรียกว่า “พระธรรมวินัย” หลังจากที่ทรงบัญญัติวินัยในการปกครองคณะสงฆ์แทนสี่๑๐ ซึ่งแต่เดิม ประกอบด้วย “พระธรรม” คือความรู้ในสังธรรมต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วและได้นำมาแสดงแก่ชาวโลก สำหรับ “พระวินัย” คือ กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ทรงบัญญัติไว้สำหรับผู้ที่ออกบวช เพื่อให้ผู้บวชสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์เป็นคณะสงฆ์ อันเป็นชุมชนตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตเพื่อความพ้นทุกข์ โดยมีหมวดคอกิธรรมไว้อธิบายคำจำกัดความของศัพท์ในหมวดพระธรรม และมีหมวดคอกวินัยไว้อธิบายคำจำกัดความคำศัพท์ในส่วนพระวินัย จนกระทั่งมาถึงยุคสังคายนาครั้งที่ ๓ ได้มีการบันทึกพระธรรมและพระวินัยเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นภาษาบาลี เรียกว่า “พระไตรปิฎก” แปลว่า “กระจาด หรือ ตะกร้าสามใบ” ซึ่งหมายถึง คัมภีร์ที่บรรจุพุทธพจน์ หรือเป็นที่รวบรวมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่จัดเป็นหมวดหมู่ ๓ หมวด ได้แก่(พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๗ หน้า ๑๖-๑๘)

๑. พระวินัยปิฎก ประมวลพุทธพจน์หมวดพระวินัย คือ พุทธบัญญัติเกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและการดำเนินกิจการต่างๆของภิกษุสงฆ์ และ ภิกษุณีสงฆ์
๒. พระสุตตันตปิฎก ประมวลพุทธพจน์หมวดพระสูตร คือ พระธรรมเทศนา คำบรรยายธรรมต่างๆที่ตรัสตามความเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส ตลอดจนบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวทั้งหลายที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา
๓. พระอภิธรรมปิฎก ประมวลพุทธพจน์หมวดพระอภิธรรม คือ หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักวิชาล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ ว่าด้วยธรรมะที่เป็นปรมัตถ์ธรรม หรือธรรมะที่แสดงถึงสภาวะล้วน ๆ

หลักการสำคัญของพุทธศาสนา ประกอบด้วย

๑. หลักคุณธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้คนและสังคมดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ ๔ ประการ คือ เมตตา (ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข) กรุณา (ความ

ปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) มุทิตา (ความยินดีที่ผู้อื่นประสบความสุขในทางที่เป็นกุศลหรือประกอบเหตุแห่งสุข) อุเบกขา (การวางจิตเป็นกลาง การมีเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้านั้นไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จิตตนจะเป็นทุกข์ ดังนั้น ตนจึงควรวางอุเบกขาทำวางใจให้เป็นกลาง และพิจารณาว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้เคยกระทำไว้ จะดีหรือชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมส่งผลอย่างยุติธรรมตามที่เขาผู้นั้นได้เคยกระทำไว้อย่างแน่นอนจนรวมถึงการให้อภัยผู้อื่น)

๒. หลักศีลธรรม ประกอบด้วย สิล หมายถึถึง หลักแห่งความประพฤติทางมนุษยธรรมของคนทั่วไป เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติของคนเพื่อความอยู่ด้วยกันเป็นปกติสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ศิลและพรหมวิหาร ๔, ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๔ หน้า ๑๓) และธรรม หมายถึถึง แบบแผนแห่งความดี ความถูกต้อง เป็นสภาพที่ทรงไว้และเป็นธรรมชาติ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๑๐๕) หลักศีลธรรม จึงหมายถึถึง หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่ โอวาทปาติโมกข์ คือ " การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์" หลักศีลธรรม จึงเป็นหลักของการประพฤติที่ดีที่ชอบ หลักความประพฤติที่ดีงาม เป็นหลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนา ได้แก่ โอวาทปาติโมกข์ คือ " การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์"

๓. หลักปรมัตถธรรม หมายถึถึง สภาวะที่มีอยู่โดยปรมัตถ์ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและเป็นสิ่งที่เป็นจริงโดยความหมายอันสูงสุด พุทธศาสนา สอน "อริยสัจ ๔" หรือความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ คือ ๑. ทุกข์ที่ทำให้เข้าใจปัญหาและลักษณะของปัญหา ๒. สมุทัยสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ๓. นิโรธความดับแห่งทุกข์ และ ๔. มรรควิธีทางอันประเสริฐที่จะนำไปถึงความดับทุกข์ ซึ่งความจริงเหล่านี้เป็นสัจธรรมอันจริงแท้ของชีวิตและกฎธรรมชาติที่ตั้งอยู่โดยอาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง ดังนั้น เมื่ออธิบายคำสอนสำคัญโดยลำดับตามแนวอริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ และลักษณะของความทุกข์ ได้แก่ ไตรลักษณ์ พุทธศาสนาได้สอนให้เข้าใจถึงเหตุลักษณะสากลแห่งสรรพสิ่งที่เป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ อันได้แก่ อนิจจัง (ความไม่เที่ยงแท้ มีอันต้องแปรปรวนไป) ทุกขัง (ความทนอยู่อย่างเดิมไม่ได้) และอนัตตา (ความ ไม่มีแก่นสารอะไรให้ถือเอาเป็นตัวตนได้อย่างแท้จริง)

สมุทัย อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ พระพุทธองค์ทรงสอนหลัก "ปฏิจสงมุปบาท" ซึ่ง ท่านพุทธทาสภิกขุได้ อรรถธิบายว่า หมายถึถึง "...การแสดงให้เห็นเรื่องความทุกข์ที่เกิดขึ้นในรูปสายฟ้าแลบในจิตใจของคนเราเป็นประจำวัน" (พุทธทาสภิกขุ, ปฏิจสงมุปบาทจากพระโอบฐ์ แปลและรวบรวมจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี, พิมพ์ครั้งที่ ๑ โดยสำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ๒๕๔๕) เมื่อกล่าวถึถึง ความทุกข์ ทรงอรรถธิบายว่า เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดจากสิ่งใดคลบันดาล หากแต่มีรากเหง้ามาจากความไม่รู้ หรือวิชาทำให้กระบวนการต่างๆ ไม่ขาด สิ่งทั้งหลาย หรือสรรพสิ่งในโลกนี้ต่างก็มีเหตุให้เกิด เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นผลก็เกิดขึ้นตาม เมื่อเหตุนั้นไม่มีอีกแล้วผลก็ดับไป สำหรับการเวียนว่ายของจิตวิญญาณ มีเหตุมาจาก "อวิชา" คือความที่จิตไม่รู้ถึความเป็นจริง ไปหลงคิดในสิ่งสมมุติต่างๆซึ่งเป็นรากเหง้าของกิเลสทั้งหลาย เมื่อจิตยังมีอวิชาสัตว์โลกย่อมเวียนว่ายตายเกิดไม่สิ้นสุด จนกว่าจะทำลายที่ต้นเหตุคืออวิชาลงได้

นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หมายถึถึง การดับตัณหาได้สิ้นเชิง เป็นภาวะปลอดทุกข์เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึถึง นิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา หรือ แก่นของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน อันหมายถึถึง วิราคะ เป็นความสิ้นกำหนัด ความออกได้หายคิด (วิราคะเป็นไวพจน์ของนิพพาน)วิโมกข์ อันเป็นความหลุดพ้นจากกิเลส หลุดพ้นด้วยการเห็นอนัตตาแล้วถอนความยึดมั่นได้ มองเห็นความว่าง หลุดพ้นด้วยการเห็นอนิจจังแล้วถอนนิมิตได้ และหลุดพ้นด้วยการเห็นทุกข์แล้วถอนความปรารถนาได้(พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘)

มรรค คือ วิถีทางดับทุกข์ หมายถึง มัชฌิมปฏิปทา หรือ ทางสายกลาง ซึ่งเป็นทางออกไปจากสังสารวัฏ (การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในโลก) ด้วยการฝึกสติ ฝึกฝนจิตเพื่อให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยการปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างด้วยสติ ด้วยจิตว่างตามครรลองแห่งธรรมชาติ จนบรรลุญาณโดยการดำเนินตามเส้นทางของ อริยมรรคอันมีองค์ ๘ ได้แก่ (พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก, สติเป็นธรรมเอก, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, ๒๕๕๒ หน้า ๑๘-๑๙))

๑. สัมมาทิฏฐิ คือ ปัญญาอันเห็นชอบ คือ เห็นอริยสัจ ๔
๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือ คิดออกจากกาม (ความอยาก ความใคร่ ความปรารถนา) ไม่คิด พยาบาทและคิดที่จะไม่เบียดเบียนใคร
๓. สัมมาวาจา หมายถึง วาจาชอบ คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า
๔. สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติกผิดในกาม
๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีวิตชอบ คือ การประกอบอาชีพแต่ในทางสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ผิดจากหน้าที่อันควร
๖. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ คือ ความเพียรที่ตั้งไว้ในความถูกต้อง(สัมมปธาน)
๗. สัมมาสติ ความระลึกชอบ คือ ระลึกในสติปัฏฐาน ๔ อันเป็นการระลึกรู้สภาพความเป็นจริงของสรรพสิ่งที่ประกอบเป็นชีวิต ได้แก่
 - กายานุปัสสนา พิจารณากาย โดยที่ตั้งจิตคิดรู้เท่าทันพฤติกรรมทุกอย่างของคน
 - เวทนานุปัสสนา เป็นการพิจารณาเวทนา คือ ความรู้สึกและอารมณ์ที่เป็นสุข ทุกข์ หรือกลางๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ ไม่ปล่อยให้อารมณ์และความรู้สึกเหล่านั้นมาครอบงำ เป็นการกำหนดรู้ทำให้บุคคลมีความคิดไตร่ตรองหาเหตุผล และสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีสติ
 - จิตตานุปัสสนา เป็นการพิจารณาจิต หรือ สภาพที่รู้ อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด หรือใจ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๔๓) เป็นการตรวจสอบ กำหนดรู้สภาพจิตของตนเสมอเพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส เครื่องเศร้าหมอง และประการสุดท้าย คือ
 - ธัมมานุปัสสนา เป็นการพิจารณาธรรม คือ มีสติรู้คิดในธรรมอันเป็นความจริงแห่งชีวิต เช่น อริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และ มรรค
๘. สัมมาสมาธิ หมายถึง สมาธิชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นการฝึกจิตให้มีความตั้งมั่น แน่วแน่ เป็นหนึ่งเดียว

๒.๒ ความหมายของศีล ประเภทและองค์ของศีล

๒.๒.๑ ความหมายศีล

“ศีล” ตามอรรถาธิบายของท่านพุทธทาสภิกขุ หมายถึง เจตนาที่จะละ ละนั้น ละนี่ (คู่มือมนุษย์, ๒๕๐๑ หน้า ๑๐) เพื่อจะดับทุกข์ ทั้งนี้ต้องมีปัญญา รู้ว่าอะไรเป็นอย่างไร จึงมีเจตนาที่จะทำเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ ส่วนสมาธิ คือ การกระทำลงไป ดังนั้นหลักการที่ทุกชีวิตดำเนินอยู่ได้ จึงประกอบด้วยหลักไตรสิกขา ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุจัดเรียงลำดับไว้ดังนี้ คือ ต้องมีปัญญา มีศีล และสมาธิ กล่าวคือ รู้ก่อน (มีปัญญา) แล้วมีเจตนา (มีศีล) ตามด้วยการ

กระทำ (มีสมาธิ) การรักษาศีลเป็นเจตนาหรือเป็นความตั้งใจคนเว้นการทำชั่วทางกาย และวาจา และเป็นการรักษากาย รักษาวาจาให้เรียบร้อย (ส่วนในเรื่องของใจ หรือ มโนกรรม เป็นเรื่องที่ได้นำไปกล่าวไว้ในหมวดคำอธิบายเกี่ยวกับ กุศล - อกุศลกรรมบถ และบุญกิริยาวัตถุซึ่งมีรายละเอียดจำแนกไว้เฉพาะ)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวแสดงรายละเอียดในงานานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (๒๕๓๘ หน้า ๒๕๒) โดยได้บัญญัติคำนิยามของ “ศีล” ว่า เป็นความประพฤติดีทางกายและวาจา เป็นการรักษากาย และวาจาให้เรียบร้อย เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม เป็นการรักษาศีลตามระเบียบวินัย เป็นปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น เป็นความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ

ในหนังสือพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ หรือ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๔๕ หน้า ๔๑๕-๔๒๐) ได้กล่าวถึง “ศีล” ว่าคือระเบียบของความประพฤติ เป็นระเบียบความเป็นอยู่ทั้งส่วนตัวและส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกาย วาจา ตลอดจนการทำมาหาเลี้ยงชีพ สำหรับสังคมมนุษย์ในวงกว้าง ระเบียบความประพฤติ ขึ้นต้นอย่างน้อยที่สุด หรือศีลขั้นพื้นฐานที่จะสร้างสภาพที่มีความเกื้อกูลให้เกิดขึ้น คือ หลักที่เรียกว่า “ศีล ๕” ที่มีสาระสำคัญได้แก่การไม่ละเมิดต่อชีวิต ต่อทรัพย์สิน ต่อของรักของกันและกัน การไม่ใช้วาจาละเมิดความจริงเพราะเห็นแก่ตน มุ่งทำลายผู้อื่นและการไม่ยอมทำลายสติสัมปชัญญะด้วยการตกไปในอำนาจของสิ่งเสพติดทั้งปวง

ประเสริฐ บุญตา (นามแฝง) กล่าวไว้ในหนังสือ “ศีลด้วยศีล” (๒๕๔๕ หน้าคำนำ) ว่า ศีล เป็นหัวข้อที่เขียนยากมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแบ่งแยกเส้นแบ่งได้อย่างชัดเจนระหว่างการรักษาศีล การทำบุญ และการสร้างกุศล ว่ามีความเหมือน และความต่างกันอย่างไร การปฏิบัติระดับใดจึงจะถือว่าผู้นั้นมีศีล หรือการไม่เคยสมานทานศีลจะถือว่าเป็นการรักษาศีลหรือไม่ เป็นต้น นอกจากนี้ ความหมายของคำว่า “ศีล” ก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นเรื่องที่ยากในการนำมาอธิบาย อย่างไรก็ตาม ประเสริฐ บุญตา ได้นำเอาสี่สวเดระคาถา ในพระไตรปิฎก ขุททกนิกาย ๕๒/๔๒๕ ตามคำแปลใน อมฤตตพจนานา หน้า ๑๗๓ (ศีลด้วยศีล, ๒๕๔๕ หน้า ๑๒) มาแสดงไว้ว่า “ศีล เป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้งอาศัย เป็นมารดาของกัลยาณธรรมทั้งหลาย และเป็นประมุขของธรรมทั่วไป บุคคล จึงพึงชำระศีลให้บริสุทธิ์” เมื่อเทียบเคียงกับมรรคอันมีองค์ ๘ จะพบว่า “ศีล” ครอบคลุม ๓ ประการในมรรคอันมีองค์ ๘ คือ (๑) สัมมาวาจา หมายถึง ความเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ (๒) สัมมาภังคะ หมายถึง ความเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และผิดประเวณี และ (๓) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบด้วยการเว้นจากกายทุจริต และวจีทุจริตในการทำงานที่ ทำเป็นอาชีพ

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวสรุปไว้ใน “การสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ” (๒๕๓๐ หน้า ๔๑-๔๕) ว่า “ศีล” คือ การฝึกอบรมและควบคุมกาย วาจา ให้คิดดี ทำดี ดำรงชีวิตที่ดี เพื่อมุ่งสู่การบรรลุประโยชน์ปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง การพัฒนาด้านพฤติกรรมอันเป็นบ่อเกิดของการดำเนินชีวิตที่สะอาดในสังคม เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมความประพฤติ อธิศีลศึกษา เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง หมายถึง การฝึกหัดอบรม ควบคุมกาย วาจาให้เรียบร้อย เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาศีลตามระเบียบวินัย เป็นปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น เป็นความสุจริตทั้งกาย วาจา และอาชีพ ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อมต่างๆด้วยดี ให้เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน ไม่ทำลายกัน

ระวี ภาวิไล ได้กล่าวในบทความเรื่อง “หัวใจของศาสนาพุทธ”(๒๕๑๘ หน้า ๖) ในส่วนที่เกี่ยวกับ ศีล ว่า หมายถึงวินัยในตนเองของบุคคล เพื่อควบคุมพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์อันเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก่อให้เกิดความลำบากในชีวิตและสังคม นับเป็นการขุดเกลากิเลสหายาบ สอดคล้องกับ อังคะราตี วงศ์สกุล ในหนังสือ

“มีศีล...ก่อนจะสาย” (๒๕๕๑) ที่ได้ระบุว่า ศีล ๕ คือ การบัญญัติเพื่อห้ามประพฤติ อันเป็นหลักเริ่มต้นของการดำรงชีวิต เปรียบเสมือนรากแก้วของชีวิต เป็นพื้นฐานแห่งชีวิต

เปลื้อง ณ นคร บัญญัติคำว่า “ศีล” ไว้ในพจนานุกรมไทย-ไทย (ไทยซอฟต์แวร์, ๒๕๔๕) ว่า หมายถึง ความเคย นิสัย ความประพฤติ ข้อบัญญัติสำหรับความประพฤติ บัญญัติทางพระพุทธศาสนา ศีล หมายถึง การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ สุภาพ เรียบร้อยเพื่อรักษาสันติสุขแห่งประชุมชน

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (Wikipedia.org) แสดงความหมายของ ศีล ไว้ว่าหมายถึง ความประพฤติทางกาย วาจา เป็นการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม เป็นปกติ มารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ เป็นความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพ

ศีล จึงหมายถึง ความเป็นปกติ การรักษาศีลคือความตั้งใจรักษาความเป็นปกติของตน อันเป็นหลักปฏิบัติไม่ทำให้เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นหลักแห่งความประพฤติที่จะทำให้เกิดความสะอาดทั้งทางกายและวาจา (พระธรรมปิฎก, พจนานุกรม ฉบับพุทธศาสนา, ๒๕๓๘ หน้า ๒๕๓-๒๕๔ และ Nutchaya Unskul, ๒๐๐๖:๑๕)

ในไตรสิกขา หรือ สิกขาสาม ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่มนุษย์ควรหันมาทำการศึกษาอย่างจริงจัง ๓ อย่าง คือ (๑) อริศีลสิกขา (๒) อริจิตตสิกขา และ (๓) อริปัญญาสิกขา ที่เรียกว่าง่ายๆว่า ศีล สมาธิ และ ปัญญา (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๘๗) โดยศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ (๒๕๓๐ หน้า ๔๐) ได้ระบุถึงความสำคัญของไตรสิกขาไว้ว่าเป็นกระบวนการของการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ เพราะอริศีลสิกขา หรือ ศีล เป็นเรื่องของการฝึกหัดอบรม ควบคุมกาย และวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ (training in morality) อริจิตตสิกขา หรือ สมาธิเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมให้มีความคิดแน่วแน่ ปลอดโปร่ง และเป็นความตั้งใจและอบรมจิตใจให้ตั้งมั่น (training in mentality or concentration) ส่วนอริปัญญาสิกขา หรือปัญญาเป็นเรื่องของการฝึกหัดอบรมเพื่อความรู้ระดับสูง (training in wisdom)

๒.๒.๒ ประเภทของศีล

“ศีล” เป็นหลักปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อยปราศจากโทษขั้นต้นทางกายและทางวาจาของคนที่เกี่ยวข้อง สังคมและส่วนรวม หรือ เกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่จำเป็นแก่การดำรงอยู่(พุทธทาสภิกขุ, คู่มือมนุษย์, ๒๕๐๑ หน้า ๕๕) ได้จำแนกศีลซึ่งบัญญัติไว้ในไตรสิกขาออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑. ศีล ๕ คือ ศีลสำหรับทุกคน อาจจะเรียกว่า เบญจศีล หรือ ปัญจศีล หรือ จุลศีล ประกอบด้วย

๑. ปาณาติปาตา ความเว้นจากการทำลายชีวิต (to obtain from taking the lives of living beings) หรือพึงละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตลอดจนการประทุษร้ายผู้อื่นให้เขาได้รับความเจ็บปวดและทรมาน เช่น การปล่อยให้สุนัขที่ตนเลี้ยงงออาหารตาย การลอบวางยาพิษ การใส่สารพิษลงในอาหารและน้ำ การใช้อาวุธทำลายผู้อื่น การทรมานและสร้างความตื่นตระหนกแก่คนและสัตว์

๒. อทินนาทานา ความเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ (to obtain from taking that which is not given) หรือพึงละเว้นจากการขโมย น้อฉล ตลอดจนใช้อุบาย โกงเพื่อหวังในทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การลักเล็กเพื่อเรียกค่าไถ่จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง การนำหรือพาเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาตมาเป็นของตนเอง

๓. กามสุมิฉฉาจารา ความเว้นจากการประพฤติผิดในกาม (to obtain from wrong conduct in sexual pleasures) หมายถึง การประพฤตินอกใจสามีหรือภรรยาของตน การประพฤติล่วงเกินในบุตรภรรยาหรือสามีของผู้อื่น ตลอดจนการทำร้ายในของรักของใคร่ของผู้อื่น คำว่ากามในที่นี้มีได้หมายเฉพาะในเรื่องกามอารมณ์เท่านั้น แต่กินความไปถึงของรักของใคร่ เช่น การที่ตีสุนัขของเพื่อนจนตาย นอกจากจะผิดศีลข้อที่ ๑ แล้วยังผิดศีลข้อที่ ๓ อีกด้วย เพราะสุนัขตัวนั้นเป็นของรักของเพื่อน

๔. มุสาวาทา ความเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด นินทา เพื่อเจ้อ เหลวไหล พูดให้ร้ายผู้อื่น พูดเพื่อทำลาย
สามัคคีในหมู่คณะ พูดหยาบคาย ตลอดจนการพูดโน้มนำให้ผู้อื่นเกิดการปรุงแต่งทางกาย (to obtain from false
speech)

๕. สุราเมรัยมัชชะปมาทัญจนา ความเว้นจากของเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งของความประมาท (to obtain
from distilled and fermented intoxicants- including drugs, which are the occasion for carelessness) คือการฟังละ
เว้นจากการดื่มเครื่องคองของเมา ตลอดจนการทำในสิ่งที่จะทำให้เกิดความมึนเมาต่อประสาท อันเป็นผลให้ร่างกาย
สูญเสียความปกติ นำไปสู่ความประมาท เช่น การเสพกัญชา ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยาบ้า หรือยาขยัน และสิ่งเสพติด
อื่นๆ

คำสมาทานศีล ๕ หมายถึงการที่พระภิกษุกล่าวคำสมาทานนำ และผู้สมาทานศีลกล่าวตามเป็นภาษาบาลี
เพื่อแสดงเจตนาในการรักษาศีล (ประเสริฐ บุญตา, ๒๕๕๔ และ Nutchaya Unskul, ๒๐๐๖: ๒๒) คำภาษาบาลีและ
ความหมายในภาษาอังกฤษของการสมาทานศีลข้อที่ ๑ ถึง ๕ มีดังต่อไปนี้

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ (I undertake the precept of abstaining from killing)
๒. อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ (I undertake the precept of abstaining from stealing)
๓. กามสุมิจฉาจารา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ (I undertake the precept of abstaining from sexual
misconduct)
๔. มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ (I undertake the precept of abstaining from false speech)
๕. สุราเมรัยมัชชะปมาทัญจนา เวรมณี สิกขาปทัง สมาதியามิ (I undertake the precept of abstaining from
liquor, alcohol, or intoxicants which becloud the mind)

โรงเรียนทอสี ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนวิดิพุทธที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ได้จัดทำข้อบัญญัติเกี่ยวกับศีล ๕ ฉบับ
นักเรียนทอสี เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ การจดจำ และการนำไปประพฤติปฏิบัติของนักเรียน ดังนี้
(www.thawsischool.com)

ข้อที่ ๑ ข้าพเจ้าจะไม่ฆ่าสัตว์หรือทรมาณสัตว์ให้ลำบาก ข้าพเจ้าขอถือความเมตตากรุณาเป็นหลักชีวิต

ข้อที่ ๒ ข้าพเจ้าจะไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ จะไม่นื้อ โกง หรือ หลอกหลวง ข้าพเจ้าขอถือความ
ซื่อสัตย์เป็นหลักชีวิต

ข้อที่ ๓ ข้าพเจ้าจะไม่ทำผิดเพราะความอยากได้ ข้าพเจ้าจะขอถือความถูกต้องและความพอดีเป็นหลักชีวิต

ข้อที่ ๔ ข้าพเจ้าจะไม่พูดสิ่งที่ไม่จริง จะไม่พูดคำหยาบ จะไม่พูดให้เกิดความแตกแยก ข้าพเจ้าจะขอถือความ
รักความจริง ความรักความสามัคคีเป็นหลักชีวิต

ข้อที่ ๕ ข้าพเจ้าจะไม่เสพสิ่งเสพติด จะไม่เสพสิ่งที่มีผลไม่ดีต่อร่างกายหรือจิตใจ ข้าพเจ้าขอถือการพัฒนาสติ
และปัญญาเป็นหลักชีวิต

นอกจากนี้โรงเรียนทอสียังได้นำเอาหลักธรรมสำคัญในพุทธศาสนามาประยุกต์กับศีล ๕ เพื่อเป็นแนวทาง
ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น หลักคุณธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ อันเป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนและสังคม
ดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ อันประกอบด้วยหลักปฏิบัติ ๔ ประการ คือ

- เมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาอยากให้อุอื่นมีความสุข แต่ไม่ครีจคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุข
ทั่วหน้ากัน

- กรุณา เป็นความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เป็นความห่วงใยเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์ คิดหาทางช่วยเหลือปลดเปลื้องทุกข์ของเขา

- มูทิตา เป็นความพลอยยินดีที่ผู้อื่นได้ดี หรือ เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุขก็แช่มชื่นเบิกบานใจด้วย ไม่อิจฉาริษยา เมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป กลับพลอยยินดีและพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุน

- อุเบกขา หมายถึง การวางจิตเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง เป็นการวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้ายเมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นสมควรแก่เหตุนั้นๆ

ศีลประเภทที่ ๒. ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล เป็นศีลสำหรับฝึกตนให้ยิ่งขึ้นไปโดยรักษาในบางโอกาส หรือ มีศรัทธาจะรักษาเป็นประจำก็ได้ เช่น แม่จิมภักทียาอุโบสถศีลเป็นประจำ สำหรับศีลข้อที่ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๔ และ ข้อ ๕ เหมือนศีล ๕ ส่วนข้อศีลที่ ๓ ในอุโบสถศีล คือ เว้นจากการประพฤติดิพพรหมจรรย์ หรือ เว้นจากการร่วมประเวณี ศีลข้อที่ ๖ เว้นจากการบริโภคในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่เที่ยงวันเป็นต้นไป ศีลข้อที่ ๗ เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่นอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ การตัดทรงดอกไม้ ของหอมและเครื่องลูบไล้ซึ่งเป็นเครื่องประดับตกแต่ง และศีลข้อที่ ๘ เว้นจากการนอนบนที่นอนอันสูงใหญ่ หรุหร่า ฟุ่มเฟือย คำสมาทานเฉพาะข้อที่แตกต่างจากศีล ๕ ได้แก่

ศีลข้อที่ ๑ สมาทานว่า “อพรหมจริยา เวรมณี สิกขาปทัง สมာทियามิ”

ศีลข้อที่ ๖ สมาทานว่า “วิกาล โภชนา เวรมณี สิกขาปทัง สมာทियามิ”

ศีลข้อที่ ๗ สมาทานว่า “นัจจกตวาทิต วิสุกทิสสนา มาลาคันธวเลปนธารณมัจฉจนวิญสณัญฐานา เวรมณี สิกขาปทัง สมာทियามิ”

ศีลข้อที่ ๘ สมาทานว่า “อุจจาสมนมหาสมนา เวรมณี สิกขาปทัง สมာทियามิ”

ศีลประเภทที่ ๓. ศีล ๑๐ หรือ ทตศีล เป็นศีลสำหรับสามเณร แต่ผู้ใดศรัทธาจะรักษาก็ได้ หัวข้อเหมือนศีล ๘ แต่แยกข้อที่ ๗ เป็น ๒ ข้อ เลื่อนข้อ ๘ เป็นข้อที่ ๙ และเพิ่มเติมข้อที่ ๑๐ อีก ๑ ข้อ คือ

ข้อที่ ๗ เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ฯลฯ

ข้อที่ ๘ เว้นจากการตัดทรงดอกไม้ ฯลฯ

ข้อที่ ๙ เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่ ฯลฯ

ข้อที่ ๑๐ เว้นจากการรับทองและเงิน

ศีลประเภทที่ ๔. ศีล ๒๒๗ หรือ ภิกขุวินัย เป็นศีลสำหรับพระภิกษุ มีในภิกขุปาฏิโมกข์ (ปาฏิโมกข์ เป็นชื่อคัมภีร์ที่ประมวลพุทธบัญญัติอันทรงตั้งขึ้นเป็นพุทธอาณานา ได้แก่ คัมภีร์ที่รวมวินัยของสงฆ์ ๒๒๗ ข้อ) (พระธรรมปิฎก หน้า ๑๖๗)

ศีลประเภทที่ ๕. ศีล ๓๑๑ หรือ ภิกขุณีวินัย เป็นศีลสำหรับพระภิกษุณี มีในภิกขุณีปาฏิโมกข์

(โปรดศึกษารายละเอียดในพจนานุกรมฉบับพุทธศาสน์ โดย พระธรรมปิฎก (๒๕๓๘ หน้า ๒๕๔)

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้จำแนกศีลอย่างคร่าวๆ ไว้เป็น ๒ ระดับ คือ (๑) ระดับทั่วไป ที่เรียกว่า ระดับธรรมอันหมายถึงระดับที่เป็นรวบรวมข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดงออกซึ่งบัญญัติอันไปตามกฎธรรมค่างการทำความดี และความชั่ว ที่เรียกอีกลักษณะหนึ่งว่าเป็นไปตาม “กฎแห่งกรรม” ผู้ใดกระทำความดี กระทำความชั่ว หรือรักษาศีล ละเมิดศีลก็ย่อมจะได้รับผลของการทำดี ผลของการทำชั่วตามธรรมดาของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรมนั้น (๒) ระดับเฉพาะ หมายถึง ระดับวินัย หรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่

บัญญัติ วางหรือกำหนดขึ้นไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมายสำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนใดหรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นเป็นการเฉพาะ สำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไป พระพุทธศาสนาได้แนะนำหลักกรรมหมวดที่เรียกว่า สีล ๕ ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำหรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในระดับที่สูงขึ้นไป ยังมีศีลในกรรมบถ หรือ ศีลที่เป็นองค์แห่งมรรคอันมีองค์ ๘ ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา และ ในไตรสิกขา ก็มีศีลเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย กล่าวคือ มีสัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมาสัมมัชฌิมาปฏิบัติ (การงานชอบ) และ สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ) ส่วนสัมมาวายามะ (เพียรชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ สัมมาสมาธิ (ตั้งใจชอบ) จัดอยู่ในในหมวดสมาธิหรืออธิจิตสิกขาของไตรสิกขา และ สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) อยู่ในมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา จัดอยู่ในหมวดของอธิปัญญาสิกขา ซึ่งทั้งหมดล้วนจัดอยู่ในส่วนของหมวดธรรมหลักความประพฤติหรือแนวการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นเอง (สุมน อมรวิวัฒน์, ๒๕๓๐ หน้า ๒๔-๒๕)

๒.๒.๓ องค์ของศีล ๕

การรักษาศีลเป็นการงดเว้น หรือ เจตนางดเว้นจากการกระทำทางกาย และวาจา เป็นการรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย ประเสริฐ บุญตา (๒๕๔๕ หน้า ๓๒) อธิบายถึงการกระทำกรรมของมนุษย์ ว่ามีการกระทำได้ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ

กรรมที่กระทำทางกาย ที่เรียกว่า กายกรรม ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าสัตว์ การเบียดเบียนสัตว์อื่นแล้วจัดว่าเป็นการทำผิดหรือละเมิดศีล ข้อที่ ๑ ส่วนการลักทรัพย์ การนำเอาของที่เจ้าของไม่อนุญาตให้มาเป็นของตนเป็นการทำผิดศีลข้อที่ ๒ และการประพฤติดมในกามก็เป็นการทำผิดศีลข้อที่ ๓

กรรมที่กระทำทางวาจา หรือ วจกรรมที่เป็นการละเมิดศีล ได้แก่ การกล่าวเท็จ กล่าววาจาส่อเสียด กล่าวคำหยาบ กล่าววาจาเพื่อเจ้อไม่เป็นประโยชน์ (ศีลข้อที่ ๔)

กรรมกระทำทางใจ เรียกว่า มโนกรรม เช่น การจ้องอยากได้ของของคนอื่น การคิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น และการเห็นผิดเป็นชอบ ล้วนเป็นมโนกรรม แต่มโนกรรมไม่ได้จัดอยู่ในศีล ไปจัดไว้ในเรื่อง กุศล อกุศลกรรมบถ และเรื่องบุญกิริยาวัตถุ เพราะศีลเป็นเรื่องของกายกรรมและวจิกรรม

การดื่มสุราเมรัย หรือศีลข้อที่ ๕ ก็ไม่ได้จัดว่าเป็นกายทุจริต วจทุจริต หรือ มโนทุจริตด้วยตัวของมันเอง แต่ถ้าเข้าลักษณะการดื่มเพื่อความพอใจ เพื่อความสนุกสนานก็นับว่าเป็นความยินดีพอใจในรส สามารถเปรียบเทียบได้หรือเทียบเคียงได้กับความยินดีในกามคุณซึ่งเป็นอารมณ์ จึงถูกจัดรวมไว้กับข้อกามสุเมจจาจารหรือ ศีลข้อที่ ๓ (ประเสริฐ บุญตา, ๒๕๔๕ หน้า ๑๐๕)

ศีล เป็นการกระทำทางกาย และวาจา หลักเกณฑ์ที่ใช้วัดว่า ศีลแต่ละข้อของบุคคลใดบริสุทธิ์หรือไม่ เรียกว่า องค์ของศีล สำหรับองค์ของศีลทั้ง ๕ ข้อ จัดว่าเป็นส่วนประกอบแห่งการทำผิด หากการกระทำใดครบองค์ประกอบของศีลข้อนั้นๆ จะเรียกว่า ศีลขาด แต่ถ้าองค์ของศีลขาดเป็นบางข้อในองค์ของศีลข้อนั้น จะถือว่า ศีลบกพร่อง ส่วนจะบกพร่องขั้นใดขึ้นอยู่กับลำดับขั้นของการละเมิดองค์ประกอบในแต่ละข้อของศีลข้อนั้นๆ องค์ของศีลแต่ละข้อในศีล ๕ มีดังนี้

ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติบาต มีองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑. สัตว์มีชีวิต
๒. ผู้กระทำรู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต

๓. มีจิตคิดจะฆ่า
๔. พยายามฆ่า
๕. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทาน มืองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑. ของมีเจ้าของหวงแหน
๒. รู้ว่าของมีเจ้าของหวงแหน
๓. มีจิตคิดจะลัก
๔. พยายามลัก
๕. ลักของมาได้ด้วยความพยายามนั้น

ศีลข้อที่ ๓ กามสุจณาจาร มืองค์ ๔ ได้แก่

๑. หญิงหรือชายต้องห้าม(หญิงมีสามี หญิงมีญาติปกครอง หรือ หญิงมีจารีตรักษา/ชายอื่นที่มีใช้สามี
ตน ชายที่มีจารีตห้าม เช่น นักพรต นักบวชที่ถือพรหมจรรย์ ภิกษุ สามเณร)
๒. มีจิตคิดจะเสพ
๓. พยายามเพื่อเสพ
๔. มีเพศสัมพันธ์

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาท มืองค์ ๔ คือ

๑. เรื่องไม่จริง
๒. จิตคิดจะมุสา(ตั้งใจ โกหก)
๓. พยายาม(ด้วยกาย หรือ ด้วยวาจาที่ตรงกับจิตที่คิดจะมุสานั้น)
๔. พุคท์ถึงต่อคนอื่น เขารู้เรื่อง และเชื่อเนื้อความที่มุสานั้น

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมีขชะปมาทัฏฐานา มืองค์ ๔ คือ

๑. ของมีนเมา มีสุราเป็นต้น
๒. จิตคิดอยากจะดื่มของมีนเมา
๓. ทำความพยายาม
๔. ดื่มล่วงลำคอ

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

สำหรับอานิสงส์ของศีล หรือ ผลที่ได้รับ ประโยชน์ที่ได้รับจากการรักษาศีล ๕ ในเอกาทศกนิบาต
ชุมนุมธรรมะที่ได้รวบรวมธรรมะไว้ ๑๑ ข้อ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน เล่ม ๔, พิมพ์
ครั้งที่ ๒/ ๒๕๑๕ หน้า ๔๐๔-๔๐๕ ซึ่งเป็นความย่อแห่งพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๔) ในสาระสำคัญที่พระพุทธองค์ทรง
ตรัสแสดงถึงอานิสงส์ของศีลโดยแสดงแก่พระอานนทว่าเป็นปัจจัยของกันและกันเป็นข้อๆ ต่อๆ กันไป รวม ๑๐ ข้อ
และรวมของตัวศีลเองอีก ๑ รวมเป็น ๑๑ ข้อ คือ

๑. ความไม่เคียดแค้น

๒. ความบันเทิง
๓. ความอิจฉา
๔. ความระงับ
๕. ความสุข
๖. สมานธิ
๗. ความรู้ตามเป็นจริง
๘. ความเบื่อหน่าย
๙. ความคลายกำหนัด
๑๐. ความเห็นด้วยญาณว่าหลุดพ้น
๑๑. ข้อปลีกย่อยเป็นข้อที่พระสารีบุตรแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย แสดงการที่ภิกษุชื่อว่า มีความสำเร็จล่วงส่วนอยู่จบพรหมจรรย์ เพราะอาศัยธรรม ๓ ข้อ รวม ๓ ประการ ประการแรกประกอบด้วย ศิล สมาธิ และ ปัญญา ; ธรรม ๓ ข้อ ประการที่ ๒ คือ แสดงฤทธิ์ได้เป็นอสังขรย์ ทายใจได้เป็นอสังขรย์ และ สั่งสอนได้เป็นอสังขรย์ ; ธรรม ๓ ข้อ ประการที่ ๓ คือ ความเห็นชอบ ความรู้ชอบ และความพ้นชอบ นอกจากนี้ยังอาศัยธรรม ๒ ข้อ ในข้อที่ ๑๑ อันประกอบด้วย วิชชา คือ ความรู้ และจรณะ คือ ความประพฤติ

ในความย่อแห่งพระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, ๒๕๑๕ หน้า ๑๖๗) ได้กล่าวถึงสิ่งที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงข้อปฏิบัติเพื่อมิให้คิดของผู้เริ่มทำอาสวะ หรือเครื่องเศร้าหมองให้หมดสิ้นไปมีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. ต้องเป็นผู้มีศีล
๒. ต้องเป็นผู้สดับรับฟังมาก
๓. ต้องเป็นผู้ปรารถนาในความเพียร
๔. ต้องเป็นผู้มีปัญญา

นอกจากนี้ ยังมีพฤติกรรมอีก ๔ ประเภทที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี หรือ เป็นสัตบุรุษได้ คือ (๑) ต้องเป็นผู้มีความศรัทธาในการออกจากกาม (๒) ต้องเป็นผู้ไม่พยาบาท (๓) ต้องเป็นผู้ไม่เบียดเบียน และ (๔) ต้องเป็นผู้มีความศรัทธาในความเห็นชอบ

๒.๓ ศิลกับเจตนารมณ์ทางสังคัม ศิล ๕ กับแนวปฏิบัติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕

๒.๓.๑ ศิลกับเจตนารมณ์ทางสังคัม

พระพรหมคุณาภรณ์(พุทธธรรม, ๒๕๔๕ หน้า ๔๓๑-๔๕๑) ได้กล่าวถึง คำสอนและหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคัม และสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคัมได้ดีที่สุดไว้ว่า ได้แก่ คำสอนและหลักปฏิบัติในขั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมชีวิต ด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย ทางวาจา และศีลยังเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ศีลจึงเป็นพื้นฐาน หรือ เป็นขั้นต้นที่สุดในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เพราะการไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยกายหรือวาจา และการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวปกป้องคุ้มครองศีลย่อมนำมาซึ่งความสงบร่มเย็น และความสันติสุขของสังคมนั้น ศีลขั้นต้นที่สุด จึงหมายถึง ศิล ๕ นั่นเอง (หน้า ๔๓๑)

สำหรับความสำคัญในการรักษาศีลหรือการปฏิบัติตามแนวแห่งศีล ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ได้จัดแบ่งไว้เป็น ๒ ด้าน คือ เพื่อการฝึกหัดขัดเกลาตนเองให้มีความก้าวหน้าในคุณธรรมยิ่งขึ้นไป และอีกด้านหนึ่งเพื่อการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นหรือของสังคม โดยเฉพาะในวินัยของพระสงฆ์ เพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีของชุมชนสงฆ์หรือของพระศาสนาและก่อให้เกิดศรัทธาจากประชาชน

อานิสงส์ของศีล ๕ หรือผลดีแห่งการรักษาศีล ๕ มีทั้งต่อสังคมและต่อตัวบุคคล รวม ๒ ด้าน คือ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘)

๑. ก่อให้เกิดความสงบสุขของสังคม คือเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ความหวาดระแวง และความวุ่นวายในสังคม
๒. ก่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจของผู้ที่รักษาศีล เพราะศีล ๕ ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุม ไม่ให้มีการแสดงออกทางกาย หรือทางวาจา ไปในทางที่ตอบสนองอำนาจของกิเลสที่เข้ามาครอบงำ เพราะกิเลส เป็นสิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง เป็นความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจงุ่นงันไม่บริสุทธิ์

ประเสริฐ บุญตา (๒๕๔๕ หน้า ๑๑๕) ได้หยิบยกอานิสงส์ของความถึงพร้อมของผู้ครองเรือนจากมหาปริณิพพานสูตร ที่มณีทาย มหาวรรค ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๓ หน้า ๒๕๓-๒๕๕) มากล่าวไว้ดังนี้

๑. ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมไม่ประมาท มีอานิสงส์ คือ ความมั่งคั่ง
 ๒. ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมมองอาจ สง่างาม ไม่เก้อเขิน
 ๓. ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล เมื่อใกล้ตายก็ไม่หลงลืม
 ๔. ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล เมื่อตายไป ตามหลักความเชื่อของพุทธศาสนาเชื่อว่า ย่อมจะไปสู่สุคติ คือ โลกสวรรค์
- คำว่า ศีลมัย หรือ สิลมัย หมายถึงบุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ทำบุญด้วยการประพฤติดีงาม หากประพฤติได้งามหมดจดแห่งศีล เรียกว่า ศีลวิสุทธหรือ ศีลวิสุทธิ ซึ่งจะเป็พื้นฐานให้เกิดสมาธิได้ ต่างกับ ศีลวิบัติ หรือ ศีลวิบัติ คือ การเสียศีล ถ้าเป็นพระภิกษุ จะต้องอาบัติปาราชิกหรือ สังฆาทิเสส (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๓๔๒)

การรักษาศีลแต่ละข้อ จะส่งผลให้เกิดการขัดเกลา การปรับปรุงพัฒนาจิตใจในทิศทางที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิเลส หรือ สิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง หรือ ความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิดทำให้จิตใจงุ่นงันไม่บริสุทธิ์ ซึ่งพอสรุปได้ เรียงตามลำดับข้อของศีล ดังนี้

๑. ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ กิเลสตัวหลักที่คอยบงการ คือ โทสะ (ความโกรธ) หรือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่า นั้น กิเลสตัวรองคือ โลภะ (ความโลภ) เพราะบางคนอาจจะเคยฆ่าสัตว์เนื่องจากความโลภเข้าครอบงำ เช่น อยากได้เงินค่าจ้าง หรือเกิดจากความต้องการสัตว์นั้นมาเป็นอาหาร เกิดจากความหิวแค้นในทรัพย์สมบัติของตนจึงฆ่าสัตว์เพื่อปกป้องทรัพย์ เพื่อให้คนยอมรับในความกล้าหาญของตนเอง หรือเพื่อลาภยศที่จะตามมาจึงฆ่าสัตว์ให้คนเห็น นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวารของโทสะหรือ โลภะอีกหลายอย่าง เช่น เกิดจากความพยาบาท ความอิจฉาริษยา การแข่งเอาดีเข้าตัว หรือเกิดจาก ความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นต้น
๒. ศีลข้อที่ ๒ การลักทรัพย์ กิเลสตัวหลักที่คอยบงการคือ โลภะ คือความอยากได้ในทรัพย์นั้นๆ กิเลสตัวรอง คือ โทสะ เช่น บางคนลักทรัพย์เพราะความโกรธในตัวเจ้าของทรัพย์นั้น ทั้งที่ความจริงแล้ว ไม่ได้อยากได้ของสิ่งของนั้น และอาจเกิดมาจากสาเหตุของกิเลสที่เป็นบริวารของโลภะ เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความแค้น เป็นต้น
๓. ศีลข้อที่ ๓ การประพฤติผิดในกาม กิเลสตัวหลักที่คอยบงการคือ โลภะ คือความยินดี พอใจในหญิง หรือชาย นั้น กิเลสตัวรองคือ โทสะ เช่น บางคนประพฤติผิดในกามเพราะความโกรธในคู่ของตน จึงทำเพื่อประชด

ประชัน หรือเกิดจากความโกรธในตัวผู้ที่หงเหวนคนที่เราประพุดิคิดด้วยนั้น หรืออาจจะเกิดจากความโกรธในตัวคนที่กระทำการล่วงเกินก็ได้ จึงทำการล่วงเกินเพื่อให้ผู้นั้นเจ็บใจ หรืออาจจะเกิดขึ้นเพราะอารมณ์ไม่ดี จึงประพุดิคิดในกามเพื่อระบายความเครียด อีกทั้งยังสามารถมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ทำไปเพื่อโอ้อวด ความแข่งดี

๔. สิลข้อที่ ๔ การพูดโกหก กิเลสตัวหลักที่คอยของการอาจเป็นโลภะ หรือโทสะก็ได้ เช่น บางคนโกหก หลอกหลวง เพราะอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน บางคนโกหกเพราะความโกรธ จึงทำการโกหก เพื่อให้คนที่ตนโกรธนั้นเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหาย บางคนโกหกเพราะกลัวความคิด หรือกลัวความเดือดร้อนที่จะตามมาหากพูดความจริงออกไป สาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความตระหนี่ ความโอ้อวด ความแข่งดี
๕. สิลข้อที่ ๕ การดื่มน้ำเมา รวมถึงขมเมินเมาและสิ่งเสพติดทั้งหลาย อันเป็นสาเหตุให้ขาดสติ ซึ่งจะทำให้เกิดการผิดศีลข้ออื่นๆ ตามมา เนื่องจากสติหมายถึง ความระลึกได้ (พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก, ๒๕๕๒ หน้า ๑๗) สติ อาจหมายถึง ความไม่เผลอ การควบคุมใจไว้กับกิจหรืองานที่ทำ หรือ การเกาะกุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง การจำสิ่งที่กระทำและคำพูดที่พูดไว้แล้วแม้จะนานเท่าใดก็ยังระลึกได้ส่วนจัดเป็นสติ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๒๕๖) สติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะคอยปกป้องรักษาคุณความดีทั้งหลายไว้ และป้องกันรักษาจิตจากสิ่งเลวร้าย ซึ่งกิเลสตัวหลักที่คอยของการให้กระทำผิด ทำชั่วหรือผิดศีลข้อที่ ๕ คือโลภะ หรือ ความปรารถนาในความเพลิดเพลินยินดีอันเกิดจากการดื่ม หรือการเสพสิ่งมีเมา หรือสิ่งเสพติดนั้น กิเลสตัวรองคือ โทสะ ได้แก่ ความคิดประทุษร้ายต่อผู้อื่น เช่น บางคนดื่มน้ำเมา หรือเสพสิ่งเสพติดเพราะความเครียด ความกังวลใจ หรือเกิดความทุกข์จากความผิดหวัง อีกทั้งยังอาจมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวารของโทสะ เช่น กระทำการดื่ม หรือ เสพไปเพื่อ โอ้อวด ความแข่งดี แข่งเด่น เป็นต้น

การที่บุคคลสามารถห้ามจิตให้เว้นจากการกระทำต่างๆ เพื่อที่จะรักษาจิตให้บริสุทธิ์ในแต่ละครั้งจะเป็นการขัดเกลา หรือปรับสภาพจิต ให้ประณีตขึ้นจากความหยาบกระด้างของกิเลส จะเป็นกิเลสตัวใด ก็ขึ้นอยู่กับว่า กิเลสที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ที่พยายามจะครอบงำจิตให้ทำผิดศีลข้อนั้น เป็นกิเลสตัวใด การห้ามจิตในครั้งนั้นๆ ก็จะเป็นการป้องกันการพอกพูนขึ้นของกิเลสตัวนั้น และในระยะยาวก็จะทำให้กิเลสตัวนั้นๆ อ่อนกำลังลง แต่โดยรวมแล้วการห้ามจิตแต่ละครั้ง ย่อมจะทำให้จิตประณีตขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุด ก็จะไม่ทำให้จิตหยาบกระด้างมากขึ้น

การถึงพร้อมด้วยศีล ที่เรียกว่า ศีลสัมปทา ทำให้สามารถรักษากาย รักษาวาจาให้เรียบร้อย ถ้าหมู่คณะใด สมาชิกมีความเสมอกันด้วยศีล ที่เรียกว่า ศีลสามัญญตา หมู่คณะนั้นก็จะได้ไปด้วยความสงบ เย็น ไม่มีสมาชิกคนใดที่เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ เพราะต่างก็รักษาจิตให้บริสุทธิ์เสมอกัน (สารานียธรรม ๖ ใน พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘ หน้า ๓๔๒)

ในคำพระบาลีก็ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของศีลไว้ ดังนี้

“สีเลน สุขตัง ยันติ” หมายถึง บุคคลจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีล

“สีเลน โภคสัมปทา” หมายถึง บุคคลจะได้โภคทรัพย์สมบัติได้ก็เพราะศีล

“สีเลน นิพพุตตัง ยันติ” หมายถึง บุคคลจะดับทุกข์ ความเดือดร้อนจนเข้าถึงพระนิพพานได้ก็เพราะศีล

สำหรับผู้รักษาศีลประพุดิตตามวินัย องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายของวินัยสงฆ์ไว้ ๑๒ ประการ ตามที่พระพรหมคุณาภรณ์ ได้นำมากล่าวไว้ คือ (๒๕๔๘ หน้า ๔๓๖)

๑. เพื่อความดีงามที่เป็นไปโดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์

๒. เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์

๓. เพื่อสำรวจคนหน้าด้านไม่รู้จักอาย
๔. เพื่อความผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม
๕. เพื่อปิดกั้นความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในปัจจุบัน
๖. เพื่อบำบัดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะมีในภายหลัง
๗. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว
๙. เพื่อความดำรงมั่นแห่งสังฆธรรม
๑๐. เพื่อส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนวินัยให้หนักแน่น
๑๑. เพื่อเอื้ออนุเคราะห์แก่กฤหัสถ์ทั้งหลาย
๑๒. เพื่อตัดรอนฝักฝ่ายของภิกษุผู้มีปรารถนาชั่วร้าย

ศีล ๕ ซึ่งมักเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า เมฆุงศีล มักจะนำมากล่าวไว้คู่กับ เบญจธรรม หรือ ธรรม ๕ ประการ อันหมายถึงข้อที่ควรปฏิบัติ ๕ ประการอันจัดว่าเป็นธรรมะฝ่ายคิงาม เป็นสิ่งที่ดีงาม อันเป็นมูลเหตุให้ผู้ปฏิบัติมีความเจริญก้าวหน้า ปลอดภัย เพิ่มพูนความคิดแก่ผู้ปฏิบัติ ได้แก่

๑. มีความเมตตา กรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
๒. มีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาอาชีพ
๓. มีกามสังวร คือ การสำรวมในกาม
๔. มีสัจจะ คือ การพูดแต่ความจริง
๕. มีสติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว

๒.๓.๒ ศีล ๕ กับแนวปฏิบัติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕

๒.๓.๒.๑ การรักษาศีล หรือ การมีศีล

ท่านพุทธทาสภิกขุ (ผู้มีอนุนัย, ๒๕๐๑) กล่าวเทศนาสั่งสอนว่า ศีลเป็นความประพฤติที่ปราศจากโทษทางกายและวาจา ถ้ายังมีความไม่ปรกติทางกาย วาจาอยู่ก็เรียกว่ายังไม่มีการปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามความหมายของศีล เมื่อมีความปรกติ คือ สงบทางกาย วาจา ก็ย่อมจะเกิดความสงบในทางจิตด้วย

ในคำอธิบายเรื่องการรักษาศีล (www.kusolsuksa.com) กล่าวว่า การรักษาศีลต้องมีเจตนาจึงจะจัดว่าเป็นการรักษาศีล ถ้าไม่มีเจตนาจะงดเว้น หรือ รักษาศีลแล้ว แม้ผู้นั้นจะไม่ได้ทำความชั่ว เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิดในกาม ไม่มุสา และไม่ดื่มเครื่องคองของเมา ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการรักษาศีลเพราะยังไม่มีเจตนาจะงดเว้น เปรียบเสมือนเด็กแบเบาะ แม้ยังไม่ทำชั่วก็ยังไม่จัดว่าเป็นคนมีศีล หรือ เปรียบกับช้าง ม้า วัว ควาย แม้ไม่ได้เบียดเบียนทำร้ายสัตว์อื่นแต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการรักษาศีล เพราะไม่ได้มีเจตนาจะงดเว้นการกระทำเหล่านั้น

การรักษาศีลจึงต้องมีเจตนาจะงดเว้น ที่เรียกว่า นิ วิริติ หรือ วิริติ อันเป็นเจตนาที่จะงดเว้นจากการกระทำนั้นๆ วิริติ หรือ วิริติ อันหมายถึง การงดเว้น เป็นเจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่ว ประกอบด้วย ๓ ลักษณะ (พระธรรมปิฎก, ๒๕๓๘, หน้า ๒๘๑) ได้แก่

๑. สมาทานวิริติ หรือ งดเว้นด้วยการสมาทานเป็นการถือเอาเป็นข้อปฏิบัติ เป็นการงดเว้นของปุถุชนทั่วไป เช่น การสมาทานศีล ๕ เพื่อรับเอาศีล ๕ มาปฏิบัติ หลังจากที่ได้สมาทานศีลไว้ก่อนแล้ว เมื่อประสบเหตุที่จะให้ทำความชั่ว งดเว้นได้ตามที่สมาทานไว้
๒. สัมปัตตวิริติ เป็นการเว้นได้จากสิ่งที่ประจวบเข้า หรือ ประสบโดยไม่ได้เจตนาไว้ก่อน หรือ การเว้นจากวัตถุอันถึงเข้า เป็นการเว้นเมื่อประสบซึ่งหน้าแม้ไม่ได้สมาทานศีล หรือตั้งใจละเว้นมาก่อน แต่เมื่อประสบเหตุอันจะทำให้มีการกระทำความชั่วหรือละเมิดศีลเข้าเฉพาะหน้า ก็สามารถละเว้นได้ในขณะนั้นเอง ไม่ล่วงละเมิดศีล
๓. สมุทเททวิริติ ความเว้นได้โดยเด็ดขาด สมุทเทท หมายถึงการตัดขาด สมุทเททวิริติจึงเป็นการเว้นด้วยการตัดขาด หมายถึง การเว้นความชั่วได้โดยเด็ดขาดของพระอริยเจ้า เพราะพระอริยเจ้าท่านไม่มีกิเลสที่จะเป็นเหตุให้กระทำความชั่วนั้นๆ

การสมาทานศีล ซึ่งหมายถึง การรับเอา หรือการถือเอาศีลมาเป็นข้อปฏิบัติ จำเป็นต้องสมาทานกับพระภิกษุหรือไม่ หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี (www.guru.sanook.com และ ธรรมลีลา, ฉบับที่ ๔๐ มีนาคม, ๒๕๔๗) ได้เทศนาสั่งสอนว่า ศีลอยู่ที่เจตนา เจตนางดเว้น ก็คือ ศีล มีสิ่งที่จะเป็นตัวคอยกำกับไม่ให้ศีลค้างพริ้ว คือ สติ หรือที่เรียกว่า สีนานุสติ เป็นการระลึกถึงศีลที่ตนได้ประพฤติมาด้วยศรัทธา ไม่ค้างพริ้ว (พระธรรมปิฎก, หน้า ๓๔๒) ดังนั้น การสมาทานศีล สามารถสมาทานเองได้ แต่การที่ได้กล่าวสมาทานกับพระภิกษุจะเป็นเครื่องกำกับ หรือกำชับให้ผู้สมาทานมีความตั้งมั่น มีเจตนาที่แน่วแน่มั่นคงในการรักษาศีลยิ่งขึ้น

การงดเว้นด้วยการสมาทาน ที่เรียกว่า สมาทานวิริติ เป็นวิริติของปุถุชน เช่น การสมาทานศีล ๕ หรือศีล ๘ หากได้กระทำการใดๆ ที่ขัดเป็นการล่วงละเมิดศีล ก็สามารถสมาทานใหม่ได้ การสมาทานอีกประเภทหนึ่งแม้ไม่ได้สมาทานไว้แต่เมื่อประสบเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ก็สามารถงดเว้นที่จะกระทำการใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดศีล จัดได้ว่าเป็น สัมปัตตวิริติ สำหรับปุถุชนทั่วไป ส่วนการงดเว้นได้เด็ดขาด จัดว่าเป็นวิริติ หรือ วิริติของพระอริยบุคคลที่รักษาศีล ๕ ขึ้นไปบริสุทธิ์ เรียกว่า สมุทเททวิริติ ท่านไม่ต้องสมาทานบ่อยๆ เพราะท่านปฏิบัติงดเว้นได้โดยเด็ดขาดแล้วนั่นเอง

๒.๓.๒.๒ แนวปฏิบัติและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕

ศีล คือ ข้อปฏิบัติที่ทำให้คนเราสามารถรักษากาย และวาจาให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติ ศีลสำหรับคนปกติ หรือฆราวาส สิ่งที่ควรยึดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือ ศีล ๕ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเป็นปกติ หรือที่เรียกว่า เป็นคนมีศีล เท่านั้น แต่ยังส่งผลดีไปถึงสังคมและประเทศชาติด้วย กล่าวคือ สังคมหรือประเทศใดที่ประกอบไปด้วยคนมีศีล สังคมนั้นก็จะเป็นปกติสุข สำหรับแนวปฏิบัติ หรือ พฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรักษาศีล ๕ ได้น่ามากกล่าวไว้ในคำอธิบายเรื่องศีล ๕ และองค์ของศีลแต่ละข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งเป็นคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าความสัมพันธ์กับปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธเพื่อทดสอบสมมติฐานและตั้งข้อสังเกตอันจะนำไปสู่การเสนอแนะในบทที่ ๔ และ ๕ ต่อไป

๒.๔ ปัจจัยแวดล้อมของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล ๕

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ใน “วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม” (๒๕๔๓ หน้า ๘-๒๓) เกี่ยวกับเรื่องปัจจัยแห่งการนำมาซึ่งสัมมาทิฐิ หรือ ความรู้ ความเข้าใจ แนวความคิด ทศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจน

ค่านิยมความเชื่อที่ถูกต้องดีงามและเกื้อกูลต่อสังคม ซึ่งเมื่อมีความคิดที่ถูกต้อง จะนำมาซึ่งการกระทำที่ถูกต้องตามมา ด้วยว่า ประกอบไปด้วย ๒ ปัจจัย คือ

๑. ปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยทางสังคม ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ปรโตโฆสะ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดหรือได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อนที่คบหา หนังสือ สื่อมวลชน และสังคม วัฒนธรรม ซึ่งถ้าบุคคลใดได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ได้รับการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้อง ก็ย่อมจะนำไปสู่การมีความคิดที่ถูกต้องดีงามไปด้วย บุคคลผู้มีความประพฤติเหมาะสมสามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดี มีคุณภาพสูง มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร หากกัลยาณมิตรสามารถทำให้ผู้เล่าเรียนเกิดศรัทธาต่อตนหรือสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดได้ การรับรู้ หรือ การเรียนรู้ก็จะได้ผลมาก ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากการศรัทธาขึ้นก่อน (พระพรหมคุณาภรณ์, วิชิตตามหลักพุทธธรรม, ๒๕๔๕ หน้า๑๖) สิ่งทีหึงระวังคือ การสร้างศรัทธาที่ผิดเนื่องจากผู้เรียนมีปรโตโฆสะที่ไม่ดี ก็อาจนำไปสู่การศึกษาเรียนรู้ที่ผิด หรือ การไร้การศึกษาได้เช่นเดียวกัน
๒. ปัจจัยภายใน เรียกว่า โยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยกกาย อันเป็นการคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด หรือ การคิดเป็น หมายถึง การที่บุคคลใดมีความรู้คิด คิดอย่างมีระเบียบ หรือ คิดตามแนวทางของปัญญา คือ การมองหรือพิจารณาสิ่งต่างๆตามสภาวะ โดยสามารถคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้นๆออกให้เห็นตามสภาวะ และตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งปัจจัย โดยไม่นำเอาความรู้สึกอันประกอบไปด้วยคณาอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ องค์ประกอบภายใน หรือปัจจัยภายในตัวบุคคล มีชื่อเรียกตามองค์ธรรมที่ใช้งานว่า วิธีการแห่งปัญญา(พระพรหมคุณาภรณ์, วิชิตตามหลักพุทธธรรม, ๒๕๔๕ หน้า๑๖-๑๗)

พระพรหมคุณาภรณ์ ยังได้กล่าวถึงกระบวนการของการศึกษาว่า กิจกรรมในทางการศึกษาที่จัดกันอยู่ล้วนเป็นเรื่องของปรโตโฆสะ การสร้างปรโตโฆสะที่ดีงามโดยกัลยาณมิตรเป็นเรื่องที่สมควรได้รับความเอาใจใส่ตั้งใจจัดเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อมีปรโตโฆสะที่ดีสร้างศรัทธาที่สามารถชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการได้ และเมื่อโยนิโสมนสิการเกิดขึ้นแล้วก็หมายถึงว่า ได้มีจุดเริ่มต้นของการศึกษาหรือการพัฒนาปัญญาเกิดขึ้นแล้ว จากนั้นก็สามารถนำไปสู่การคิดที่ใช้ปัญญาและทำให้ปัญญาเจริญงอกงามยิ่งขึ้น นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติและการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องดีงาม การศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์จึงต้องอาศัยองค์ประกอบภายนอก คือ ปรโตโฆสะที่เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอก และเป็นวิธีการแห่งศรัทธา กับอาศัยโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในและเป็นวิธีการแห่งปัญญาประกอบกัน

แกนนำแห่งกระบวนการของการศึกษา ก็คือ สัมมาทิฐินั่นเอง เมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำ และเป็นฐานแล้ว กระบวนการแห่งการศึกษาภายในตัวบุคคลก็ดำเนินไปได้ ซึ่งกระบวนการนี้แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ๆ เรียกว่า ไตรสิกขา อันประกอบด้วย (๑) ศีล เป็นการฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพ (๒) สมာธิ เป็นการฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต และ (๓) ปัญญา เป็นการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ตามเหตุปัจจัยที่ทำให้สามารถแก้ปัญหาไปตามแนวทางแห่งเหตุและผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดมั่น ถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจที่อิสระ ผ่องใส เบิกบาน ที่เรียกว่า อยู่อย่างผู้มีปัญญา

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ ๑. ณิชชยา อุ๋นสกุล (Nutchaya Unskul, The Interpretation of the Five Precepts to Cope with the Adolescence's Moral Conduct of Today: An Analytic, Appreciative and Applicative Study, Ph.D. Dissertation, ๒๐๐๖) ศึกษาการตีความศีลห้าเพื่อรับมือกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น เป็นคุณนิตินพนธ์ โดยใช้กระบวนการทางปรัชญา ๓ ขั้นตอนของปรัชญาหลังนวยุคในการศึกษา ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ (analyze) อันเป็นการแจกแจงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างตรงไป ขั้นวิจารณ์ (criticize) เป็นการให้เหตุผลและผลถึงแง่มุมต่างๆตามหลักการ และขั้นวิธาน (apply) เป็นการเลือกส่วนที่ดีมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป ซึ่งหน่วยในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาเจตนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณิชชยาได้ทำการพิจารณาจาก ๓ แหล่ง คือ จากเจ้าของเรื่อง (พระพุทธเจ้า) จากคำสอนของพระพุทธศาสนา (ตัวบทศีล๕) และจากผู้อ่านหรือผู้เรียน (วัยรุ่นหรือเยาวชน) ณิชชยาอาศัยแนวทางตามปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง คือ อรรถปริวรรต(Hermeneutics) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และตีความศีล ๕ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสอนศีล ๕ อย่างได้ผลตามที่ กิรติ บุญเจือ(๒๕๔๕) อ้างในณิชชยา อุ๋นสกุล, วารสารการศึกษาไทย, หน้า ๙๐) สรุปถึงแนวคิดสำคัญในยุคดังกล่าวไว้ ๖ ประการ ดังนี้

๑. เอกภพมีระบบเครือข่ายซับซ้อนยากจะรู้ได้ครบถ้วน
๒. เนื้อหาของเอกภพปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งทำให้ระบบเครือข่ายของเอกภพต้องปรับตัวตามไปเสมอ
๓. ปัญญาของมนุษย์สามารถเข้าถึงกฎและระบบเครือข่ายของเอกภพได้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล
๔. แต่ละบุคคลมีสิทธิ์และพึงสร้างระบบเครือข่ายของตนขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจและจดจำเป็นส่วนตัว
๕. ระบบเครือข่ายของมนุษย์แต่ละคนแตกต่างกันไป แต่ก็มีส่วนที่คล้ายกัน
๖. ส่วนที่เข้าใจตรงกันนั้น ควรศึกษาร่วมกัน เข้าใจร่วมกัน และช่วยกันค้นคว้าหาความรู้ต่อไป ทั้งส่วนที่รู้ต่างกันและส่วนที่รู้เหมือนกัน

จากการศึกษาของณิชชยา พบว่าปัญหาของการสอนศีล ๕ ในปัจจุบันมักเป็นการทำตามพิธีกรรมทางศาสนา เช่น เมื่อจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ จะมีการกล่าวอาราธนาศีล ๕ แล้วพระภิกษุจะให้ศีล โดยการกล่าวนำเป็นภาษาบาลี ขรวาสาจะกล่าวตาม(ที่เรียกว่าการสมาทานศีล) หลังจากนั้นผู้ใดจะรักษาศีลหรือไม่ก็แล้วแต่ศรัทธาของแต่ละบุคคล ผู้สอนศาสนากับเยาวชนส่วนใหญ่ยึดความเชื่อพื้นฐานที่มีในจิตใจที่แตกต่างกัน ณิชชยาเสนอวิธีการสอนศีล ๕ ที่ได้ผลที่คนรุ่นใหม่หรือเยาวชนยอมรับได้จะต้องไม่สอนแบบขีดเส้นให้ทุกคนเดินเหมือนกันตามกฎหรือประเพณีที่มีมาและพยายามดึงเยาวชนออกมาจากวัตถุนิยมหรือการหลงคิดอยู่ในสภาพของความเป็นเกินจริง (hyperreality) โดยความร่วมมือของโรงเรียน วัด ครอบครัว และสื่อมวลชน มาร่วมเป็นหน่วยปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อให้การบูรณาการแนวคิดของปรัชญาวิเคราะห์ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และหลักธรรมต่างๆ เช่น กาลามสูตร ไตรลักษณ์ อริยมรรค และการแผ่เมตตา ตลอดจนการเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (Constructive Learning) มาใช้ในการสอนศีลห้า โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสปัญหาจากสถานการณ์จริง และสามารถสร้างแบบแผนจริยธรรมของตนเองโดยใช้ปัญญาและสัมมาทิฐินำเข้าสู่การปฏิบัติศีล ๕ อย่างยั่งยืนต่อไป

งานวิจัยที่ ๒. วิโรจน์ นาคชาติ (เมษายน, ๒๕๔๒) ศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของเยาวชนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง(วิทยาเขตบางนา) โดยต้องการศึกษาถึงหลักจริยธรรมในพุทธศาสนาและศึกษาถึงความรู้ ค่านิยม และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชน จากการศึกษาของวิโรจน์พบว่าหลักจริยธรรมพื้นฐาน คือการปฏิบัติตามศีล ๕ หลักจริยธรรมทั่วไป คือ การปฏิบัติเพื่อความสุขความสำเร็จของตนเอง และการปฏิบัติต่อบุคคลในสังคม หลักจริยธรรมขั้นสูง คือ มรรค ๘ ซึ่งเป็นอุดมการณ์สูงสุดในพุทธศาสนาและเป็น

หนทางไปสู่ความสงบสุขที่สุด คือ นิพพาน การศึกษาจากแบบสอบถาม พบว่า เยาวชนที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา ในช่วงที่ทำการศึกษา มีความรู้เรื่องจริยธรรมในพุทธศาสนาในระดับปานกลาง ร้อยละ ๕๐ และข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ เยาวชนมีค่านิยมทางจริยธรรมเชิงบวกถึงร้อยละ ๕๘.๕ และเยาวชนปฏิบัติตามหลักจริยธรรมบ่อยมากในเรื่อง ความกตัญญูคุณเวที ความจริงใจต่อเพื่อน การบำเพ็ญประโยชน์ แต่เยาวชนพหุค โทกถึงร้อยละ ๕๓.๕ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีความรู้ทางด้านจริยธรรมในพุทธศาสนาไม่มากนัก แต่มีค่านิยมทางจริยธรรมเชิงบวกอยู่มาก ซึ่งบ่งบอกถึงความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่ดีงามต่อตนเองและสังคม

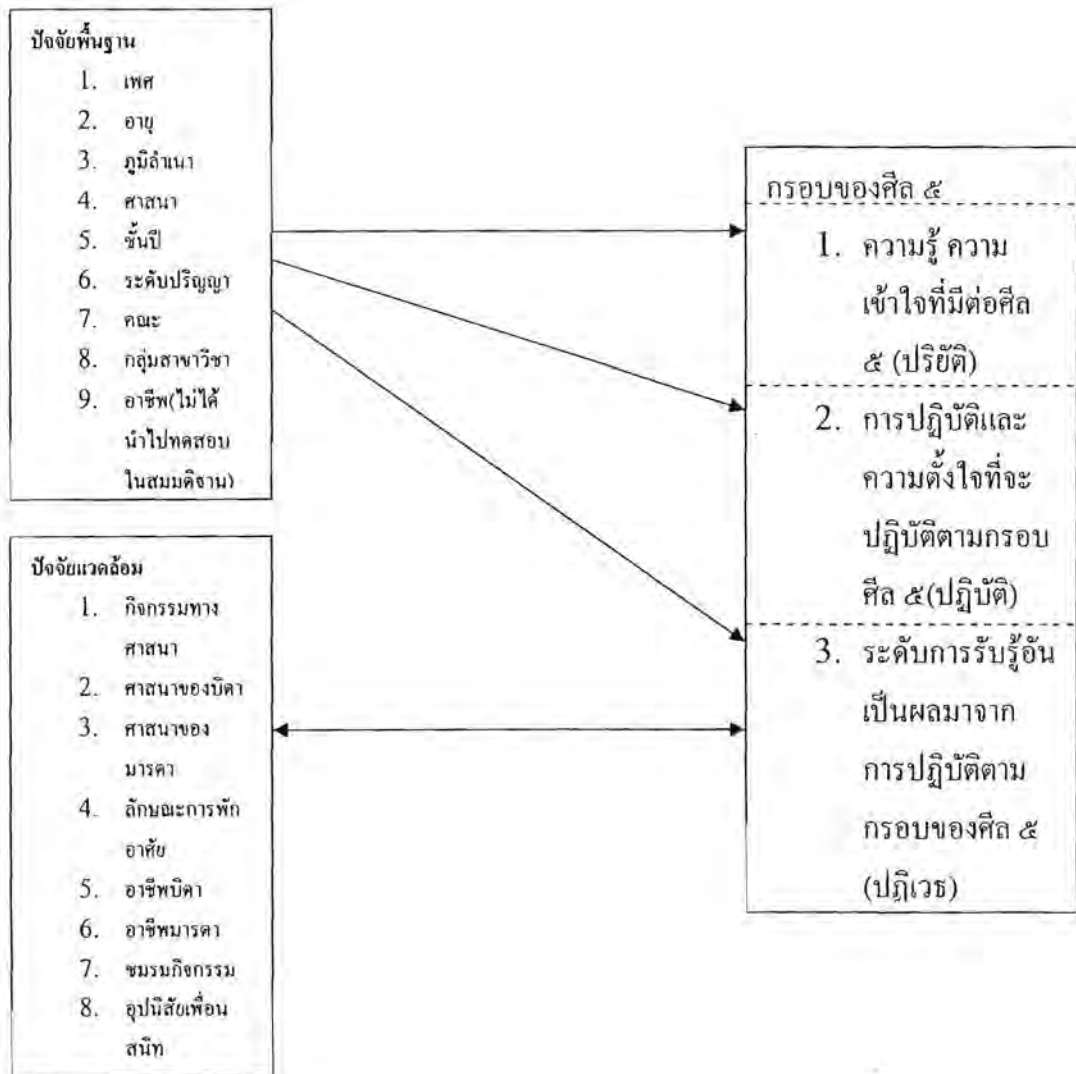
บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาจากเอกสารคำสอนจากแหล่งความรู้ต่างๆ ในพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ และศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. ศึกษาโดยถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
๓. ทำการกำหนดกรอบแนวคิด สมมติฐานการวิจัย และสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ดังแสดงในภาพที่ ๓.๑ ในหัวข้อ ๓.๒

๓.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

ภาพที่ ๓.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๓.๓ สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดมากำหนดสมมติฐานไว้ ๔ ข้อ คือ

สมมติฐานที่ ๑ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม(ปรีชา) ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๒ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับการปฏิบัติที่ละเมิดศีล ๕ ตามสภาพที่เป็นจริง กับที่เป็นความตั้งใจจะปฏิบัติโดยละเมิดให้น้อยลงกว่าที่เป็นอยู่ (ปฏิบัติ) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๓ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของการทราบถึงผลแห่งการปฏิบัติ(ปฏิเวธ)ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา การนับถือศาสนาของมารดา ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม อุปนิสัยของเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ(ปรีชา) การปฏิบัติ และปฏิเวธ ตามกรอบของการรักษาศีล ๕

๓.๔ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาจากการตอบแบบสอบถามของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคปลายปีการศึกษา ๒๕๕๑ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ สัดส่วน ๑๐% ของนิสิตแต่ละคณะ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๑

และขนาดกลุ่มตัวอย่างตามค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ และ สัดส่วน ๑๐% ของแต่ละคณะ

คณะ	ระดับปริญญาตรี			ระดับปริญญาโท			ระดับปริญญาเอก			จำนวนรวม
	total=N	กลุ่มตัวอย่าง $\pm 5\%$	สัดส่วน ๑๐%	total=N	กลุ่มตัวอย่าง $\pm 5\%$	สัดส่วน ๑๐%	total=N	กลุ่มตัวอย่าง $\pm 5\%$	สัดส่วน ๑๐%	
๑.บัณฑิตวิทยาลัย				๗๓๖	๒๕๕	๒๖	๓๓๕	๑๑๒	๑๑	๔๔
๒.วิศวกรรมศาสตร์	๒,๕๓๔	๓๕๒	๓๕	๑,๔๕๔	๓๑๖	๓๒	๒๘๓	๑๖๖	๑๗	๗๔
๓.อักษรศาสตร์	๑,๒๓๐	๓๐๒	๓๐	๓๗๓	๑๕๓	๑๕	๑๐๓	๑๒	๑	๕๗
๔.วิทยาศาสตร์	๒,๗๔๕	๓๔๕	๓๕	๑,๐๒๖	๒๗๗	๒๕	๔๐๖	๒๐๑	๒๐	๗๔
๕.รัฐศาสตร์	๘๘๔	๒๗๕	๒๗	๔๖๕	๑๑๕	๑๒	๓๗	๓๔	๓	๕๓
๖.สถาปัตยกรรมศาสตร์	๑,๐๑๖	๒๗๗	๒๕	๒๖๔	๑๕๕	๑๖	๓๔	๓๑	๓	๔๘
๗.พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๒,๒๖๗	๓๔๐	๓๔	๒,๐๓๗	๓๓๔	๓๓	๑๕	๑๕	๒	๖๕
๘.ครุศาสตร์	๑,๕๗๐	๓๑๕	๓๒	๖๔๕	๒๔๗	๒๕	๕๕๐	๒๓๒	๒๓	๗๐

๕.นิเทศศาสตร์	๕๗๗	๒๓๖	๒๔	๔๔๔	๒๑๐	๒๑	๓๓	๓๐	๓	๔๘
๑๐.เศรษฐศาสตร์	๗๐๐	๒๕๕	๒๖	๑๐๐	๘๐	๘			๐	๓๔
๑๑.แพทยศาสตร์	๑,๔๕๕	๓๑๖	๓๒	๒๖๖	๑๖๐	๑๖	๑๔	๑๔	๑	๔๕
๑๒.สัตว แพทยศาสตร์	๗๕๓	๒๖๖	๒๗	๗๕	๖๓	๖	๓๗	๓๔	๓	๓๖
๑๓.ทันต แพทยศาสตร์	๗๔๕	๒๖๐	๒๖	๘๕	๗๓	๗	๕	๕	๑	๓๔
๑๔.เภสัชศาสตร์	๘๘๘	๒๗๖	๒๘	๑๘๖	๑๒๗	๑๓	๘๐	๖๗	๗	๔๘
๑๕.นิติศาสตร์	๑,๒๗๓	๓๐๔	๓๐	๔๐๔	๒๐๑	๒๐	๔	๔	๐	๕๐
๑๖.ศิลปกรรม ศาสตร์	๔๖๘	๒๑๖	๒๒	๑๒๑	๕๓	๕	๒๐	๑๕	๒	๓๓
๑๗.พยาบาลศาสตร์			๐	๓๕๔	๑๘๘	๑๕	๓๕	๓๒	๓	๒๒
๑๘.สหเวชศาสตร์	๖๘๓	๒๕๒	๒๕	๒๔	๒๓	๒			๐	๒๗
๑๙.จิตวิทยา	๔๐๖	๒๐๑	๒๐	๒๗๑	๑๖๒	๑๖	๕	๕	๑	๓๗
๒๐.สำนักวิชา วิทยาศาสตร์การ กีฬา	๕๓๘	๒๒๕	๒๓	๑๕๓	๑๑๑	๑๑	๑๓	๑๓	๑	๓๕
๒๑.วิทยาลัย ประชากรศาสตร์			๐	๕	๕	๑	๑๒	๑๒	๑	๒
๒๒.โครงการขยาย โอกาสอุดมศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	๓๔	๓๑	๓			๐				๓
รวม	๒๑,๒๕๖	๕,๐๖๖	๕๐๗	๕,๕๔๐	๓,๕๑๑	๓๕๑	๒,๐๓๓	๑,๑๘๕	๑๑๕	๕๗๗

ที่มา: สำนักทะเบียนและประมวลผล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๑

จากคณะวิชาต่างๆ ในตารางที่ ๓.๑ ได้นำมาจัดเป็นกลุ่มตามสาขาวิชา ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (ประกอบด้วยคณะแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ จิตวิทยา สหเวชศาสตร์ และสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี(ประกอบด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์) กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์(ประกอบด้วยคณะเศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และคณะครุศาสตร์) และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์(ประกอบด้วยคณะอักษรศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์) และกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ (ประกอบด้วยบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันประชากรศาสตร์ และ โครงการขยายโอกาสฯ)

๓.๕ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย (โปรดดูภาคผนวก ๑)

- ๑) ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม ๒๐ ข้อ
- ๒) ส่วนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ จำนวน ๔๖ ข้อ [ข้อ ๑-๔๖ ประกอบด้วย ข้อความแสดงความหมายของศีล ๔ ข้อ (ข้อที่ ๑ - ๔) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล ๕ การรักษาศีล การสมาทานศีล ประโยชน์ของการรักษาศีล การละเมิดหรือการผิดศีล ๑๖ ข้อ (ข้อที่ ๕ - ๕, ๒๕ - ๓๕) ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อที่ ๑ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อที่ ๑๐ - ๑๒, ๓๖, ๔๒) ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อที่ ๒ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อที่ ๑๓ - ๑๕, ๓๗, ๔๓) ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อที่ ๓ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อที่ ๑๖ - ๑๘, ๓๘, ๔๔) ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อที่ ๔ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อที่ ๑๙ - ๒๑, ๓๙, ๔๕) ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อที่ ๕ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อที่ ๒๒ - ๒๔, ๔๐, ๔๖)]
- ๓) ส่วนที่ ๓ ประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการประพฤตินิพนธ์ในปัจจุบันตามแนวทางของศีล ๕ คำถามเป็นการถามประสบการณ์ในการละเมิดหรือปฏิบัติผิดศีลข้อที่ ๑ - ๕ ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตปกติของนิสิตในคำตอบด้านคอลัมน์ซ้ายมือ ส่วนคำตอบของประเด็นเดียวกันในคอลัมน์ทางด้านขวามือเป็นคำตอบแสดงถึงความตั้งใจหรือความคาดหวังของนิสิตที่ไม่ต้องการปฏิบัติผิดหรือละเมิดศีลทั้ง ๕ ข้อในประเด็นเดียวกัน รวม ๒๒ ข้อ [ศีลข้อที่ ๑ จำนวน ๔ ข้อ (ข้อ ๔๗ - ๕๐) ศีลข้อที่ ๒ จำนวน ๔ ข้อ (ข้อ ๕๑ - ๕๔) ศีลข้อที่ ๓ จำนวน ๓ ข้อ (ข้อ ๕๕ - ๕๗) ศีลข้อที่ ๔ จำนวน ๖ ข้อ (ข้อ ๕๘ - ๖๓) ศีลข้อที่ ๕ จำนวน ๕ ข้อ (ข้อ ๖๔ - ๖๘)]
- ๔) ส่วนที่ ๔ เป็นคำถามถึงความรู้ ความเข้าใจในความหมายของคำว่า ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ และเป็นคำถามรวมๆถึงการรักษาศีล ๕ และศีลข้อที่ ๑ - ๕ และผลอันชื่นใจจากการรักษาศีล ๕ จำนวน ๑๑ ข้อ (ข้อที่ ๖๙ - ๘๐)

การตั้งคำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในส่วนที่ ๒ และ คำถามเกี่ยวกับ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ในส่วนที่ ๔ อันที่เกี่ยวกับคำถามรวมๆของการรักษาศีล ๕ การสร้างเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า ๕ ระดับของ Likert scale ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	๕	๑
เห็นด้วยมาก	๔	๒
เห็นด้วยน้อย	๓	๓
เห็นด้วยน้อยที่สุด	๒	๔
ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	๑	๕

ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการกำหนดค่าอธิบายผลของระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$\text{อันดับภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ค่าพิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

จากผลการคำนวณดังกล่าว ได้นำมาเป็นเกณฑ์วัดค่าเฉลี่ยระดับเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ดังต่อไปนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{๕ - ๑}{๕} = ๐.๘๐$$

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต(Arithmetic mean) การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยขีดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณตามค่าอันตรภาคชั้น = ๐.๘๐ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๒

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมายของความคิดเห็น
ระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๘๐	ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ
ระหว่าง ๑.๘๑ - ๒.๖๐	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ระหว่าง ๒.๖๑ - ๓.๔๐	เห็นด้วยน้อย
ระหว่าง ๓.๔๑ - ๔.๒๐	เห็นด้วยมาก
ระหว่าง ๔.๒๑ - ๕.๐๐	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ ๓.๒ แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น

สำหรับประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติซึ่งเป็นการละเมิดหรือผิดศีลในแต่ละข้อทั้งในปัจจุบันที่ตอบแบบสอบถามและความตั้งใจที่จะไม่ละเมิดศีลแต่ละข้อของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามแนวทางของศีล ๕ ใช้แนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับของ Likert scale ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติบ่อยมากที่สุด	๔	๑
ปฏิบัติบ่อยมาก	๓	๒
นานๆจึงจะปฏิบัติสักครั้ง	๒	๓
ไม่ปฏิบัติเลย	๑	๔

ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการแปลผลระดับเกี่ยวกับการประพฤติตนในปัจจุบันตามแนวทางของศีล ๕ กับความตั้งใจหรือความคาดหวังของนิสิตที่ไม่ต้องการปฏิบัติผิดหรือละเมิดศีล ๕ ข้อใดข้อหนึ่ง โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ค่าพิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

จากการคำนวณได้นำมาเป็นเกณฑ์วัดค่าเฉลี่ยระดับการประพฤติตนในปัจจุบันที่เป็นการละเมิดหรือผิดศีล ๕ กับความตั้งใจของนิสิตที่เป็นการปฏิบัติล่วงละเมิดศีล ๕ ดังนี้

$$\text{ค่าพิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{๔ - ๑}{๕} = ๐.๖๕$$

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณของระดับชั้น = ๐.๗๕ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๓

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
ระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๗๕	ปฏิบัติน้อยที่สุด
ระหว่าง ๑.๗๖ - ๒.๕๐	ปฏิบัติน้อย
ระหว่าง ๒.๕๑ - ๓.๒๐	ปฏิบัติมาก
ระหว่าง ๓.๒๑ - ๔.๐๐	ปฏิบัติมากที่สุด

ตารางที่ ๓.๓ แสดงค่าเฉลี่ยและการแปลผลความถี่ของพฤติกรรมที่ปฏิบัติ

การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) ผู้วิจัยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยการนำแบบสอบถามชุดแรกให้บัณฑิตคณะรัฐศาสตร์ในโครงการปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตที่กำลังศึกษาในภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๕๑ ตอบจำนวน ๒๕ ตัวอย่าง แล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวัดค่าความคงที่ภายใน (internal consistency) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ ๐.๘ ขึ้นไป (ภาคผนวก ๒)

๓.๖ สถิติวิเคราะห์ที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากทำการเก็บข้อมูลได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลหรือปัจจัยพื้นฐานนำเสนอด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย การหาค่าความแตกต่างของประเด็นวิจัยระหว่างสองตัวแปรอธิบายด้วยค่าที (T-test) กรณีที่มีตัวแปรมากกว่าสองตัวแปรขึ้นไป อธิบายด้วยค่าเอฟ (F-test) โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way Analysis of Variance: ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ และทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยการหาค่าสถิติความแตกต่างน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) และการหาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlations coefficients)

บทที่ ๔
ผลการวิจัย

๔.๑ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถาม

จากขนาดกลุ่มตัวอย่าง สัดส่วน ๑๐ % ของนิสิตแต่ละคณะจากที่คำนวณได้ ๕๗๗ คน จำนวนนิสิตขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จำนวน ๕๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ ไม่สามารถเก็บข้อมูลคืนได้ ๓ คณะ คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ทันเนื่องจากนิสิตทำการสอบและกระจายตัวไปก่อน (ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงสิ้นสุดเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒)

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนนิสิตขนาดกลุ่มตัวอย่างตามค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ และ สัดส่วน ๑๐ % ของแต่ละคณะและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืนมา

คณะ	ระดับปริญญาตรี		ระดับปริญญาโท		ระดับปริญญาเอก		จำนวนรวม	จำนวนที่ได้รับกลับ
	สัดส่วน ๑๐%	จำนวนที่ได้รับกลับ	สัดส่วน ๑๐%	จำนวนที่ได้รับกลับ	สัดส่วน ๑๐%	จำนวนที่ได้รับกลับ		
๑.บัณฑิตวิทยาลัย	๐	๐	๒๖	๑๓	๑๘	๔	๕๘	๑๗ (๓๘.๖)
๒.วิศวกรรมศาสตร์	๓๕	๒๘	๓๒	๑๖	๑๗	๑๑	๘๘	๕๕ (๖๕.๕)
๓.อักษรศาสตร์	๓๐	๑๕	๑๕	๖	๘	๔	๕๗	๒๕ (๔๓.๖)
๔.วิทยาศาสตร์	๓๕	๓๕	๒๕	๒	๒๐	๐	๘๕	๓๗ (๔๔.๐)
๕.รัฐศาสตร์	๒๘	๒๒	๒๒	๗	๓	๓	๕๓	๓๒ (๖๐.๔)
๖.สถาปัตยกรรมศาสตร์	๒๕	๐	๑๖	๐	๓	๐	๔๘	๐
๗.พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๓๕	๓๔	๓๓	๓๓	๒	๒	๖๕	๖๕ (๑๐๐.๐)
๘.การศึกษาศาสตร์	๓๒	๓๓	๒๕	๕	๒๓	๒๓	๘๐	๖๕ (๘๑.๓)
๙.นิเทศศาสตร์	๒๔	๒๔	๒๑	๑๕	๓	๐	๔๘	๔๓ (๘๙.๖)
๑๐.เศรษฐศาสตร์	๒๖	๒๖	๘	๘	๐	๐	๓๔	๓๔ (๑๐๐.๐)
๑๑.แพทยศาสตร์	๓๒	๐	๑๖	๐	๑	๐	๔๙	๐
๑๒.สัตวแพทยศาสตร์	๒๗	๑๓	๖	๕	๓	๓	๓๖	๒๑ (๕๘.๓)
๑๓.ทันตแพทยศาสตร์	๒๖	๑๓	๗	๗	๑	๑	๓๘	๒๑ (๖๑.๘)
๑๔.เภสัชศาสตร์	๒๘	๐	๑๓	๐	๗	๐	๔๘	๐
๑๕.นิติศาสตร์	๓๐	๒๖	๒๐	๐	๐	๐	๕๐	๒๖ (๕๒.๐)

๑๖.ศิลปกรรมศาสตร์	๒๒	๒๐	๕	๐	๒	๐	๓๓	๒๐ (๖๐.๖)
๑๗.พยาบาลศาสตร์	๐	๐	๑๕	๗	๓	๓	๒๒	๑๐ (๔๕.๕)
๑๘.สหเวชศาสตร์	๒๕	๒๓	๒	๐	๐	๐	๒๗	๒๓ (๘๕.๒)
๑๙.จิตวิทยา	๒๐	๒๑	๑๖	๑	๑	๑	๓๗	๒๓ (๖๒.๒)
๒๐.สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ การกีฬา	๒๓	๑๕	๑๑	๘	๑	๑	๓๕	๒๘ (๘๐.๐)
๒๑.วิทยาลัย ประชากรศาสตร์	๐	๐	๑	๑	๑	๑	๒	๒ (๑๐๐.๐)
๒๒.โครงการขยายโอกาส อุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	๓	๑	๐	๐	๐	๐	๓	๑ (๓๓.๓)
รวมทั้งหมด	๕๐๗	๓๕๓	๓๕๑	๑๕๒	๑๑๕	๕๖	๕๗๗	๕๕๒ (๕๖.๕)

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนการส่งแบบสอบถามไปยังคณะต่างๆ จำนวน ๒๒ หน่วยงาน ตามข้อมูลของสำนักทะเบียนและประมวลผล ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น ๑๕ หน่วยงาน คณะที่ไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ ส่วนคณะแพทยศาสตร์มีกระบวนการและขั้นตอนในการขออนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ทัน การศึกษาในครั้งนี้จึงนำเสนอข้อมูลจาก ๑๕ หน่วยงาน

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๑ จำนวนโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา พบว่าคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมากที่สุด(๑๐๐.๐๐%) คณะนิติศาสตร์ (๘๕.๖๐%) คณะสหเวชศาสตร์ (๘๕.๒๐%) คณะครุศาสตร์ (๘๑.๓๐%) สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา (๘๐.๐๐%) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (๖๕.๕๐ %) คณะจิตวิทยา (๖๒.๒๐%) คณะทันตแพทยศาสตร์ (๖๑.๘๐%) คณะศิลปกรรมศาสตร์ (๖๐.๖๐%) คณะรัฐศาสตร์(๖๐.๔๐%) คณะสัตวแพทยศาสตร์(๕๘.๓๐%) นิติศาสตร์ (๕๒.๐๐%) คณะพยาบาลศาสตร์ (๕๕.๕๐%) คณะวิทยาศาสตร์(๕๔.๐๐%) คณะอักษรศาสตร์(๔๓.๕๐%) บัณฑิตวิทยาลัย(๓๘.๖๐%) และโครงการขยายโอกาสอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(๓๓.๓๐%) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ จำนวนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น ๕๕๒ คน จาก ๕๗๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะ

คณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. บัณฑิตวิทยาลัย	๑๗	๓.๐๘
2. วิศวกรรมศาสตร์	๕๕	๕.๕๖
3. อักษรศาสตร์	๒๕	๔.๕๓
4. วิทยาศาสตร์	๓๗	๖.๗๐
5. รัฐศาสตร์	๓๓	๕.๘๐
6. พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๖๕	๑๒.๕๐
7. ครุศาสตร์	๖๕	๑๑.๗๘

8. นิเทศศาสตร์	๔๓	๗.๗๕
9. เศรษฐศาสตร์	๓๔	๖.๑๖
10. สัตวแพทยศาสตร์	๒๑	๓.๘๐
11. ทันตแพทยศาสตร์	๒๑	๓.๘๐
12. นิติศาสตร์	๒๖	๕.๗๑
13. ศิลปกรรมศาสตร์	๒๐	๓.๖๒
14. พยาบาลศาสตร์	๑๐	๑.๘๑
15. สหเวชศาสตร์	๒๓	๔.๑๗
16. จิตวิทยา	๒๓	๔.๑๗
17. วิทยาศาสตร์การกีฬา	๒๘	๕.๐๗
18. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	๒	.๓๖
19. โครงการขยายโอกาสอุดมศึกษาแห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๑	.๑๘
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ จากทั้ง ๑๕ หน่วยงาน เมื่อเทียบจำนวนตามสัดส่วนที่คำนวณจากฐาน ๑๐ % โดยใช้ข้อมูลจากสำนักทะเบียนและประมวลผล จำนวนจริงที่ได้มีการตอบแบบสอบถามทั้ง ๕๕๒ ชุด พบว่านิสิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมีจำนวนมากที่สุด(๑๒.๕๐%) รองลงมาได้แก่ คณะครุศาสตร์(๑๑.๗๘%) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (๕.๕๖%) คณะนิเทศศาสตร์(๗.๗๕%) คณะวิทยาศาสตร์ (๖.๗๐%) คณะเศรษฐศาสตร์ (๖.๑๖%) คณะรัฐศาสตร์ (๕.๘๐%) และอื่นๆดังแสดงในตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๓ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ระดับชั้นปี

ระดับชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปี ๑	๑๕๗	๒๘.๔๔
ชั้นปี ๒	๑๘๗	๓๓.๘๘
ชั้นปี ๓	๑๐๕	๑๙.๐๒
ชั้นปี ๔	๕๑	๙.๒๕
เกินกว่าชั้นปีที่ ๔	๑๒	๒.๐๗
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่านิสิตชั้นปี ๒ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๓๓.๘๘%) รองลงมาคือ ชั้นปี ๑ (๒๘.๔๔%) ชั้นปี ๓ (๑๙.๐๒%) ชั้นปี ๔ (๙.๒๕%) และ นิสิตที่ศึกษาในระดับที่เกินกว่าชั้นปีที่ ๔ (๒.๐๗%)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๑๔๖	๒๖.๔๕
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี	๕๒	๙.๖๗
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๒๖๕	๔๘.๑๗
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๒๕	๔.๕๓
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๒๐	๓.๖๒

รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐
-----	-----	--------

จากตารางที่ ๔.๔ จากการจัดกลุ่มสาขาวิชาของมหาวิทยาลัย ซึ่งจำแนกไว้ ๕ กลุ่มสาขา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วยคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ จิตวิทยา สหเวชศาสตร์ และสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี ประกอบด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยคณะเศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และครุศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยคณะอักษรศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ ประกอบด้วยบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันประชากรศาสตร์ และโครงการขยายโอกาสฯ

พบว่ากลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๔๘.๗๓%) รองลงมา คือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ(๒๖.๔๕%) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี (๑๖.๖๗%) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ (๔.๕๓%) และกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ (๓.๖๒%)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯและปริมณฑล	๓๑๗	๕๗.๔๓
ภาคเหนือ	๔๔	๗.๙๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๒	๑๑.๒๓
ภาคกลาง	๒๗	๔.๘๙
ภาคตะวันออก	๑๕	๒.๗๔
ภาคตะวันตก	๒๕	๔.๕๓
ภาคใต้	๔๒	๗.๖๑
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล(ประกอบด้วย ๖ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร) คือ ร้อยละ ๕๗.๔๓ รองลงมาอีก ๖ ลำดับ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ประกอบด้วย ๑๕ จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร สุรินทร์ ศรีสะเกษ หนองคาย หนองบัวลำภู อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี และ อำนาจเจริญ) (๑๑.๒๓%) ภาคเหนือ (ประกอบด้วย ๕ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และ อุตรดิตถ์) (๗.๙๖%) ภาคใต้ (ประกอบด้วย ๑๔ จังหวัด ได้แก่ ชุมพร กระบี่ นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง สตูล สงขลา สุราษฎร์ธานี ตรัง และยะลา) (๗.๖๑%) ภาคตะวันออก (ประกอบด้วย ๗ จังหวัดคือ จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว) (๖.๗๔%) ภาคกลาง (ประกอบด้วย ๑๖ จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก ลพบุรี เพชรบูรณ์ สุโขทัย สมุทรสงคราม อุทัยธานี สระบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี นครนายก สุพรรณบุรี และอ่างทอง) (๔.๘๙%) และลำดับสุดท้ายคือ ภาคตะวันตก (ประกอบด้วย ๕ จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ตาก ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และราชบุรี) ร้อยละ ๔.๕๓

ตารางที่ ๔.๖ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผู้ที่นิสิตพักอาศัยอยู่ด้วย

ลักษณะการพักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
พักอยู่กับครอบครัว	๓๒๗	๕๕.๒๔
พักอยู่หอของมหาวิทยาลัย	๕๑	๑๖.๔๕
พักอยู่หอเอกชน/ห้องเช่า	๑๑๐	๑๕.๕๓
อื่นๆ (พักอยู่กับญาติ/เพื่อน)	๒๔	๔.๓๕
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่พักอยู่กับครอบครัวมีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (ร้อยละ ๕๕.๒๔) รองลงมาอีก ๓ ลำดับ คือ หอเอกชน/ห้องเช่า (๑๕.๕๓%) หอพักมหาวิทยาลัย (๑๖.๔๕%) และ อื่นๆ (อยู่กับญาติ/เพื่อน) (๔.๓๕%)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับปริญญา

ระดับปริญญา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	๓๕๓	๖๓.๕๕
ปริญญาโท	๑๔๒	๒๕.๗๒
ปริญญาเอก	๕๗	๑๐.๓๓
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างระดับปริญญาตรี (ร้อยละ ๖๓.๕๕) รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท (๒๕.๗๒%) และ ระดับปริญญาเอก (๑๐.๓๓%)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐๕	๓๗.๘๖	อายุโดยเฉลี่ย = ๒๒.๕ ปี ต่ำสุด = ๑๘ ปี สูงสุด = ๕๑ ปี
๒๐ - ๒๕ ปี	๒๓๕	๔๓.๓๐	
มากกว่า ๒๕ ปีขึ้นไป	๑๑๒	๑๙.๘๔	
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐	

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี (๔๓.๓๐ %) รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี (๓๗.๘๖%) และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า ๒๕ ปีขึ้นไป (๑๙.๘๔%)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๐๘	๓๗.๖๘
หญิง	๓๔๔	๖๒.๓๒

รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐
-----	-----	--------

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดประกอบด้วยเพศหญิง (๖๒.๓๒ %) และรองลงมาคือเพศชาย (๓๗.๖๘%)

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการนับถือศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ศาสนาที่นับถือ	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	๕๒๖	๙๕.๒๕
คริสต์	๑๔	๒.๕๔
อิสลาม	๖	๑.๐๕
อื่นๆ	๖	๑.๐๕
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (๙๕.๒๕%) รองลงมาอีก ๓ ลำดับ คือ ศาสนาคริสต์ (๒.๕๔%) ศาสนาอิสลาม (๑.๐๕%) และอื่นๆ (๑.๐๕%)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการนับถือศาสนาของบิดา

ศาสนาที่บิดานับถือ	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	๕๓๘	๙๗.๔๖
คริสต์	๕	๑.๖๓
อิสลาม	๔	๐.๗๒
อื่นๆ	๑	๐.๑๘
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามมีบิดาที่นับถือศาสนาพุทธมีมากที่สุด (๙๗.๔๖%) รองลงมาอีก ๓ ลำดับ คือ ศาสนาคริสต์ (๑.๖๓%) ศาสนาอิสลาม (๐.๗๒%) และอื่นๆ (๐.๑๘%)

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการนับถือศาสนาของมารดา

ศาสนาที่มารดานับถือ	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	๕๓๕	๙๗.๖๔
คริสต์	๘	๑.๔๕
อิสลาม	๔	๐.๗๒
อื่นๆ	๑	๐.๑๘
รวม	๕๕๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามที่มารดานับถือศาสนาพุทธมีมากที่สุด (๙๗.๖๔%) รองลงมาอีก ๓ ลำดับ คือ ศาสนาคริสต์ (๑.๔๕%) ศาสนาอิสลาม (๐.๗๒%) และอื่นๆ (๐.๑๘%)

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงถึงลักษณะของกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑

กิจกรรมทางศาสนาทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๒๖๘	๕๑.๗๔	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๔๖	๘.๘๘	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๑๘	๓.๔๗	
ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๔	.๗๗	
ซื้อปิ้ง/เที่ยว	๑	.๑๕	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๓๒	๖.๑๘	
สวดมนต์/ไหว้พระ	๑๔๕	๒๘.๗๖	
รวม	๕๑๘	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๓๔ คน

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่ากิจกรรมที่นิสิตทำบ่อยที่สุดที่เป็นอันดับแรก คือ ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๕๑.๗๔%) รองลงมาอีก ๖ ลำดับ คือ สวดมนต์/ไหว้พระ (๒๘.๗๖%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๘.๘๘%) เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๖.๑๘%) ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก (๓.๔๗%) ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๐.๗๗%) และ ซื้อปิ้ง/เที่ยว (๐.๑๕%)

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงจำนวนกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๒

กิจกรรมทางศาสนาทำบ่อยมากเป็นลำดับที่ ๒	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๑๗๘	๓๖.๒๕	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๕๕	๑๑.๓๕	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๓๓	๖.๗๒	
ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๑๔	๒.๘๕	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๕๐	๑๐.๒๓	
สวดมนต์/ไหว้พระ	๗๕	๑๖.๐๕	
เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๒	.๔๑	
รวม	๔๑๑	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๖๑ คน

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่าพบว่าการทำกิจกรรมที่นิสิตทำบ่อยที่สุดที่เป็นอันดับที่ ๒ คือ ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๓๖.๒๕%) รองลงมาอีก ๖ ลำดับ คือ ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๑๑.๓๕%) เข้าวัด /ฟังธรรม /เวียนเทียน (๑๐.๒๓%) สวดมนต์ /ไหว้พระ (๑๖.๐๕%) ทำสมาธิ /ถือศีล/ถือศีลออก (๖.๗๒%) ปล่อยสัตว์ /ซื้อโลงศพ (๒.๘๕%) และ เล่นกีฬา/ดูหนังสือ /ดูโทรทัศน์ (๐.๔๑%)

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนกิจกรรมทางศาสนาของนิสิต ที่ทำบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๓

กิจกรรมทางศาสนาทำบ่อยน้อย ๓	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๑๑๒	๒๖.๓๕	ไม่ระบุ ๑๒๗ คน
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๖๕	๑๖.๒๔	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๔๗	๑๑.๐๖	

ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๑๖	๓.๗๖	
ซื้อปั้ง/เที่ยว	๒	.๔๗	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๑๒๓	๒๘.๕๔	
สวดมนต์/ไหว้พระ	๕๔	๑๒.๗๑	
เล่นกีฬา/ดูหนัง/ดูโทรทัศน์	๒	.๔๗	
รวม	๔๒๕	๑๐๐.๐๐	

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่ากิจกรรมที่นิสิตทำบ่อยที่สุดที่เป็นอันดับที่ ๓ คือ เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๒๘.๕๔%) รองลงมา ๗ ลำดับ คือ ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๒๖.๓๕%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๑๖.๒๔%) สวดมนต์ /ไหว้พระ (๑๒.๗๑%) ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลอด (๑๑.๐๖%) ปล่อยสัตว์/ซื้อ โลงศพ (๓.๗๖%) ซื้อปั้ง/เที่ยว (๐.๔๗%) และเล่นกีฬา/ดูหนัง/ดูโทรทัศน์ (๐.๔๗%)

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเป็นสมาชิกของชมรมต่างๆในมหาวิทยาลัย

การเป็นสมาชิกของชมรมในมหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ภาษา	๑๒	๑๒.๒๔	
นิตินิเทศ	๕	๕.๑๐	
ศิลปวัฒนธรรมอีสาน	๑๑	๑๑.๒๒	
ค่ายอาสาพัฒนา	๒๑	๒๑.๔๓	
ชมรมดนตรี	๕	๕.๑๐	
เชียร์	๔	๔.๐๘	
การละคร	๗	๗.๑๔	
พุทธ	๑๖	๑๖.๓๓	
กีฬา	๑๓	๑๓.๒๖	
รวม	๕๘	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๔๕๔ คน

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่านิสิตเป็นสมาชิกของชมรมค่ายอาสาพัฒนามากที่สุด (๒๑.๔๓%) รองลงมา คือ ชมรมพุทธ (๑๖.๓๓%) กีฬา (๑๓.๒๖%) ภาษา (๑๒.๒๔%) ศิลปวัฒนธรรม (๑๑.๒๒%) ดนตรี (๕.๑๐%) ชมรมการละคร (๗.๑๔%) สมาคมนิตินิเทศ (๕.๑๐%) และเชียร์ (๔.๐๘%)

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงกีฬาที่นิสิตเล่นเป็นประจำ

กีฬาที่เล่นเป็นประจำ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ฟุตบอล/วอลเลย์บอล/บาสเกตบอล	๑๐๗	๒๖.๒๕	
วิ่ง/จ็อกกิ้ง	๕๗	๑๔.๐๐	
ว่ายน้ำ	๖๓	๑๕.๕๘	
แบดมินตัน/เทนนิส/ปิงปอง	๑๓๑	๓๒.๑๕	
เดินเร็ว/ ทัศนศึกษา	๑๐	๒.๕๖	
ปั่นจักรยาน	๕	๑.๒๘	
แอโรบิก	๒๒	๕.๕๑	
สนุกเกอร์	๔	๑.๐๕	

ชกมวย	๕	๕๘	
รวม	๕๐๗	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๑๔๕ คน

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามนิยมเล่นกีฬาแบดมินตัน/เทนนิส/ปิงปองมากที่สุด (๒.๑๕%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ ฟุตบอล/วอลเลย์บอล/บาสเกตบอล (๒๖.๒๕%) วายน้ำ (๑๕.๔๘%) วิ่ง/จ็อกกิ้ง (๑๔%) แอโรบิก (๕.๔๑%) เคนเร็ว/ฟิตเนส (๒.๔๖%) ปั่นจักรยาน (๒.๒๑%) กีฬาสنوเกอร์ (๐.๕๘%) และ ชกมวย (๐.๕๘%)

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงบุคลิกลักษณะ/อุปนิสัย ของเพื่อนสนิทที่สุดของนิสิต

เพื่อนสนิทที่สุดที่คบ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ N = ๕๕๒
เป็นคนดี มีศีลธรรม	๓๑๒	๕๖.๕๒	ลำดับที่ ๒
มีเมตตา กรุณา	๒๗๖	๕๐.๕๔	ลำดับที่ ๓
ซื่อสัตย์	๒๓๗	๔๒.๙๓	ลำดับที่ ๔
พูดแต่ความจริง	๑๒๒	๒๒.๑๐	
พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์	๑๑๖	๒๑.๒๐	
ชอบรังแกสัตว์	๑๒	๒.๑๗	
ชอบดื่มสุราเมรัย และของมีเมา	๖๔	๑๑.๕๙	
ชอบพูดให้ร้ายผู้อื่น	๑๕	๒.๗๒	
ชอบนินทา	๖๓	๑๑.๔๑	
ชอบพูดกระทบกระเทียบ เปรียบเปรย	๔๙	๘.๘๘	
มีสติ รู้ตัวเสมอ	๑๒๕	๒๒.๖๔	
อารมณ์ร้อนวู่วาม	๗๐	๑๒.๖๘	
ครองคนดีในการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ	๑๔๓	๒๕.๙๑	ลำดับที่ ๕
เป็นที่พึ่งได้เสมอและแนะนำในทางดี	๓๓๔	๖๐.๕๑	ลำดับที่ ๑
ชักชวนทำบุญ	๑๒๑	๒๑.๙๒	
ชอบพูดโกหก	๑๕	๒.๗๒	
มีวินัย	๑๒๙	๒๓.๓๗	

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามมีเพื่อนสนิทที่สุดที่คบหาสมาคมที่เป็นที่พึ่งได้เสมอและแนะนำในทางดีมีจำนวนมากที่สุด (๖๐.๕๑%) รองลงมาอีก ๔ ลำดับ คือ เป็นคนดี มีศีลธรรม (๕๖.๕๒%) เป็นผู้มีเมตตา กรุณา (๕๐.๕๔%) เป็นคนซื่อสัตย์ (๔๒.๙๓%) และเป็นผู้ครองคนดีในการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ (๒๕.๙๑%)

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับแรก

กิจกรรมวันเกิดที่มักทำเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับแรก	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๑๘๘	๖๔.๘๓	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๑๒	๔.๑๔	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลอด	๑๑	๓.๗๙	
ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๓	๑.๐๓	
ซื้อปิ้ง/เค้ก	๘	๒.๗๖	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๕	๑.๗๒	
สวมมงคล/ไหว้พระ	๒๖	๘.๙๑	

เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๓	๑.๐๓	
รับประทานอาหาร/สังสรรค์	๓๔	๑.๗๒	
รวม	๒๕๐	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๒๖๒ คน

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่ากิจกรรมที่นิสิตผู้ตอบแบบสอบถามทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดอยู่เป็นประจำทุกปีเป็นอันดับแรก คือ การทำบุญ/ตักบาตร/ระหมาด/ไปโบสถ์ โดยมีผู้ตอบมากที่สุด (๖๔.๘๓%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ การรับประทานอาหาร/การสังสรรค์ (๑๑.๗๒%) การสวมมงคล/ไหว้พระ (๘.๕๖%) การถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๔.๑๔%) การทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก (๓.๖๕%) การไปซื้อปิ้ง/ไปเที่ยว (๒.๗๖%) การเข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๑.๗๒%) การปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๑.๐๓%) และการเล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๑.๐๓%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๒๕๐ คน

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๒

แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๒	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ระหมาด/ไปโบสถ์	๑๘๐	๕๐.๕๖	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๕๒	๑๔.๖๑	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๒	.๕๖	
ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๘	๒.๒๕	
ซื้อปิ้ง/เที่ยว	๕	๑.๕๓	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๒๓	๖.๕๖	
สวมมงคล/ไหว้พระ	๒๑	๕.๖๐	
เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๔	๑.๑๒	
รับประทานอาหาร/สังสรรค์/พูดคุย	๕๖	๑๖.๐๑	
รวม	๓๕๖	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๑๕๖ คน

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่ากิจกรรมการทำบุญ/ตักบาตร/ระหมาด/ไปโบสถ์ในวันเกิดเป็นกิจกรรมที่ทำเป็นประจำมีผู้ตอบมากที่สุด (๕๐.๕๖ %) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ ทานอาหาร/สังสรรค์/พูดคุย (๑๖.๐๑%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๑๔.๖๑%) เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๖.๕๖%) สวมมงคล/ไหว้พระ (๕.๖๐%) ซื้อปิ้ง/เที่ยว (๒.๕๓%) ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๒.๒๕%) เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๑.๑๒%) และ ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก (๐.๕๖%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๓๕๖ คน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๓

แสดงกิจกรรมที่ทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดเป็นประจำทุกปีเป็นอันดับที่ ๓	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ระหมาด/ไปโบสถ์	๘๖	๓๕.๐๘	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๓๒	๑๒.๕๐	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๑๒	๔.๘๔	
ปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๒๘	๑๑.๒๕	
ซื้อปิ้ง/เที่ยว	๑๕	๖.๐๕	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๑๕	๖.๖๖	

สวดมนต์/ไหว้พระ	๑๑	๔.๔๔	
เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๕	๒.๐๒	
รับประทานอาหาร/สังสรรค์/พูดคุย	๓๕	๑๕.๗๓	
รวม	๒๔๘	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๓๐๔ คน

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมักทำกิจกรรมพิเศษในวันเกิดเป็นอันดับที่ ๓ ด้วยการทำบุญ/ตักบาตร / ละหมาด/ไปโบสถ์มากที่สุด (๓๕.๐๘%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ ทานอาหาร/สังสรรค์/พูดคุย (๑๕.๗๓%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๑๒.๕๐%) ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๑๑.๒๕%) เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๗.๖๖%) ซื่อปิ้ง/เที่ยว (๖.๐๕%) ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก (๔.๘๔%) สวดมนต์/ไหว้พระ (๔.๔๔%) และ เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๒.๐๒%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๒๔๘ คน

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑

กิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๑	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๘๕	๑๗.๗๘	ไม่ระบุ ๗๔ คน
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๑๐	๒.๐๕	
ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๒	.๔๒	
ซื่อปิ้ง/เที่ยว	๕๕	๑๑.๕๑	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๑๔	๒.๘๓	
สวดมนต์/ไหว้พระ	๑๖	๓.๕๖	
เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๓๘	๗.๕๕	
รับประทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย	๒๕๖	๕๓.๗๖	
รวม	๔๗๘	๑๐๐.๐๐	

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่ากิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถามคือ การทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย มีมากที่สุด (๕๓.๗๖%) รองลงมาอีก ๗ ลำดับ คือ ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๑๗.๗๘%) ซื่อปิ้ง/เที่ยว (๑๑.๕๑%) เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๗.๕๕%) สวดมนต์ /ไหว้พระ (๓.๕๖%) เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๒.๘๓%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๒.๐๕%) และ ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๐.๔๒%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๔๗๘ คน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๒

กิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๒	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๗๑	๑๘.๗๓	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๑๘	๔.๗๕	
ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลออก	๓	.๗๕	
ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๖	๑.๕๘	
ซื่อปิ้ง/เที่ยว	๑๒๔	๓๒.๗๒	
เข้าวัด /ฟังธรรม /เวียนเทียน	๑๕	๓.๖๖	
สวดมนต์ /ไหว้พระ	๕	๒.๓๗	

เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๘๓	๒๑.๕๐	
รับประทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย	๕๐	๑๓.๑๕	
รวม	๓๓๓	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๑๗๓ คน

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมักทำกิจกรรมของครอบครัวร่วมกันเป็นอันดับที่ ๒ คือการไปซื้อไปปิ้ง/ไปเที่ยวมากที่สุด (๓๒.๖๒%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๒๑.๕๐%) ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๑๘.๖๓%) ทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย (๑๓.๑๕%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๔.๖๕%) เข้าวัด /ฟังธรรม /เวียนเทียน (๓.๕๖%) สวดมนต์ /ไหว้พระ (๒.๓๑%) ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๑.๕๘%) และ ทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลอด (๐.๖๙%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๓๓๓ คน

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๓

แสดงกิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดเป็นอันดับที่ ๓	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์	๕๖	๒๑.๔๖	
ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน	๑๒	๔.๖๐	
ทำสมาธิ /ถือศีล/ถือศีลอด	๗	๒.๖๘	
ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ	๔	๑.๕๓	
ซื้อไปปิ้ง/เที่ยว	๑๐๓	๓๕.๔๖	
เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน	๑๗	๖.๕๑	
สวดมนต์ /ไหว้พระ	๘	๓.๐๓	
เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์	๓๓	๑๒.๖๔	
รับประทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย	๒๑	๘.๑๕	
รวม	๒๖๑	๑๐๐.๐๐	ไม่ระบุ ๒๕๑ คน

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการทำกิจกรรมในครอบครัวที่ทำบ่อยเป็นอันดับที่ ๓ ด้วยการไปซื้อไปปิ้ง/เที่ยวมากที่สุด (๓๕.๔๖%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ ทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๒๑.๔๖%) เล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๑๒.๖๔%) ทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย (๘.๑๕%) เข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๖.๕๑%) ถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๔.๖๐%) สวดมนต์ /ไหว้พระ (๓.๐๓%) ทำสมาธิ /ถือศีล/ถือศีลอด (๒.๖๘%) และ ปลอ่ยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๑.๕๓%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๒๖๑ คน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงอาชีพของบิดาของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพของบิดา	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เกษตรกร	๓๕	๖.๖๓	
ค้าขาย	๕๔	๑๗.๘๐	
รับราชการ	๑๔๕	๒๗.๔๖	
รัฐวิสาหกิจ	๒๒	๔.๑๗	
รับจ้าง	๕๓	๑๐.๐๔	
ธุรกิจ	๑๐๖	๒๐.๐๘	
พ่อบ้าน	๑๐	๑.๘๕	

เสียชีวิตแล้ว	๓๓	๖.๒๕%	
พนักงานบริษัทเอกชน	๓๐	๕.๖๘%	
รวม	๕๒๘	๑๐๐.๐๐%	ไม่ระบุ ๒๔ คน

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีบิดาที่มีอาชีพรับราชการมากที่สุด (๒๗.๔๖%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ ธุรกิจ (๒๐.๐๘%) ค้าขาย (๑๗.๘๐%) รับจ้าง (๑๐.๐๔%) เกษตรกร (๖.๖๓%) เสียชีวิต (๖.๒๕%) พนักงานบริษัทเอกชน (๕.๖๘%) รัฐวิสาหกิจ (๔.๑๗%) และ เป็นพ่อบ้าน (๑.๘๘%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๕๒๘ คน

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงอาชีพของมารดาของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพของมารดา	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เกษตรกร	๒๗	๕.๑๕%	
ค้าขาย	๘๓	๑๕.๘๔%	
รับราชการ	๑๒๒	๒๓.๒๘%	
รัฐวิสาหกิจ	๑๕	๒.๘๖%	
รับจ้าง	๒๘	๕.๓๘%	
ธุรกิจ	๗๕	๑๔.๓๑%	
แม่บ้าน	๑๓๓	๒๕.๓๘%	
เสียชีวิตแล้ว	๒๒	๔.๒๐%	
พนักงานบริษัทเอกชน	๑๕	๓.๖๓%	
รวม	๕๒๔	๑๐๐.๐๐%	ไม่ระบุ ๒๘ คน

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีมารดาที่มีอาชีพแม่บ้านมากที่สุด (๒๕.๓๘%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ รับราชการ (๒๓.๒๘%) ค้าขาย (๑๕.๘๔%) ธุรกิจ (๑๔.๓๑%) รับจ้าง (๕.๓๘%) เกษตรกร (๕.๑๕%) เสียชีวิต (๔.๒๐%) พนักงานบริษัทเอกชน (๓.๖๓%) และรัฐวิสาหกิจ (๒.๘๖%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๕๒๔ คน

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงจำนวนนิสิตที่ประกอบอาชีพแล้ว

ผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ราชการ	๓๑	๕๐.๐๐%	
อาจารย์/ครู	๕	๑๔.๕๒%	
นักแสดง	๑	๑.๖๑%	
พนักงานบริษัทเอกชน	๔	๖.๔๕%	
ธุรกิจส่วนตัว	๓	๔.๘๔%	
พนักงานมหาวิทยาลัย	๒	๓.๒๓%	
แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์	๑๑	๑๗.๗๔%	
วิศวกร/ นักคอมพิวเตอร์	๑	๑.๖๑%	
รวม	๖๒	๑๐๐.๐๐%	ไม่ระบุ ๔๕๐ คน

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพแล้วมีอาชีพรับราชการมีมากที่สุด (๕๐.๐๐%) รองลงมาอีก ๗ ลำดับ คือ แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์ (๑๗.๗๔%) อาจารย์/ครู (๑๔.๕๒%)

พนักงานบริษัทเอกชน (๖.๔๕%) ธุรกิจส่วนตัว (๔.๘๔%) พนักงานมหาวิทยาลัย (๓.๒๓) นักแสดง (๑.๖๑%) และ วิศวกร/นักคอมพิวเตอร์ (๑.๖๑%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๖๒ คน

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงประเภทงานหรืออาชีพที่ต้องการ

ประเภทงานหรืออาชีพที่ต้องการ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
รับราชการ	๔๘	๑๕.๑๒	
อาจารย์/ครู	๓๕	๑๓.๕๔	
นักแสดง	๓	๑.๒๐	
พนักงานบริษัทเอกชน	๓๔	๑๓.๕๕	
ธุรกิจส่วนตัว	๖๓	๒๕.๑๐	
พนักงานมหาวิทยาลัย	๑๓	๕.๑๘	
แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์	๔๑	๑๖.๓๓	
วิศวกร/ นักคอมพิวเตอร์	๖	๒.๓๕	
ศึกษาต่อ	๘	๓.๑๕	
รวม	๒๕๑	๑๐๐.๐	ไม่ระบุ ๓๐๑ คน

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (๒๕.๑๐%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ รับราชการ (๑๕.๑๒%) แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์ (๑๖.๓๓%) อาจารย์/ครู (๑๓.๕๔%) พนักงานบริษัทเอกชน (๑๓.๕๕%) พนักงานมหาวิทยาลัย (๕.๑๘%) ศึกษาต่อ (๓.๑๕%) วิศวกร/ นักคอมพิวเตอร์ (๒.๓๕%) และ นักแสดง (๑.๒๐%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๒๕๑ คน

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๒ ซึ่งเป็นคำถามและประเด็นวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องศีล ๕ ตั้งแต่ข้อที่ ๑ - ๔๖ ได้ถูกนำมาประมวลผล วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และแสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในประเด็นความหมาย คำว่าศีล

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ศีล หมายถึง ที่ตั้ง หรือที่รองรับของการกระทำที่เป็นกุศล เป็นคุณงามความดี เป็นเครื่องจรรคนอกจากสัตว์	๓.๕๔	.๕๖	มาก
ศีล หมายถึง ความงดเว้นการกระทำชั่ว หรือกรรมชั่วทั้งปวงของมนุษย์ เป็นความตั้งใจที่จะงดเว้นบาปอันจะส่งผลเป็นความทุกข์ที่จะตามมาอันเป็นผลจากการกระทำนั้น	๔.๒๔	.๘๒	มากที่สุด
ศีล หมายถึง เครื่องฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งทางกาย วาจา และใจให้เรียบร้อย เป็นความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ	๔.๒๗	.๗๗	มากที่สุด
ศีล เป็นวินัยทางธรรม เป็นปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจา ใจให้ดียิ่งขึ้น เป็นภริยาที่ให้ละเว้น	๔.๒๐	.๘๒	มาก
รวม	๔.๑๘	.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๕ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในประเด็นความหมายของ คำว่าศีล ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจความหมายของศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๘) แต่เลือกตอบความหมายของคำว่า "ศีล" ว่าหมายถึง "ความงดเว้นการกระทำชั่ว หรือกรรมชั่วทั้งปวงของมนุษย์ เป็นความตั้งใจที่จะงดเว้นบาปอันจะส่งผลเป็นความทุกข์ที่จะตามมาอันเป็นผลจากการกระทำนั้น" มากที่สุด (Mean = ๔.๒๗) รองลงมา คือ ความหมาย "เครื่องฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งทางกาย วาจา และใจให้เรียบร้อย เป็นความสุจริตทางกาย วาจา และการประกอบอาชีพ" (Mean = ๔.๒๔)

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ และการสมาทานรักษาศีล

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ศีล ๕ สำหรับฆราวาสไม่ใช่ข้อบังคับ ไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นสิ่งปกติที่มนุษย์ควรปฏิบัติ สามารถทำให้ครบทุกข้อ หรือทำเป็นบางข้อก็ได้ แต่ถ้าข้อใดไปตรงกับกฎหมายของสังคมนั้นๆแล้ว ไปละเมิดเข้าก็อาจจะต้องรับโทษทั้งที่เป็นไปตามกฎหมายและตามกฎหมายแห่งกรรม	๔.๒๖	.๘๘	มากที่สุด
การรักษาศีลนั้นได้บุญมากกว่าการบริจาคทาน แต่การบริจาคทานก็เป็นการนำไปสู่การรักษาศีลเช่นเดียวกัน	๓.๗๑	๑.๐๕	มาก
การสมาทานศีลสามารถทำเป็นช่วงเวลา ในกรณีที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่จำเป็นต้องทำคิดศีลก็สามารถสมาทานศีลนอกเวลางานได้	๓.๒๐	๑.๒๓	น้อย
การสมาทานศีลเป็นการสัญญา ตั้งใจว่าจะไม่ทำผิด ควรทำทุกวันเพื่อเป็นการเตือนสติตนเองให้พึงระมัดระวังในการไม่ก่อโทษให้กับตนเอง	๓.๘๘	๑.๐๖	มาก
รวม	๓.๖๘	.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๐ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมาย เข้าใจการรักษาศีล ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายต่างๆไป และเข้าใจวิธีการรักษาศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๘) และเห็นด้วยมากที่สุดว่าการรักษาศีลได้บุญมากกว่าการบริจาคทาน แต่การบริจาคทานก็เป็นการนำไปสู่การรักษาศีลเช่นเดียวกัน (Mean = ๑.๐๕) รวมทั้งเห็นว่าการสมาทานศีลสามารถทำเป็นช่วงเวลา ในกรณีที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่จำเป็นต้องทำคิดศีลก็สามารถสมาทานศีลนอกเวลางานได้ (Mean = ๑.๒๓)

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายเรื่องการรักษาศีลข้อ ๑

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี การละเว้นจากการฆ่าและทำร้ายสัตว์ทั้งปวงโดยเจตนา ทั้งที่ตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ไม่ว่าจะป็นสัตว์เครื่องจลนเล็ก โหฬร หรือมนุษย์ก็ตาม	๓.๕๗	.๕๕	มาก
องค์ประกอบของศีลข้อ ๑ มี ๕ ข้อ คือ หากครบองค์ประกอบทั้ง ๕ ถือว่าศีลขาด หากไม่ครบทั้ง ๕ ข้อถือว่าศีลค้างพร้อย ๑. สัตว์มีชีวิต ๒. รู้ว่าสัตว์มีชีวิต	๔.๔๒	.๗๘	มากที่สุด

๓. มีจิตคิดจะฆ่าหรือทำร้าย			
๔. มีความเพียรเพื่อจะฆ่าหรือทำร้าย			
๕. สัตว์ตายด้วยความเพียรนั้น			
การทรมานสัตว์ การรังแกสัตว์ การขมขายคนหรือสัตว์ที่เป็นเหตุให้คนหรือสัตว์นั้นทุพพิกขาน การเล่นกีฬาที่นำสัตว์มาทรมาน การใช้ลูกน้องหรือลูกจ้างทำงานหนักเกินไป และให้เขาพักผ่อนน้อย ต่างก็เป็นการกระทำที่เข้าข่ายการผิดศีลข้อที่ ๑ ด้วย	๓.๖๐	๑.๒๓	มาก
รวม	๔.๐๖	.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๑ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายของการรักษาศีลข้อที่ ๑ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๕๗) และในความรู้ ความเข้าใจโดยรวมก็อยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๐๖) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านองค์ประกอบของศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๔๒) และพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศีลข้อที่ ๑ พบว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างก็มีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาและการละเมิดศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๐)

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๒

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี การละเว้นจากการลักทรัพย์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือ ใหญ่หลวง	๔.๑๕	.๕๔	มาก
ศีลข้อ ๒ มีองค์ ๕ คือ ๑. เจ้าของหวงแหน ๒. รู้ว่ามีเจ้าของหวงแหน ๓. มีจิตคิดจะลัก (ทั้งโดยคิดลักเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นลักแทน) ๔. มีความเพียรเพื่อจะลัก ๕. นำของมาด้วยความเพียรนั้น	๔.๕๑	.๗๗	มากที่สุด
การอ้างพยานหลักฐานเท็จ เพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น การทำของปลอมออกมาขายหรือทำสินค้าคุณภาพต่ำกว่าที่โฆษณาหรือบอกรายละเอียด การหลนหนีภาษี และค่าปรับของทางราชการ การขายของหนีภาษี การช่วยเหลือโจร การหลอกผู้ชายว่ารักแล้วปกกอลอกเอาทรัพย์สิน การเผาบ้านทำลายข้าวของผู้อื่น การโกงตาชั่ง ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่ถือว่ามีผิดศีลข้อ ๒	๓.๘๕	๑.๒๕	มาก
รวม	๔.๑๕	.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๒ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาศีลข้อ ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาศีลข้อ ๒ อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่ององค์ของศีลข้อ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๕๑)

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๓

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
คิสิกข้อที่ ๓ กาเมตุ มิดจาธา เวรมณี การละเว้นจากการประพฤติกิสิกในกาเมกับผู้ที่อยู่ในความดูแลของผู้อื่น	๔.๒๖	.๕๘	มากที่สุด
คิสิกข้อ ๓ มิดงค ๔ คือ ๑. วัตถุที่ไม่ควรถึง (คือชาย หรือหญิงที่มีเจ้าของ หรือมีผู้คุ้มครองดูแลรักษา) ๒. มีจิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น ๓. มีความพยายามที่จะเสพ ๔. กระทำมรรคต่อมรรคให้ถึงกัน	๓.๘๖	๑.๒๔	มาก
การร่วมประเวณีกับบุตรที่ยังอยู่ในการเลี้ยงดู หรือยังต้องพึ่งพ่อแม่ หรือกับแฟนที่ยังมิได้แต่งงานกัน หรือกับนักบวช ล้วนแล้วแต่เป็นการคิสิกข้อที่ ๓	๔.๑๓	๑.๐๔	มาก
รวม	๔.๐๘	.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๓ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องคิสิก ๕ ในความหมายรู้การรักษาคิสิกข้อ ๓ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาคิสิกข้อ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๐๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาคิสิกข้อ ๓ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องคิสิก ๕ ในความหมายรู้การรักษาคิสิกข้อ ๔

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
คิสิกข้อที่ ๔ มุสาพาธา เวรมณี ละเว้นจากการพูดโกหก พูดเท็จ พูดไม่จริง	๔.๔๓	.๘๕	มากที่สุด
คิสิกข้อ ๔ มิดงค ๔ คือ ๑. เรื่องไม่จริง ๒. มีจิตคิดจะพูดให้ผิด ๓. มีความพยายามพูดออกไป ๔. คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น	๓.๕๓	๑.๒๐	มาก
การเสแสร้ง ทำมารยา การสร้างภาพวางบุคลิกให้คนอื่นเข้าใจผิด การบิดเบือนแม่ไม่ได้พูดออกมา แต่ใช้สัญลักษณ์ เช่น การเขียนบอก การสั่นศีรษะ ล้วนแล้วแต่เป็นการคิสิกข้อที่ ๔	๔.๐๖	.๕๖	มาก
รวม	๔.๑๔	.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๔ แสดงถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องคิสิก ๕ ในความหมายรู้การรักษาคิสิกข้อ ๔ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องคิสิก ๕ ในการรักษาคิสิกข้อ ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาคิสิกข้อ ๔ อยู่ในระดับมากทุกประเด็นวิจัย

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ใน ความรู้เกี่ยวกับศีลข้อ ๕

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมีขบมาทุกฐานา เวรมณี ละเว้นจากการดื่มสุรา เมรัย ของมีเมาทั้งหลาย	๔.๔๖	.๘๕	มากที่สุด
ศีลข้อ ๕ มีองค์ ๔ คือ ๑. ของทำให้เมามิสุราเป็นต้น ๒. มีจิตใคร่จะดื่ม ๓. มีความพยายามดื่ม ๔. ดื่มให้ไหลล่องล้าคอเข้าไป	๓.๕๒	๑.๒๑	มาก
การเสพ สสพติดของมีเมาอย่างอื่นที่ไม่ใช่เมา สุราเมรัย แต่ทำให้ขาดสติก็ถือว่าเป็นการผิดศีลข้อที่ ๕	๔.๒๔	.๕๕	มากที่สุด
รวม	๔.๒๑	.๗๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๕ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายรู้การรักษาศีลข้อ ๕ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในการรักษาศีลข้อ ๕ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๒๑) รวมทั้งเข้าใจเรื่ององค์ของศีล ข้อที่ ๕ ในระดับมากที่สุดด้วย (Mean = ๓.๕๒)

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ใน เรื่องการสมาทานศีล การรักษาศีลและการละเมิดหรือการผิดศีล

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
การสมาทานวิริติ เพื่อรักษาศีล ๕ หมายถึง ความงดเว้นการทำชั่ว สามารถสมาทานได้ ทั้งออกเสียงและทำในใจ	๓.๖๕	๑.๓๕	มาก
สมาทานวิริติ คือ ความงดเว้นทำชั่วอันเกิดมาจากการสมาทานซึ่งสามารถสมาทาน รวมกันทั้ง ๕ ข้อ หรือสมาทานแยกเป็นข้อๆ เพื่อรักษาศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้ง ๕ ข้อ ก็ได้	๓.๔๓	๑.๔๔	มาก
สัมปัตตวิริติ คือ การไม่ทำชั่วแม้ไม่ได้สมาทาน คือ เมื่อประจวบกับเหตุการณ์ที่อาจ ทำให้ตนละเมิดศีลแต่ก็เกิดความระอายใจไม่กระทำชั่ว	๓.๓๕	๑.๕๐	น้อย
สมุทธวิริติ คือ ความงดเว้นได้อย่างเด็ดขาด แม้ไม่ได้สมาทานมาก่อน หรือแม้แต่มี เหตุการณ์มาประจวบเข้าก็ไม่ละเมิดศีล ได้อย่างเด็ดขาด	๓.๓๓	๑.๕๐	น้อย
การสมาทานศีล จะสมาทานกับพระภิกษุสงฆ์ หรือ สมาทานกับตนเองเมื่อใดก็ได้	๓.๖๔	๑.๓๗	มาก
ผู้ที่ไม่ได้สมาทานศีลก็สามารถเป็นผู้ปฏิบัติรักษาศีลทั้ง ๕ ข้อ หรือ ข้อใดข้อหนึ่งได้	๓.๕๒	๑.๒๔	มาก
การละเมิด หรือ ผิดศีล องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดให้ดูที่เจตนา ถ้ามีเจตนาละเมิดก็ถือว่าผิดศีล	๔.๑๓	๑.๐๒	มาก
หากผิดศีลแล้วตัวก็สามารถสมาทานศีลใหม่ได้ เพื่อตั้งใจรักษาศีลต่อไป	๓.๘๘	๑.๒๐	มาก
รวม	๓.๖๗	๑.๐๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๖ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายเข้าใจในการรักษาศีล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจความหมายในการรักษาศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจในความหมายของการรักษาศีล ในระดับน้อย ได้แก่ เรื่อง ๑) สัมปัตตวิริติ คือ การไม่ทำชั่วแม้ไม่ได้สมทาน คือ เมื่อประจวบกับเหตุการณ์ที่อาจทำให้คนละเมิดศีลแต่ก็เกิดความละอายใจไม่กระทำชั่ว (Mean = ๓.๓๕) และ ๒) สมุจเฉทวิริติ คือ ความงดเว้นได้อย่างเด็ดขาด แม้ไม่ได้สมทานมาก่อน หรือแม้แต่มิเหตุการณ์มาประจวบเข้าก็ไม่ละเมิดศีลได้อย่างเด็ดขาด (Mean = ๓.๓๓)

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ และประโยชน์ของการรักษาศีล ๕

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
การมีจิตใจโหดเหี้ยม อิจฉาริษยา ชอบประทุษร้ายผู้อื่น ปัญหากร่วมเพศ การพูดโดยปราศจากความสำนึกว่ากระทำผิดจากท่านองคคองธรรม และการประมาทขาดสติจากการเสพของมีนเมา เหล่านี้ล้วนแล้วสามารถแก้ไขได้ด้วยการปฏิบัติรักษาศีล ๕	๓.๕๘	๑.๐๕	มาก
ผู้ที่กระทำความผิดหรือละเมิดศีลข้อใดข้อหนึ่งไปแล้ว ผู้นั้นย่อมต้องรับผลแห่งการกระทำนั้นอันเป็นไปตามกฎแห่งกรรม	๔.๑๗	.๕๐	มาก
จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดในการรักษาศีล ๕ คือ การไม่ประทุษร้าย เบียดเบียนด้วยกาย วาจา ใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๒๕	.๘๓	มากที่สุด
รวม	๔.๑๓	.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๗ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถึงประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ การรักษาศีล ๕ แต่ละข้อกับชีวิตประจำวัน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
การเล่นเกมในคอมพิวเตอร์ที่มีการทำร้ายหรือฆ่าผู้อื่นยังไม่ถือเป็นการผิดศีลข้อ ๑ แต่เป็นการดีให้มีแนวโน้มจะทำผิดได้ง่ายขึ้น	๓.๘๔	๑.๐๖	มาก
การมีเจตนาเอาของของคนอื่นมาเป็นของตน แม้เจ้าของจะไม่ได้อยู่ ณ ที่นั้น ถ้าหยิบของนั้นเคลื่อนที่ไป หรือนำมาไว้กับคนก็ถือว่าเป็นผิดศีลข้อ ๒ ทันที	๓.๕๓	๑.๐๒	มาก
คนโสดที่เฝ้าผู้หญิง ไม่ถือวันเป็นการผิดศีลข้อ ๓ แต่เป็นอบาขมุขหรือหนทางไปสู่ความเสื่อม	๓.๕๕	๑.๑๕	มาก
การพูดความมารยาทแม้จะไม่จริง (แต่เพื่อเป็นการรักษาน้ำใจ หรือไม่ให้เกิดสถานการณ์เลวร้าย) ยังไม่ถือเป็นการผิดศีลข้อ ๔ เพราะไม่ได้มีเจตนาที่จะโกหก	๓.๖๗	๑.๑๒	มาก
การสูบบุหรี่ไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลข้อ ๕ เนื่องจากบุหรี่ไม่ได้ทำให้มีนเมาขาดสติ แต่	๓.๓๒	๑.๒๐	น้อย

บุหรีมีโทษต่อสุขภาพทั้งตนเองและผู้ใกล้ชิด			
รวม	๓.๖๗	.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ การรักษาศีล ๕ กับชีวิตประจำวัน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเรื่องการรักษาศีล ๕ กับชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเข้าใจเรื่องการรักษาศีล ๕ กับชีวิตประจำวัน ในระดับน้อย ได้แก่ เรื่อง การสูบบุหรี่ไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลข้อ ๕ เนื่องจากบุหรีไม่ได้ทำให้มีเมฆาตสติ แต่บุหรีมีโทษทั้งต่อตนเองและผู้ใกล้ชิด (Mean = ๓.๗๒)

ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
เบญจธรรมเป็นความประพฤติที่ต้งามอันเป็นเครื่องอุทหนูนศีลให้ส่องไสยยิ่งขึ้น	๔.๐๘	๑.๐๔	มาก
เบญจธรรมข้อ เมตตากฎมา คู่กับศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตาฯ จตเวณิ จากการเวียนชีวิตผู้อื่น	๔.๑๓	๑.๐๖	มาก
สัมมาอาชีวะ หมั่นประกอบกรเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ คู่กับศีลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ จตเวณิ จากการลักทรัพย์ฯ	๔.๑๒	๑.๐๐	มาก
ความสำรวมในกาม คู่กับศีลข้อ ๓ กามสุมิจาฯ จตเวณิ จากการประพฤติดีกในกาม	๔.๑๘	๑.๐๑	มาก
ความมีสัจย์ คู่กับศีลข้อ ๔ มุสาวาทาฯ จตเวณิ จากการพูดเท็จ	๔.๒๓	.๕๕	มากที่สุด
ความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อ ๕ สุราเมรยาฯ จตเวณิ จากการเสพสุราเมรัยของมีนเมา อันทำให้ประมาทขาดสติ	๔.๑๘	๑.๐๐	มาก
รวม	๔.๑๕	.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๙ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องกรไม่ทำผิดศีล ๕ แต่ละข้อในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๓ เป็นการถามถึงการปฏิบัติหรือความประพฤติในกรอบของศีล ๕ ลักษณะคำถามเป็นคำถามเชิงนิเสธ (เชิงลบ) โดยถามถึงความประพฤติที่เคยละเมิด หรือ ทำผิดศีลทั้ง ๕ ข้อ โดยถามข้อละ ๑ ประเด็น อีกทั้งยังถามต่อไปถึงความตั้งใจที่จะละเมิด จากการวิเคราะห์จะได้แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติปฏิบัติในกรอบของศีล ๕ ในศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตาฯ

ระดับการปฏิบัติในปัจจุบัน			ข้อความ/ประเด็นคำถามการวิจัย	ระดับความคาดหวัง/ความตั้งใจจะละเมิด		
Mean	S.D.	ระดับ		Mean	S.D.	ระดับ

๒.๓๕	.๗๗	น้อย	การฆ่าสัตว์หรือทรมาณสัตว์ตัวเล็กๆให้ลำบากเช่น ตุง มด ปลวก	๒.๓๐	๑.๑๘	น้อย
๑.๓๔	.๖๐	น้อย ที่สุด	การฆ่าสัตว์หรือทรมาณสัตว์ตัวใหญ่ให้ลำบากเช่น ปลา นก สุนัข แมว	๒.๒๔	๑.๓๕	น้อย
๑.๒๑	.๕๑	น้อย ที่สุด	การยิงนก ตกปลา ถ้าสัตว์เป็นการกีฬา หรืองานอดิเรก	๒.๒๓	๑.๔๒	น้อย
๒.๔๐	๑.๐๖	น้อย	การสังหารที่ปรุงจากสัตว์เป็นๆ เช่น กุ้ง ปลา ปู หอย มารับประทาน	๒.๓๑	๑.๑๗	น้อย
๑.๘๒	.๔๖	น้อย	รวมสี่ข้อ ๑ ป่าชาติปาดาฯ	๒.๒๗	๑.๑๗	น้อย

จากตารางที่ ๔.๔๐ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติกปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๑ ป่าชาติปาดาฯ ประเด็นคำถามเป็นคำถามเชิงลบซึ่งหมายถึงการกระทำที่เป็นการผิดศีล ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติอันเป็นการละเมิดสี่ข้อที่ ๑ อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๘๒) เมื่อเทียบกับความตั้งใจที่จะทำการละเมิดสี่ข้อนี้ ผลการวิเคราะห์อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๗) เช่นเดียวกันแต่มีค่าของความแตกต่างกับที่แสดงถึงความตั้งใจจะไม่ทำผิดสี่ข้อที่ ๑ กับค่าที่เป็นอยู่จริง ๐.๔๕

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติกปฏิบัติ
ในกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๒ อทินนาทานาฯ

ระดับการปฏิบัติ ในปัจจุบัน			ข้อความ/ประเด็นคำถามการวิจัย	ระดับความคาดหวัง/ความตั้งใจละเมิด		
Mean	S.D.	ระดับ		Mean	S.D.	ระดับ
๑.๔๖	.๕๕	น้อย ที่สุด	การลักขโมย หรือ ดึงเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้มาเป็นของตนเอง	๒.๒๓	๑.๔๐	น้อย
๑.๒๑	.๔๕	น้อย ที่สุด	การฉ้อ โกงเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	๒.๒๑	๑.๔๐	น้อย
๑.๒๓	.๕๓	น้อย ที่สุด	การหลอกลวงเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	๒.๒๑	๑.๔๐	น้อย
๑.๖๖	.๖๗	น้อย ที่สุด	การเก็บเอาของที่ไม่มีเจ้าของอยู่ ณ บริเวณนั้นมาเป็นของตนเอง	๒.๒๒	๑.๓๔	น้อย
๑.๓๕	.๔๕	น้อย ที่สุด	รวมสี่ข้อ ๒ อทินนาทานาฯ	๒.๒๐	๑.๓๖	น้อย

จากตารางที่ ๔.๔๑ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการประพฤติกปฏิบัติตามกรอบของ
ศีล ๕ สี่ข้อ ๒ อทินนาทานาฯ คำถามเป็นการถามเชิงลบเพื่อถามถึงการละเมิด หรือการผิดศีลข้อนี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์
พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = ๑.๓๕) เมื่อเทียบกับความคาดหวัง
หรือความตั้งใจว่าจะปฏิบัติก็อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๐) และพบว่าต้องการปฏิบัติให้ผิดน้อยกว่าในปัจจุบันมีค่าความ
แตกต่างเท่ากับ ๐.๘๕

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติตาม
กรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๓ กามสุมิฉาจาราฯ

ระดับการปฏิบัติในปัจจุบัน			ข้อความ/ประเด็นคำถามการวิจัย	ระดับความคาดหวัง/ความตั้งใจละเมิด		
Mean	S.D.	ระดับ		Mean	S.D.	ระดับ
๑.๓๐	.๖๐	น้อยที่สุด	การลักลอบคบเป็นกิ๊ก หรือเป็นแฟนกับคนที่มิใช่เจ้าของแล้ว ทั้งๆที่รู้มาก่อน แต่ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กัน	๒.๒๖	๑.๓๘	น้อย
๑.๑๖	.๕๓	น้อยที่สุด	การลักลอบคบเป็นกิ๊ก หรือเป็นแฟนกับคนที่มิใช่เจ้าของแล้ว ทั้งๆที่รู้มาก่อน และได้มีเพศสัมพันธ์กัน	๒.๒๗	๑.๔๑	น้อย
๑.๑๖	.๕๓	น้อยที่สุด	การคิดหรือวางแผนที่จะแย่งแฟน/ ลูก /สามี /หรือ ภรรยาผู้อื่นมาล่วงละเมิดทางเพศ	๒.๒๓	๑.๔๑	น้อย
๑.๒๑	.๔๘	น้อยที่สุด	รวมสี่ข้อ ๓ เกมสุมิจาจาราฯ	๒.๒๕	๑.๓๘	น้อย

จากตารางที่ ๔.๔๒ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติดิปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๓ เกมสุมิจาจาราฯ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าเคยทำผิดสี่ข้อนี้อยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = ๑.๒๑) แต่เมื่อเทียบกับความคาดหวัง/ความตั้งใจ ก็อยู่ในระดับน้อยที่มีค่าสูงกว่าปัจจุบัน (Mean = ๒.๒๕) ค่าความแตกต่าง คือ ๑.๐๔

ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๔ มุสาวาทาฯ

ระดับการปฏิบัติในปัจจุบัน			ข้อความ/ประเด็นคำถามการวิจัย	ระดับความคาดหวัง/ความตั้งใจละเมิด		
Mean	S.D.	ระดับ		Mean	S.D.	ระดับ
๑.๕๑	.๖๕	น้อย	การพูดเรื่องที่ไม่จริง หรือ โกหกเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิด	๒.๒๖	๑.๓๘	น้อย
๑.๔๑	.๖๒	น้อยที่สุด	การพูดจาให้ร้ายผู้อื่นเพื่อขยงให้เขาแตกกัน	๒.๒๗	๑.๔๑	น้อย
๒.๑๐	.๗๑	น้อย	การพูดกำหยาบ คำว่าให้ผู้อื่นเจ็บใจ เสียใจ	๒.๒๓	๑.๔๑	น้อย
๒.๐๑	.๕๖	น้อย	การคิดสัญญา เสียสัตย์ คินค้ำ	๒.๒๘	๑.๒๘	น้อย
๒.๓๘	.๗๖	น้อย	การพูดโกหกถามมารยาท เพื่อรักษาน้ำใจผู้ฟัง หรือเพื่อไม่ให้สถานการณ์ แย่ลงไป	๒.๒๑	๑.๓๓	น้อย
๑.๗๔	.๗๐	น้อยที่สุด	การแสดงความเท็จที่ไม่ใช่จาก เช่น เขียนถ้อยคำที่ไม่เป็นจริง หรือแสดง กิริยาที่ทำให้การเข้าใจผิดอย่างงงใจ	๒.๒๒	๑.๒๕	น้อย
๑.๕๒	.๔๗	น้อย	รวมสี่ข้อ ๔ มุสาวาทาฯ	๒.๒๕	๑.๒๒	น้อย

จากตารางที่ ๔.๔๓ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติดิปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๔ มุสาวาทาฯ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติละเมิดสี่ข้อนี้อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๕๒) เมื่อเทียบกับความคาดหวัง/ความตั้งใจที่จะละเมิดก็อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๕) ค่าความแตกต่างระหว่างความตั้งใจกับการปฏิบัติตามความเป็นจริงในปัจจุบัน คือ ๐.๗๓

ตารางที่ ๔.๔๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองต่อการปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในสี่ข้อ ๕ สุราเมรยาฯ

ระดับการปฏิบัติ ในปัจจุบัน			ข้อความ/ประเด็นคำถามการวิจัย	ระดับความคาดหวัง/ความตั้งใจละเมิด		
Mean	S.D.	ระดับ		Mean	S.D.	ระดับ
๑.๕๕	๘๑	น้อย	การค้ำน้ำเมา คือสุราเมรัย และของมีนเมา(น้ำเมา เป็นของคอง เช่น น้ำตาล เมา สุรา และเมรัยเป็นของคองที่ผ่านการกลั่นให้เข้มข้น คั้นแล้วทำให้เมา เสียสคิอารมณเปลี่ยนแปลง)	๒.๒๕	๑.๓๐	น้อย
๑.๑๕	๔๘	น้อยที่สุด	การก่อเหตุทะเลาะวิวาทหลังจากค้ำสุราเมรัย และของมีนเมา	๒.๓๔	๑.๑๕	น้อย
๑.๑๔	๔๖	น้อยที่สุด	การประสยอุบัติเหตุหลังจากค้ำสุราเมรัย	๒.๒๓	๑.๓๑	น้อย
๑.๔๐	๖๔	น้อยที่สุด	การขาดสติสัมปชัญญะหลังจากค้ำสุราเมรัย และของมีนเมา	๒.๓๑	๑.๒๘	น้อย
๑.๕๕	๕๑	น้อย	การค้ำสุราเมรัย และของมีนเมา แต่เป็นไปเพื่อสังคัมและเป็นมารยาทเท่านั้น	๒.๑๕	๑.๓๘	น้อย
๑.๕๒	๔๕	น้อย	รวมค้ำข้อ ๕ สุราเมรัยฯ	๒.๒๔	๑.๒๘	น้อย

จากตารางที่ ๔.๔๔ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินตนเองประพฤติกปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในค้ำข้อ ๕ สุราเมรัยฯ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองว่าละเมิดค้ำข้อนี้ในปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๕๒) เมื่อเทียบกับความคาดหวัง/ความตั้งใจที่จะทำค้ำข้อ ๕ แม้ จะยังอยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๔) แต่มีค่าความตั้งใจสูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ ๐.๗๒

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๔ ผู้วิจัยถามถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงความรู้ และทดสอบความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ทั้งยังได้หัยบก ค้ำกล่าวอุปมา อุปมัยที่ผู้รู้ได้แสดงไว้ และมีคำถามที่ถามถึงประสยการณอันเกิดจากการนำเอาปริยัติ มาปฏิบัติ จนเกิด ปฏิเวธ หรือ การเห็นแจ้งด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นมาเองภายในใจของผู้ปฏิบัติเฉพาะบุคคลอันเป็นผลมาจากการ ปฏิบัติ ผลการตอบคำถามแบบของคร้รวมและการเกิดปฏิเวธดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ และความรู้ ความเข้าใจรวมๆเกี่ยวกับศีล ๕

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ระดับ
ปริยัติ คือ ข้อบัญญัติหรือคำสอนทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงและมีการบัญญัติไว้	๓.๓๖	๑.๔๕	น้อย
ปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามนัยที่พระองค์ทรงสอน หรือทรงแสดงไว้	๓.๖๘	๑.๓๓	มาก
ปฏิเวธ เป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาเองภายในใจของผู้ปฏิบัติ เฉพาะบุคคล อันเป็นผล มาจากการปฏิบัติ	๓.๒๗	๑.๕๑	น้อย
เปรียบอุปมา ปริยัติ คือแผนที่แสดงภูมิประเทศ และถนนหนทาง ปฏิบัติ คือการได้ เดินทางไปตามแนวทาง โดยอาศัยแผนที่นั้น ปฏิเวธ คือผลนำจิตใจที่ได้รับ เมื่อการ เดินทางได้ทำไปสำเร็จและสิ้นสุดลงแล้ว	๓.๔๔	๑.๔๔	มาก
ผู้ตอบได้ศึกษาเรื่องศีล ๕ มาและมีความเข้าใจเป็นอย่างดี	๓.๗๐	.๕๔	มาก
ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีล ๕ ครบทุกข้อ อย่างสม่ำเสมอ	๓.๔๖	.๕๘	มาก

ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีล ข้อ ๑ ปาณาติปาตา อย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๐	.๕๘	มาก
ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีล ข้อที่ ๒ อทินนาทานาฯ อย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๒	.๕๘	มาก
ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีลข้อที่ ๓ กามสุมิฉาฯ อย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๐	.๕๕	มากที่สุด
ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทาฯ อย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๓	.๕๔	มาก
ผู้ตอบปฏิบัติตามแนวทางของศีลข้อ ๕ สุราเมรยาฯ อย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๒	๑.๐๗	มาก
ผู้ตอบเคยเกิดความรู้สึกถึงผลอันชื่นใจเนื่องมาจากการปฏิบัติรักษาศีล ๕	๔.๐๔	๑.๐๓	มาก
ภาพรวม	๓.๗๓	.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๕ แสดงถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามศีล ๕ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๗๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายคำถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามศีล ๕ แยกตามประเด็นอยู่ในระดับน้อยรวม ๒ ประเด็น คือ ๑) ปริยัติ คือ ข้อบัญญัติหรือคำสอนทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงและมีการบัญญัติไว้ (Mean = ๓.๓๖) และ ๒) ปฏิเวธ เป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาเองภายในใจของผู้ปฏิบัติ เฉพาะบุคคล อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติ (Mean = ๓.๒๗) นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และที่มีค่ามากที่สุดคือความเข้าใจและความตั้งใจที่จะรักษาศีลข้อที่ ๓ กามสุมิฉาฯ (Mean = ๔.๒๐)

๔.๒ ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

ผลการพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัย ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ๔ ข้อ คือ

สมมติฐานที่ ๑ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของความรู้ ความเข้าใจในหลักกรรม(ปริยัติ) ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๒ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๓ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของการทราบถึงผลแห่งการปฏิบัติ(ปฏิเวธ)ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา การนับถือศาสนาของมารดา การพักอาศัยอยู่กับผู้ใด อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม อุปนิสัยของกลุ่มเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ(ปริยัติ) การรับรู้ต่อการปฏิบัติ และการรับรู้ต่อปฏิเวธ ในเรื่องการรักษาศีล ๕

ผลการทดสอบ สมมติฐานที่ ๑ คำเนนการระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลโดยทดสอบกับประเด็นวิจัยในส่วนที่ ๒ ของแบบสอบถามที่เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล ๕ คือ ส่วนของ ปริยัติ ผลการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๖ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ

เพศ	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig. (๒-tailed)
ชาย	๒๐๕	๓.๗๗	.๗๓	๐.๗๑๔	๐.๓๖๑
หญิง	๓๔๐	๓.๗๑	.๘๑		

จากตารางที่ ๔.๔๖ พบว่า ความแตกต่างระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ หรือ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า T-test ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๓๖๑ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่าระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเพศ ชาย กับ หญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๔๗ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม อายุตัว

อายุตัว	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑๗	๓.๖๗	.๗๕	๑.๖๘๐	๐.๑๘๗
๒๐-๒๕ ปี	๒๒๖	๓.๘๐	.๗๗		
ตั้งแต่ ๒๖ ปีขึ้นไป	๑๐๒	๓.๗๐	.๘๗		
รวม	๕๔๕	๓.๗๓	.๗๘		

จากตารางที่ ๔.๔๗ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง อายุตัว

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๑๘๗ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มี อายุตัวต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๔๘ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ระดับปริญญา

ระดับปริญญา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ปริญญาตรี	๓๕๑	๓.๗๒	.๗๕	๑.๕๒๖	๐.๒๑๘
ปริญญาโท	๑๓๘	๓.๘๐	.๘๐		
ปริญญาเอก	๕๖	๓.๕๙	.๙๐		
รวม	๕๔๕	๓.๗๓	.๗๘		

จากตารางที่ ๔.๔๘ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ระดับปริญญา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๒๑๘ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่าง ระดับปริญญาที่ต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๔๙ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ภูมิภาค	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	๓๑๔	๓.๗๒	.๗๖	๑.๑๖๕	๐.๓๒๓
ภาคเหนือ	๔๑	๓.๖๑	.๘๐		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๒	๓.๕๕	.๗๔		
ภาคกลาง	๒๖	๓.๗๑	.๘๕		
ภาคตะวันออก	๓๕	๓.๖๔	.๕๗		
ภาคตะวันตก	๒๕	๓.๗๕	.๘๒		
ภาคใต้	๔๒	๓.๖๖	.๗๖		
รวม	๕๔๕	๓.๗๓	.๗๘		

จากตารางที่ ๔.๔๙ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๓๒๓ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ

รักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๐ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ศาสนาที่นับถือ

ศาสนาที่นับถือ	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
พุทธ	๕๒๒	๓.๗๖	.๗๕	๘.๓๗๖	๐.๐๐๐ *
คริสต์	๑๒	๓.๒๒	๑.๒๔		
อิสลาม	๕	๓.๕๖	.๘๑		
อื่นๆ	๖	๒.๓๗	๑.๐๑		
รวม	๕๔๕	๓.๗๓	.๗๘		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๐ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามศาสนาที่นับถือ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๒๑๘ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปริยัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงได้ทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๕๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๕๑ ผลต่างของความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ(ปริยัติ) ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

ศาสนาที่นับถือ	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))				
	Mean	พุทธ	คริสต์	อิสลาม	อื่นๆ
พุทธ	๓.๗๖	-	.๕๓๕๕ *	.๑๖๖๖	๑.๓๖๖ *
คริสต์	๓.๒๒		-	.๓๓๘๖	.๘๕๕๕ *
อิสลาม	๓.๕๖			-	๑.๑๖๖๐ *
อื่นๆ	๒.๓๗				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05

จากตารางที่ ๔.๕๑ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ ความเข้าใจ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และกลุ่มที่นับถือศาสนา อื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๒ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ชั้นปี

ชั้นปี	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ชั้นปีที่ ๑	๑๕๔	๓.๖๕	.๘๐	๐.๗๗๗	๐.๕๔๐
ชั้นปีที่ ๒	๑๘๓	๓.๗๘	.๗๖		
ชั้นปีที่ ๓	๑๐๕	๓.๗๗	.๗๖		
ชั้นปีที่ ๔	๕๑	๓.๖๓	.๘๒		
สูงกว่าชั้นปีที่ ๔	๑๒	๓.๘๔	.๘๑		
รวม	๕๐๕	๓.๗๓	.๗๘		

จากตารางที่ ๔.๕๒ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ชั้นปี

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ ๐.๓๒๓ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำแนกตามชั้นปี มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๓ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง กลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๑๔๔	๓.๘๘	.๗๐	๓.๕๕๒	๐.๐๐๔ *
วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี	๕๒	๓.๘๗	.๗๑		
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๒๖๔	๓.๖๓	.๘๐		

กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๒๕	๓.๔๗	๑.๐๔
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๒๐	๓.๖๖	๘๘
รวม	๕๕	๓.๗๓	๗๘

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.05

จากตารางที่ ๔.๕๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง กลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับ นัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๐๔ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ รักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างกลุ่มสาขาวิชา ต่างกัน มีระดับของ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๕๔ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๔ ผลต่างของค่าเฉลี่ย มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

กลุ่มสาขาวิชา	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))					
	Mean	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี	กลุ่มสาขาวิชา สังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	กลุ่มสาขาวิชา อื่นๆ
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๓.๘๘	-	.๐๑๒๘	.๒๕๐๔ *	.๔๑๓๘ *	.๒๒๑๔
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	๓.๘๗			.๒๓๗๕ *	.๔๐๑๐ *	.๒๐๘๖
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๓.๖๓				.๑๖๓๔	.๐๒๘๖
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๓.๔๗					.๑๖๒๔
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๓.๖๖					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.05

จากตารางที่ ๔.๕๔ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผล ได้ดังนี้คือ

กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ จิตวิทยา สาขาเวชศาสตร์ และสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา)มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มากกว่า กลุ่มสาขาวิชา สังคมศาสตร์(ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยคณะเศรษฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และครุศาสตร์) และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์(ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยคณะอักษรศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์) (ยอมรับสมมติฐาน)

กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี(ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์) มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มากกว่า กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ (ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันประชากรศาสตร์ และโครงการขยายโอกาสฯ)มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๕ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปรัชญา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง คณะ

คณะ	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
บัณฑิตวิทยาลัย	๑๗	๓.๖๕	.๕๒	๒๑.๑๒๑	๐.๐๐๕ *
วิศวกรรมศาสตร์	๕๕	๓.๗๓	.๗๔		
อักษรศาสตร์	๒๕	๓.๔๗	๑.๐๔		
วิทยาศาสตร์	๓๗	๔.๐๗	.๖๑		
รัฐศาสตร์	๓๑	๓.๕๘	.๗๓		
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๖๘	๓.๗๗	.๖๗		
เกษตรศาสตร์	๖๓	๓.๕๕	.๕๐		
นิเทศศาสตร์	๔๒	๓.๔๐	.๘๕		
เศรษฐศาสตร์	๓๔	๓.๗๕	.๗๔		
สัตวแพทยศาสตร์	๒๐	๓.๕๗	.๗๘		
ทันตแพทยศาสตร์	๒๑	๓.๕๑	.๖๔		
นิติศาสตร์	๒๖	๓.๗๕	.๘๖		
ศิลปกรรมศาสตร์	๒๐	๓.๕๗	.๘๐		
พยาบาลศาสตร์	๑๐	๓.๖๕	.๖๓		
สหเวชศาสตร์	๒๓	๔.๐๑	.๔๖		
จิตวิทยา	๒๓	๓.๔๗	.๕๑		
วิทยาศาสตร์การกีฬา	๒๗	๔.๐๓	.๔๗		
วิทยาลัยประชากรศาสตร์	๒	๓.๖๑	.๕๕		
โครงการขยายโอกาสฯ	๑	๓.๘๕	.๐๐		
รวม	๕๔๕	๓.๗๓	.๗๘		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <math> < 0.05 </math>

จากตารางที่ ๔.๕๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง คณะ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. = ๐.๐๐๕ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ หรือ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างคณะที่ต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน) แต่ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนต่อ เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก จึงได้ใช้การวิเคราะห์จากกลุ่มสาขาวิชาดังแสดงไว้ในตารางที่ ๔.๕๕

ผลการพิสูจน์ สมมติฐานที่ ๒ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิภาค ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๖ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ

เพศ	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig. (๒-tailed)
ชาย	๒๐๓	๒.๕๘	.๕๓	๐.๒๒๓	๐.๘๒๔
หญิง	๓๓๔	๒.๕๗	.๕๒		

จากตารางที่ ๔.๕๖ ความแตกต่างระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า T-test ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๘๒๔ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่าระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้าน การปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ ไม่ว่าจะเพศหญิง หรือเพศชาย ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๗ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม อายุตัว

อายุตัว	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑๓	๒.๕๐	.๕๑	๓.๗๔๓	๐.๐๒๔ *
๒๐-๒๕ ปี	๒๒๓	๒.๖๒	.๕๒		
ตั้งแต่ ๒๖ ปีขึ้นไป	๑๐๑	๒.๖๓	.๕๔		

รวม	๕๓๖	๒.๕๘	.๕๒
-----	-----	------	-----

จากตารางที่ ๔.๕๗ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง อายุตัวที่ต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ ๐.๐๒๔ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจด้าน ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีอายุตัวต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๕๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๘ ผลต่างของแตกต่าง มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อายุตัวแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

อายุตัว	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))		
	Mean	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐-๒๕ ปี
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒.๕๐	-	๑.๒๔๑ *
๒๐-๒๕ ปี	๒.๖๒		.๐๐๔๕
ตั้งแต่ ๒๖ ปีขึ้นไป	๒.๖๓		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๘ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มต่ำกว่า ๒๐ ปี มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ น้อยกว่า กลุ่มอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี และอายุตั้งแต่ ๒๖ ปีขึ้นไป (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มอายุอื่นๆ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๕๙ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ระดับปริญญา

ระดับปริญญา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ปริญญาตรี	๓๔๔	๒.๕๒	.๕๑	๕.๑๐๑	๐.๐๐๖ *
ปริญญาโท	๑๓๘	๒.๖๓	.๕๓		

ปริญญาเอก	๕๕	๒.๖๒	๕๙
รวม	๕๓๗	๒.๕๘	๕๒

จากตารางที่ ๔.๕๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับปริญญา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๐๖ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่าง ระดับปริญญาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๖๐

ตารางที่ ๔.๖๐ ผลต่างของแตกต่าง มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ระดับปริญญาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

ระดับปริญญา	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))			
	Mean	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ปริญญาตรี	๒.๕๒	-	.๑๖๓๑ *	.๐๕๘๓
ปริญญาโท	๒.๖๙			.๐๖๔๗
ปริญญาเอก	๒.๖๒			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๖๐ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มระดับปริญญาตรี มีระดับการปฏิบัติตามกรอบของการรักษาสิล ๕ น้อยกว่า กลุ่มปริญญาโท (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มระดับปริญญาอื่นๆ มีระดับการปฏิบัติ ตามกรอบของการรักษาสิล ๕ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๑ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิล ๕ ด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ภูมิภาค	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
---------	---	------	----------------	---	------

กรุงเทพฯ และปริมณฑล	๓๐๘	๒.๕๕	.๕๒	๑.๐๓๑	๐.๔๐๔
ภาคเหนือ	๔๐	๒.๕๗	.๕๔		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๑	๒.๖๐	.๔๖		
ภาคกลาง	๒๖	๒.๔๔	.๖๒		
ภาคตะวันออก	๓๕	๒.๖๓	.๕๗		
ภาคตะวันตก	๒๕	๒.๗๔	.๔๗		
ภาคใต้	๔๒	๒.๖๖	.๕๑		
รวม	๕๓๗	๒.๕๘	.๕๒		

จากตารางที่ ๔.๖๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ด้าน ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๔๐๔ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิบัติ ของนิสิตที่มี ภูมิภาคต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามกรอบของการรักษาศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๒ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม การนับถือศาสนา

การนับถือศาสนา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
พุทธ	๕๑๔	๒.๕๘	.๕๑	๒.๕๘๕	๐.๐๓๑ *
คริสต์	๑๒	๒.๒๘	.๗๔		
อิสลาม	๕	๒.๘๔	.๕๒		
อื่นๆ	๖	๒.๑๖	.๗๑		
รวม	๕๓๗	๒.๕๘	.๕๒		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๖๒ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม การนับถือศาสนา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๓๑ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงได้ทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ใน ตารางที่ ๔.๖๓

ตารางที่ ๔.๖๓ ผลต่างของแตกต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

การนับถือศาสนา	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))				
	Mean	พุทธ	คริสต์	อิสลาม	อื่นๆ
พุทธ	๒.๕๘	-	.๓๐๐๐ *	.๒๕๓๘	.๔๒๒๑ *
คริสต์	๒.๒๘			.๕๕๓๕ *	.๑๒๒๑
อิสลาม	๒.๘๔				.๖๗๕๕ *
อื่นๆ	๒.๑๖				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <math> < 0.05 </math>

จากตารางที่ ๔.๖๓ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มนับถือศาสนาพุทธ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ มากกว่า กลุ่มนับถือศาสนาคริสต์ มากกว่า กลุ่มนับถือศาสนา อื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

กลุ่มนับถือศาสนาคริสต์ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ น้อยกว่า กลุ่มอิสลาม (ยอมรับสมมติฐาน)

กลุ่มนับถือศาสนาอิสลาม มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ มากกว่า กลุ่มนับถือศาสนา อื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มกลุ่มนับถือศาสนาอื่นๆ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๔ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง ชั้นปี

ชั้นปี	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ชั้นปีที่ ๑	๑๕๑	๒.๖๐	.๕๕	๑.๐๖๘	๐.๓๗๑
ชั้นปีที่ ๒	๑๘๑	๒.๕๓	.๕๒		
ชั้นปีที่ ๓	๑๐๔	๒.๕๘	.๔๗		
ชั้นปีที่ ๔	๘๕	๒.๕๕	.๕๔		
สูงกว่าชั้นปีที่ ๔	๑๒	๒.๗๒	.๔๓		
รวม	๕๓๓	๒.๕๘	.๕๒		

จากตารางที่ ๔.๖๔ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ชั้นปี

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๓๓๑ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการ ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างชั้นปีที่ต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๕ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม กลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๑๔๒	๒.๕๕	.๔๗	๑.๗๓๒	๐.๑๔๑
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี	๕๑	๒.๖๕	.๕๔		
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๒๕๕	๒.๕๔	.๕๓		
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๒๕	๒.๔๗	.๕๖		
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๒๐	๒.๗๖	.๕๗		
รวม	๕๓๗	๒.๕๘	.๕๒		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๖๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง กลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๑๔๑ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านการปฏิบัติ ของนิสิตฯ ระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ด้านการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๖ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามคณะ

คณะ	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
บัณฑิตวิทยาลัย	๑๗	๒.๖๘	.๕๘	๑.๗๐๔	๐.๑๓๕ *
วิศวกรรมศาสตร์	๕๔	๒.๖๗	.๕๖		
อักษรศาสตร์	๒๕	๒.๔๗	.๕๗		

วิทยาศาสตร์	๓๗	๒.๖๔	.๕๒
รัฐศาสตร์	๓๑	๒.๕๓	.๔๔
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๖๘	๒.๖๑	.๕๖
ครุศาสตร์	๖๑	๒.๕๗	.๕๕
นิเทศศาสตร์	๔๑	๒.๔๕	.๖๔
เศรษฐศาสตร์	๓๒	๒.๔๗	.๔๗
สัตวแพทยศาสตร์	๒๐	๒.๕๐	.๔๕
ทันตแพทยศาสตร์	๒๑	๒.๖๘	.๔๕
นิติศาสตร์	๒๖	๒.๕๐	.๕๕
ศิลปกรรมศาสตร์	๑๕	๒.๗๗	.๕๕
พยาบาลศาสตร์	๑๐	๒.๔๓	.๔๘
สหเวชศาสตร์	๒๓	๒.๔๐	.๔๑
จิตวิทยา	๒๓	๒.๕๓	.๓๖
วิทยาศาสตร์การกีฬา	๒๖	๒.๔๑	.๓๓
วิทยาลัยประชากรศาสตร์	๒	๓.๒๐	.๐๒
โครงการขยายโอกาส	๑	๓.๒๗	.๐๐
รวม	๕๓๗	๒.๕๘	.๕๒

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <math> < 0.05 </math>

จากตารางที่ ๔.๖๖ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจด้านการปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามคณะ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ ๐.๐๓๕ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านความรู้ความเข้าใจด้าน ปฏิบัติ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างคณะต่างกัน และมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้จะ *ยอมรับสมมติฐาน* แต่เนื่องจากโครงการขยายโอกาสฯ มีกลุ่มตัวอย่างเพียง ๑ ราย จึงไม่สามารถทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ หรือ ระหว่างคณะทั้งหมดได้ ข้อสังเกตที่พบจึงพบแต่เพียงว่ามีความแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเท่านั้น

ผลการพิสูจน์ *สมมติฐานที่ ๓* นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพศ อายุ ภูมิฐานะ ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของการทราบถึงผลแห่งการปฏิบัติ (ปฏิเวธ) ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๗ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง เพศ

เพศ	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig. (๒-tailed)
ชาย	๒๐๕	๔.๐๒	๑.๐๕	๐.๓๔๕	๐.๗๓๐
หญิง	๓๔๐	๔.๐๖	๑.๐๒		

จากตารางที่ ๔.๖๗ ความแตกต่างระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเพศ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า T-test ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๗๓๐ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่าระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านความรู้ความเข้าใจ ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง เพศหญิงและเพศชาย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๘ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม อายุตัว

อายุตัว	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๑๗	๔.๐๓	๑.๐๗	๐.๓๒๔	๐.๗๒๓
๒๐-๒๕ ปี	๒๒๖	๔.๐๒	๑.๐๐		
ตั้งแต่ ๒๖ ปีขึ้นไป	๑๐๒	๔.๑๒	๑.๐๓		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๖๘ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง อายุตัว

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๗๒๓ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีอายุตัวต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๖๙ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ระดับปริญญา

ระดับปริญญา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
-------------	---	------	----------------	---	------

ปริญญาตรี	๓๕๑	๔.๐๒	๑.๐๒	๑.๔๘๓	๐.๒๒๘
ปริญญาโท	๑๓๘	๔.๐๑	๑.๑๐		
ปริญญาเอก	๕๖	๔.๒๓	.๕๐		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๖๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับปริญญา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๒๒๘ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาที่แตกต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๗๐ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ภูมิภาค	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	๓๑๔	๓.๕๕	๑.๐๔	๐.๔๒๕	๐.๘๖๒
ภาคเหนือ	๔๑	๔.๑๒	๑.๐๕		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๖๒	๔.๑๓	.๘๘		
ภาคกลาง	๒๖	๔.๐๘	๑.๒๓		
ภาคตะวันออก	๓๕	๔.๒๐	.๕๖		
ภาคตะวันตก	๒๕	๔.๐๘	๑.๑๕		
ภาคใต้	๔๒	๔.๑๐	๑.๐๓		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๗๐ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ภูมิภาค

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๘๖๒ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๗๑ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาстил ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม การนับถือศาสนา

การนับถือศาสนา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
พุทธ	๕๒๒	๔.๐๕	.๕๘	๘.๒๕๔	๐.๐๐๐ *
คริสต์	๑๒	๓.๑๗	๑.๕๕		
อิสลาม	๕	๓.๖๐	๑.๑๔		
อื่นๆ	๖	๒.๕๐	๑.๗๖		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตามการนับถือศาสนา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๐๐ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่นับถือศาสนาต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิเวธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๗๒

ตารางที่ ๔.๗๒ ผลต่างของแตกต่าง มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นับถือศาสนาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

การนับถือศาสนา	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))				
	Mean	พุทธ	คริสต์	อิสลาม	อื่นๆ
พุทธ	๔.๐๕	-	.๕๑๕๕ *	.๔๘๖๒	๑.๕๘๖๒ *
คริสต์	๓.๑๗			.๔๓๓๓	.๖๖๖๗
อิสลาม	๓.๖๐				๑.๑๐๐๐
อื่นๆ	๒.๕๐				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗๒ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผล ได้ดังนี้คือ

กลุ่มนับถือศาสนาพุทธ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้านปฏิเวธ มากกว่า กลุ่มที่นับถือศาสนา คริสต์ และมากกว่า กลุ่มที่นับถือศาสนา อื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มที่นับถือศาสนาผู้อื่นๆ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๗๓ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ชั้นปี

ชั้นปี	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ชั้นปีที่ ๑	๑๕๔	๔.๑๒	๑.๐๔	๐.๖๒๗	๐.๖๔๔
ชั้นปีที่ ๒	๑๘๓	๔.๐๒	๑.๑๑		
ชั้นปีที่ ๓	๑๐๕	๔.๐๗	.๕๔		
ชั้นปีที่ ๔	๕๑	๓.๕๒	๑.๐๐		
สูงกว่าชั้นปีที่ ๔	๑๒	๔.๑๖	.๗๒		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๗๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม ชั้นปี

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๖๔๔ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ในชั้นปี ต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านปฏิเวธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๗๔ เปรียบเทียบความแตกต่าง ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม กลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๑๔๔	๔.๒๕	.๘๗	๔.๓๕๒	๐.๐๐๒ *
วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี	๕๒	๔.๑๓	.๘๐		
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๒๖๔	๓.๕๐	๑.๑๗		
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๒๕	๓.๗๒	๑.๑๔		
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๒๐	๔.๔๕	.๖๐		
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗๔ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม กลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๐๒ ซึ่งน้อยกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ที่ต่างกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้าน ปฏิเวธ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ซึ่งแสดง ในตารางที่ ๔.๗๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗๕ ผลต่างของแต่ละด้าน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน ที่ได้จากการทดสอบด้วยวิธีของ LSD

กลุ่มสาขาวิชา	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒ กลุ่ม (Mean Difference (I-J))					
	Mean	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี	กลุ่มสาขาวิชา สังคมศาสตร์	มนุษยศาสตร์	กลุ่มสาขาวิชา อื่นๆ
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	๔.๒๕	-	.๑๑๖	.๓๔๘๕ *	.๕๓๐๐ *	.๒๐๐๐
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี	๔.๑๓			.๒๒๘๖	.๔๑๐๔	.๓๑๖๖
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์	๓.๖๐				.๑๘๑๕	.๕๔๘๕ *
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์	๓.๗๒					.๗๓๐๐ *
กลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ	๔.๔๕					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗๕ แสดงผลการทดสอบด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons Test) ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ด้านปฏิเวธของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มากกว่า กลุ่มกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ (ยอมรับสมมติฐาน)

กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ด้านปฏิเวธของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย น้อยกว่า กลุ่มกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

กลุ่ม สาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ด้านปฏิเวธของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย น้อยกว่า กลุ่มกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ด้านปฏิเวธ ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ตารางที่ ๔.๗๖ เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสี ๕ ในด้านปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม คณะ

คณะ	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
บัณฑิตวิทยาลัย	๑๗	๔.๔๑	.๖๒	๑.๕๐๘	๐.๐๘๒

วิศวกรรมศาสตร์	๕๕	๔.๑๑	.๘๘
อักษรศาสตร์	๒๕	๓.๗๒	๑.๑๔
วิทยาศาสตร์	๓๗	๔.๑๖	.๖๕
รัฐศาสตร์	๓๑	๔.๐๐	.๕๗
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๖๘	๔.๐๐	.๕๑
เกษตรศาสตร์	๖๓	๔.๐๓	๑.๒๖
นิเทศศาสตร์	๔๒	๓.๕๕	๑.๓๗
เศรษฐศาสตร์	๓๔	๓.๘๕	๑.๒๖
สัตวแพทยศาสตร์	๒๐	๔.๒๐	.๕๕
ทันตแพทยศาสตร์	๒๑	๔.๐๕	๑.๐๒
นิติศาสตร์	๒๖	๓.๘๕	๑.๒๖
ศิลปกรรมศาสตร์	๒๐	๔.๓๕	.๘๘
พยาบาลศาสตร์	๑๐	๔.๓๐	.๔๘
สหเวชศาสตร์	๒๓	๔.๒๖	.๖๕
จิตวิทยา	๒๓	๔.๑๓	๑.๑๘
วิทยาศาสตร์การกีฬา	๒๗	๔.๔๔	.๕๘
วิทยาลัยประชากรศาสตร์	๒	๔.๕๐	.๗๑
โครงการขยายโอกาสฯ	๑	๕.๐๐	.๐๐
รวม	๕๔๕	๔.๐๔	๑.๐๓

จากตารางที่ ๔.๗๖ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ของระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรักษาสีด ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม คณะ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับ นัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ ๐.๐๘๒ ซึ่งมากกว่า ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า ระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ รักษาสีด ๕ ในด้าน ปฏิเวธ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศึกษาอยู่ต่างคณะกัน มีระดับของความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการ รักษาสีด ๕ ในด้านปฏิเวธ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (ปฏิเสธสมมติฐาน)

ผลการพิสูจน์ สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาฯ ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา การนับถือศาสนาของมารดา การพักอาศัยอยู่กับผู้ใด อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม อุปนิสัย ของกลุ่มเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ(ปรัยัติ) การรับรู้ต่อการปฏิบัติ และการรับรู้ต่อปฏิเวธ ในเรื่อง การรักษาสีด ๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗๗ แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัย ประกอบด้วย กิจกรรมศาสนา พ่อนับถือ ศาสนา แม่นับถือศาสนา ที่พักอาศัยด้วย อาชีพบิดา อาชีพมารดา เป็นสมาชิกของชมรม อุปลินัยเพื่อนสนิท กับระดับของ ปรัชติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ที่มีต่อศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๔				
ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตฯ	ระดับของ ปรัชติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ หรือ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติและความรู้แจ้ง ด้วยตนเองจากการรักษาศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย			
	Pearson Correlation	ปรัชติ	ปฏิบัติ	ปฏิเวธ
กิจกรรมทางศาสนา	Pearson Correlation	.๑๑๐๘ *	.๑๐๐๓ *	.๑๖๕๕ **
	Sig. (๒-tailed)	.๐๑๐	.๐๒๑๐	.๐๑๐
	มีความสัมพันธ์	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
ศาสนาของบิดา	Pearson Correlation	-.๐๕๒๘	-.๐๔๑๓	-.๐๕๓๑
	Sig. (๒-tailed)	.๒๑๖	.๓๓๖	.๒๑๖
	ไม่มีความสัมพันธ์			
ศาสนาของมารดา	Pearson Correlation	-.๑๐๐๖ *	-.๐๘๖๓ *	-.๐๖๑๐
	Sig. (๒-tailed)	.๐๑๖	.๐๔๖	.๑๕๕
	มีความสัมพันธ์	ต่ำ	ต่ำ	ไม่มีความสัมพันธ์
ลักษณะการพักอาศัย	Pearson Correlation	.๐๓๖๕	.๐๕๑๓	.๐๕๘๓
	Sig. (๒-tailed)	.๓๖๕	.๒๓๕	.๑๗๔
	ไม่มีความสัมพันธ์			
อาชีพของบิดา	Pearson Correlation	.๐๓๖๗	.๐๕๗๖	.๐๑๗๘
	Sig. (๒-tailed)	.๓๕๕	.๑๘๐	.๖๗๘
	ไม่มีความสัมพันธ์			
อาชีพของมารดา	Pearson Correlation	.๐๑๕๐	.๐๗๓๒	.๐๐๑๒
	Sig. (๒-tailed)	.๗๒๗	.๐๕๐	.๙๗๘
	ไม่มีความสัมพันธ์			
การเป็นสมาชิกของชมรม	Pearson Correlation	.๑๐๓๗ *	-.๐๑๕๕	.๐๕๘๘
	Sig. (๒-tailed)	.๐๑๕	.๗๒๐	.๑๗๐
	มีความสัมพันธ์	ต่ำ	ไม่มีความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
อุปนิสัยของเพื่อนสนิท	Pearson Correlation	.๐๘๐๘	.๐๕๔๑ *	.๑๕๕๒ **

	Sig. (๒-tailed)	.๐๕๖	.๐๒๕	.๐๐๐
	มีความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์	ต่ำ	ต่ำ

* Correlation is significant at the ๐.๐๕ level (๒-tailed).

** Correlation is significant at the ๐.๐๑ level (๒-tailed).

จากตารางที่ ๔.๗๗ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยแวดล้อม ประกอบด้วย กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา การเป็นสมาชิกของชมรม และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับระดับของ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ ซึ่งเป็น ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ด้วยตนเองอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามแนวทางการรักษาศีล ๕ ดังนี้

ด้าน ปรัชญา มีค่า Sig.(๒-tailed) = ๐.๐๑๐ (น้อยกว่า ๐.๐๕) หมายถึง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อม คือ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา และการเป็นสมาชิกชมรม มีความสัมพันธ์กับระดับของ ปรัชญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ [Pearson Correlation (r)] เท่ากับ ๐.๑๑๐๘, -๐.๑๐๐๖, และ ๐.๑๐๓๗ ตามลำดับ แต่มีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกันและในทิศทางตรงกันข้าม(ทั้งบวกและลบ) กล่าวคือ กิจกรรมทางศาสนา มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ (ปรัชญา) ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อการรักษาศีล ๕ (ยอมรับสมมติฐาน)

ด้าน ปฏิบัติ มีค่า Sig.(๒-tailed) = ๐.๐๒๐ (น้อยกว่า ๐.๐๕) หมายถึง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อม คือ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ [Pearson Correlation (r)] เท่ากับ ๐.๑๐๐๓, -๐.๑๖๖๓, และ ๐.๑๕๔๑ ตามลำดับ โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในทิศทางตรงกันข้าม(ทั้งบวกและลบ) กล่าวคือ กิจกรรมทางศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกรอบของการรักษาศีล ๕ แต่ยังไม่พบค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ยอมรับสมมติฐาน)

ด้าน ปฏิเวธ มีค่า Sig.(๒-tailed) = ๐.๐๐๐ (น้อยกว่า ๐.๐๕) หมายถึง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อม คือ กิจกรรมทางศาสนา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของ ปฏิเวธ ต่อการรักษาศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ [Pearson Correlation (r)] เท่ากับ ๐.๑๖๕๕, และ ๐.๑๕๕๒ ตามลำดับ มีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กิจกรรมทางศาสนา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิทของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับระดับของปฏิเวธอันเนื่องมาจากการรักษาศีล ๕ แต่ยังไม่พบค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ยอมรับสมมติฐาน)

ส่วนปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นำมาศึกษา ได้แก่ ศาสนาของบิดา ศาสนาของมารดา ลักษณะการพักอาศัยว่าพักอยู่กับผู้ใด อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา การเป็นสมาชิกชมรม และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท ซึ่งพบความสัมพันธ์กับปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ เพียงบางตัวแปร ส่วนใหญ่ไม่พบความสัมพันธ์กับระดับของ ปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธในเรื่อง สัตว์ สัตว์ ๕ และการรักษาศีล ๕ (ตารางที่ ๔.๗๘)

จากผลการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการมีปรัชญา ปฏิบัติ และปฏิเวธของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบความแตกต่าง และไม่แตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่ได้แยกแยะชัดเจนว่าเป็นองค์ประกอบภายใน หรือที่เรียกว่า โยนิสมนสิการ อันหมายถึงการทำในใจโดยแยกแยะของแต่ละบุคคล อันเป็นการกีดกัวิชิ กิดเป็น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ไปศึกษาวิเคราะห์ในส่วนนั้น ส่วนมากศึกษาจากองค์ประกอบภายนอกหรือปัจจัยภายนอกของแต่ละบุคคล ที่เรียกว่า ปร โด โมสะ ในที่นี้ ได้แก่ ศาสนา ซึ่งสามารถนำมาสรุปรวมไว้ในตารางที่ ๔.๗๘ และ ๔.๗๙

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑, ๒ และ ๓ (แตกต่าง คือ ยอมรับสมมติฐาน ส่วนไม่แตกต่าง คือ ปฏิเสธสมมติฐาน)

ผลการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑, ๒ และ ๓						
ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับของ ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ					
	ปรัชญา		ปฏิบัติ		ปฏิเวธ	
	การวิเคราะห์ความแตกต่าง		การวิเคราะห์ความแตกต่าง		การวิเคราะห์ความแตกต่าง	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ		๑		๑		๑
อายุ		๑	๑			๑
ศาสนา	๑		๑		๑	
ภูมิลำเนา		๑		๑		๑
ชั้นปี		๑		๑		๑
ระดับปริญญา		๑	๑			๑
คณะ	๑		๑		๑	
สาขาวิชา	๑			๑	๑	

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่าตัวแปรเพศ ไม่ว่าจะเพศหญิง หรือ เพศชาย ไม่พบความแตกต่างทั้งในระดับปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ สำหรับตัวแปรอายุ มีความแตกต่างกันเฉพาะในระดับปฏิบัติ ส่วน ปรัชญา และ ปฏิเวธ ไม่พบความแตกต่าง ตัวแปรศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างนับถือ พบความแตกต่างในทั้ง ๓ ระดับ(ปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ) ตัวแปรภูมิลำเนา และชั้นปีที่กำลังศึกษาไม่พบความแตกต่างทั้ง ๓ ระดับ(ปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ) ตัวแปรระดับปริญญา พบความแตกต่างเฉพาะในระดับปฏิบัติ ตัวแปรคณะที่ทำการศึกษายู่พบความแตกต่างทั้ง ๓ ระดับ (ปรัชญา ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ) ส่วนตัวแปรสาขาวิชาที่นิสิตศึกษาพบความแตกต่างในระดับปรัชญาและปฏิเวธเท่านั้น ในระดับปฏิบัติไม่พบความแตกต่าง

ในหน้าถัดไป เป็นตารางสรุปผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยภายนอก หรือ ตัวแปรปรโตโมสะที่นำมาศึกษา ๘ ตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของปรัชญา ปฏิบัติ และปฏิเวธของกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ซึ่งการทำวิจัยในครั้งนี้ มิได้วิเคราะห์ไปถึงสาเหตุ และไม่ได้ศึกษาวิธีการอธิบายโดยอิงกับองค์ความรู้ที่แท้จริง เนื่องจากผู้วิจัยเองยังเป็นผู้รู้น้อยในศาสตร์ของพระพุทธศาสนา

ตารางที่ ๔.๗๕ แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ ๔ (พบความสัมพันธ์ คือ ยอมรับสมมติฐาน ส่วนไม่พบความสัมพันธ์ คือ ปฏิเสธสมมติฐาน)

ผลการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๔						
ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตฯ	ระดับของ ปฏิบัติ ปฏิบัติ ปฏิเสธ					
	ปฏิบัติ		ปฏิบัติ		ปฏิเสธ	
	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์		การวิเคราะห์ความสัมพันธ์		การวิเคราะห์ความสัมพันธ์	
	พบ	ไม่พบ	พบ	ไม่พบ	พบ	ไม่พบ
กิจกรรมทางศาสนา	๑		๑		๑	
ศาสนาของบิดา		๑		๑		๑
ศาสนาของมารดา	๑		๑			๑
ลักษณะการพักอาศัย		๑		๑		๑
อาชีพของบิดา		๑		๑		๑
อาชีพของมารดา		๑		๑		๑
การเป็นสมาชิกของชมรม	๑			๑		๑
อุปนิสัยของเพื่อนสนิท		๑	๑		๑	

จากตารางที่ ๔.๗๕ พบว่ากิจกรรมทางศาสนาที่นิสิตกระทำอยู่เป็นประจำมีความสัมพันธ์ต่อระดับของทั้งสามด้าน(ปฏิบัติ ปฏิบัติ และปฏิเสธ) ศาสนาของบิดาไม่พบความสัมพันธ์ ในขณะที่ศาสนาของมารดามีความสัมพันธ์กับระดับของปฏิบัติและปฏิบัติของนิสิต ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของทั้งบิดาและมารดาไม่พบความสัมพันธ์ การเป็นสมาชิกของชมรมพบความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติ อุปนิสัยของเพื่อนสนิทพบความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหลักคำสอน หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับศีล ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า “ปริยัติ” และศึกษาระดับของการ “ปฏิบัติ” ที่เป็นไปตามแนวทางการรักษาศีล ๕ ในสภาวะปกติที่เป็นอยู่ และในความคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติตนตามกรอบหรือแนวแห่งศีล ๕ และมุ่งศึกษาศึกษาถึงประสบการณ์หรือการรับรู้ ความเข้าใจแจ่มแจ้งเฉพาะตนเองอันเป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติหรือการรักษาศีล ๕ ซึ่งเรียกว่า “ปฏิเวธ” รวมทั้งศึกษาปัจจัยแวดล้อมบางประการว่ามีความสัมพันธ์กับปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ หรือความรู้ ความเข้าใจ และระดับการรับรู้ของนิสิตฯ ต่อการปฏิบัติ และปริยัติอันเป็นผลเนื่องมาจากการรักษาศีล ๕ เพื่อให้ข้อเสนอแนะถึงแนวทาง กระบวนการ และรูปแบบกิจกรรม ที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พัฒนาตนเองโดยยึดตามแนวทางของการรักษาศีล ๕ ควบคู่กับการพัฒนาวิชาการเพื่อให้เป็นบุคคลที่ถึงพร้อมทั้งคุณธรรม ความรู้และสติ ปัญญา

ในบทที่ ๔ ได้ทำการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของนิสิตที่ช่วยตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาดัชนีปัจจัยพื้นฐาน ๕ ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ศาสนา ชั้นปี ระดับปริญญา คณะ กลุ่มสาขาวิชา และอาชีพ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอีก ๘ ตัวแปร คือ กิจกรรมทางศาสนาที่ทำเป็นประจำ ศาสนาของบิดา ศาสนาของมารดา ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม และอุปนิสัยที่โดดเด่นของเพื่อนสนิท จากการสำรวจพบว่า ในจำนวน ๑๕ หน่วยงาน แบบสอบถามกลับคืนมามากที่สุดตามลำดับ คือ จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ซึ่งได้รับครบ ๑๐๐.๐๐% รองลงมาได้แก่ คณะนิเทศศาสตร์ (๘๕.๖๐%) คณะสหเวชศาสตร์ (๘๕.๒๐%) คณะครุศาสตร์ (๘๑.๓๐%) สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา (๘๐.๐๐%) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (๖๕.๕๐ %) คณะจิตวิทยา (๖๒.๒๐%) คณะทันตแพทยศาสตร์ (๖๑.๘๐%) คณะศิลปกรรมศาสตร์ (๖๐.๖๐%) คณะรัฐศาสตร์(๖๐.๔๐%) คณะสัตวแพทยศาสตร์(๕๘.๓๐%) นิติศาสตร์ (๕๒.๐๐%) คณะพยาบาลศาสตร์ (๔๕.๕๐%) คณะวิทยาศาสตร์(๔๔.๐๐%) คณะอักษรศาสตร์(๔๓.๕๐%) บัณฑิตวิทยาลัย(๓๘.๖๐%) และโครงการขยายโอกาสอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(๓๓.๓๐%)

จำนวนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น ๕๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐ จากกลุ่มตัวอย่าง ๙๗๗ คน การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรพื้นฐานในแบบสอบถามส่วนที่ ๑ พบว่าจำนวนที่มากที่สุดของนิสิตที่ตอบแบบสอบถาม คือ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี (๑๒.๕๐%) รองลงมาได้แก่ คณะครุศาสตร์ (๑๑.๗๘%) คณะวิศวกรรมศาสตร์ (๙.๕๖%) คณะนิเทศศาสตร์ (๗.๗๕%) คณะวิทยาศาสตร์ (๖.๗๐%) คณะเศรษฐศาสตร์ (๖.๑๖%) คณะรัฐศาสตร์ (๕.๘๐%) อันประกอบด้วยนิสิตชั้นปี ๒ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๓๓.๘๘%) รองลงมาคือ ชั้นปี ๑ (๒๘.๔๔%) ชั้นปี ๓ (๑๕.๐๒%) ชั้นปี ๔ (๑๖.๔๕%) และ นิสิตที่ศึกษาในระดับที่เกินกว่าชั้นปีที่ ๔ (๒.๐๗%)

จากแบบสอบถามทั้ง ๕๕๒ ชุด เมื่อจำแนกตาม เพศ พบว่า เพศหญิงมากกว่า (๖๒.๓๒ %) ซึ่งเพศชายมีจำนวน ๓๗.๖๘% จำแนกตาม อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๕ ปี (๔๓.๓๐ %) รองลงมา คือ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี (๓๗.๘๖%) และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า ๒๕ ปีขึ้นไป (๑๘.๘๔%) เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตาม ระดับปริญญา พบว่าระดับปริญญาตรีมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (ร้อยละ ๖๓.๕๕) รองลงมา คือ ระดับปริญญาโท (๒๕.๖๒%) และ ระดับปริญญาเอก (๑๐.๓๓%) ส่วนชั้นปี พบว่าพบว่ามีนิสิตชั้นปี ๒ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (๓๓.๘๘%) รองลงมาคือ ชั้นปี ๑ (๒๘.๔๔%) ชั้นปี ๓ (๑๕.๐๒%) ชั้นปี ๔ (๑๖.๔๕%) และลำดับสุดท้ายคือ นิสิตที่ศึกษาในระดับที่เกินกว่าชั้นปีที่ ๔ (๒.๐๗%)

เมื่อจำแนกตาม ภูมิภาค นำพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากที่สุด คือ ร้อยละ ๕๗.๔๓ รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๑๑.๒๓%) ภาคเหนือ (๗.๕๗%) ภาคใต้ (๗.๖๑%) ภาคตะวันออก (๖.๓๔%) ภาคกลาง (๔.๘๕%) และลำดับสุดท้าย คือ ภาคตะวันตก (๔.๕๓%)

การจำแนกตาม การนับถือศาสนา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (๕๕.๒๕%) รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ (๒.๕๔%) ศาสนาอิสลาม (๑.๐๕%) และอื่นๆ (๑.๐๕%) ส่วน การนับถือศาสนาของบิดา และมารดาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีบิดาที่นับถือศาสนาพุทธมีมากที่สุด (๕๗.๔๖%) รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ (๑.๖๓%) ศาสนาอิสลาม (๐.๗๒%) และอื่นๆ (๐.๑๘%) และผู้ตอบแบบสอบถามมีมารดานับถือศาสนาพุทธมากที่สุด (๕๗.๖๔%) รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์ (๑.๔๕%) ศาสนาอิสลาม (๐.๗๒) และอื่นๆ (๐.๑๘%)

สำหรับ กิจกรรมทางศาสนา พบว่า ที่นิสิตมักให้ความสนใจและทำอยู่เสมอเป็นอันดับแรก คือ การทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๕๑.๗๔%) รองลงมาอีก ๖ ลำดับ คือ การสวดมนต์/ไหว้พระ (๒๘.๗๖%) การถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๘.๘๘%) การเข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๖.๑๘%) การทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลอด (๓.๔๗%) การปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๐.๗๗%)

เมื่อจำแนกตามการเข้าเป็น สมาชิกของชมรมต่างๆพบว่า นิสิตเข้าชมรมค่ายอาสาพัฒนามากที่สุด (๒๑.๔๓%) อันดับรองลงมา คือ ชมรมพุทธ (๑๖.๓๓%) กีฬา (๑๓.๒๗) ภาษา (๑๒.๒๔%) ศิลปวัฒนธรรม (๑๑.๒๒%) ดนตรี (๕.๑๘%) การละคร (๗.๑๔%) นิสิตเก่า (๕.๑๐%) และชมรมเชียร์ (๔.๐๘%)

ส่วน กิจกรรมที่นิสิตผู้ตอบแบบสอบถามมักจะทำขึ้นเป็นพิเศษในวันเกิดของตนเองอยู่เป็นประจำทุกปี พบว่า อันดับแรก คือ การทำบุญ/ตักบาตร /ละหมาด/ไปโบสถ์ (๖๔.๘๓%) รองลงมา คือ การรับประทานอาหาร/การสังสรรค์ (๑๑.๗๒%) การสวดมนต์/ไหว้พระ (๘.๕๗%) การถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๔.๑๔%) การทำสมาธิ/ถือศีล/ถือศีลอด (๓.๗๕%) การ ไปช้อปปิ้ง/ไปเที่ยว (๒.๗๖%) การเข้าวัด/ฟังธรรม/เวียนเทียน (๑.๗๒%) การปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๑.๐๓%) และการเล่นกีฬา/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๑.๐๓%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ทั้งสิ้น ๒๕๐ คน

เมื่อจำแนก กิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การทานอาหาร /สังสรรค์ /พูดคุย (๕๓.๗๗%) รองลงมา คือ การ ไปทำบุญ/ตักบาตร/ละหมาด/ไปโบสถ์ (๑๗.๗๘%) การช้อปปิ้ง/เที่ยว (๑๑.๕๑%) การเล่นเกม/ดูหนังสือ/ดูโทรทัศน์ (๗.๕๕%) การสวดมนต์ /ไหว้พระ (๓.๕๖%) เข้าวัด/ ฟังธรรม/เวียนเทียน (๒.๕๓%) การถวายสังฆทาน/บริจาคทาน/อธิษฐาน (๒.๐๕%) และ การปล่อยสัตว์/ซื้อโลงศพ (๐.๔๒%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้ทั้งสิ้น ๔๗๘ คน

สำหรับอาชีพของบิดาและมารดา พบว่านิสิตที่ตอบแบบสอบถามมีบิดาที่รับราชการมากที่สุด (๒๗.๔๖%) รองลงมา คือ ทำธุรกิจ (๒๐.๐๘%) ค้าขาย (๑๗.๘๐%) รับจ้าง (๑๐.๐๔%) เกษตรกร (๖.๖๓%) เสียชีวิตแล้ว (๖.๒๕%) เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (๕.๖๘%) ทำงานรัฐวิสาหกิจ (๔.๑๗%) และ เป็นพ่อบ้าน (๑.๘๕%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๕๒๘ คน ส่วนมารดามีอาชีพแม่บ้านมากที่สุด (๒๕.๓๘%) รองลงมา คือ รับราชการ (๒๓.๒๘%) ค้าขาย (๑๕.๘๔%) ทำธุรกิจ (๑๔.๓๑%) รับจ้าง (๕.๓๔%) เกษตรกร (๕.๑๕%) เสียชีวิตแล้ว (๔.๒๐%) เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (๓.๖๓%) และรัฐวิสาหกิจ (๒.๘๖%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๕๒๔ คน

เมื่อจำแนกตามประเภท กีฬา ที่นิสิตนิยมเล่น พบว่านิสิตผู้ตอบแบบสอบถามนิยมเล่นกีฬาแบดมินตัน/เทนนิส/ปิงปองมากที่สุด (๒.๑๕%) รองลงมา คือ ฟุตบอล/วอลเลย์บอล/บาสเกตบอล (๒๖.๒๕%) วายน้ำ (๑๕.๔๘%) วิ่ง/จ็อกกิ้ง (๑๔%) แอโรบิก (๕.๔๑%) เดินเร็ว/พิตเนส (๒.๔๖%) ปั่นจักรยาน (๒.๒๑%) กีฬาสนุกเกอร์ (๐.๕๘%) และ ชกมวย (๐.๕๘%)

สำหรับ เพื่อนสนิทที่สุดที่นึกคบหาสมาคมอยู่ในกลุ่มของเพื่อนที่เป็นที่พึ่งได้เสมอและแนะนำในทางดีมีจำนวนมากที่สุด (๖๐.๕๑%) รองลงมา คือ เป็นคนดี มีศีลธรรม (๕๖.๕๒%) เป็นผู้มีเมตตา กรุณา (๕๐.๕๔%) เป็นคนซื่อสัตย์ (๔๒.๕๓%) และเป็นผู้ครองตนดีในการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ (๒๕.๕๑%)

เมื่อสำรวจ อาชีพ ที่นึกผู้ตอบแบบสอบถามต้องการประกอบอาชีพ พบว่านึกต้องการรับราชการมากที่สุด (๕๐.๐๐%) รองลงมา คือ แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์ (๑๗.๗๔%) อาจารย์/ครู (๑๔.๕๒%) พนักงานบริษัทเอกชน (๖.๔๕%) ธุรกิจส่วนตัว (๔.๘๔%) พนักงานมหาวิทยาลัย (๓.๒๓) นักแสดง (๑.๖๑%) และ วิศวกร/ นักคอมพิวเตอร์ (๑. ๖๑%) จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๖๒ คน และอาชีพในอนาคต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (๒๕.๑๐%) รองลงมาอีก ๘ ลำดับ คือ รับราชการ (๑๕.๑๒%) แพทย์/ทันตแพทย์ /พยาบาล /นักจิตวิทยา/เทคนิคการแพทย์ (๑๖.๓๓%) อาจารย์/ครู (๑๓.๕๔%) พนักงานบริษัทเอกชน (๑๓.๕๕%) พนักงานมหาวิทยาลัย (๕.๑๘%) ศึกษาต่อ (๓.๑๕%) วิศวกร/ นักคอมพิวเตอร์ (๒.๓๕%) และ นักแสดง (๑.๒๐%)

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๒ ซึ่งเป็นการถามความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ศิล และหมวดธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาศีล โดยเน้นลงไปที ศิล ๕ อันเป็นประเด็นวิจัยในส่วนของ ปริยัติ อันได้แก่ ความรู้ที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ ซึ่งอาจจะเกิดมาจากการฟัง การอ่าน การคิดถึงความหมาย ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ กฎ และกระบวนการของชีวิตซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ (พุทธทาสภิกขุ,บรมธรรม ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และสุน อมรวิวัฒน์, การสอนโดยสร้างศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ, ๒๕๓๐) ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการถามเพื่อให้ผู้ตอบแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในประเด็นความหมายของ คำว่า ศิล ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจความหมายของศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๘) โดยเลือกตอบความหมายของคำว่า “ศีล” ว่าหมายถึง “ความงดเว้นการกระทำชั่ว หรือกรรมชั่วทั้งปวงของมนุษย์ เป็นความตั้งใจที่จะงดเว้นบาปอันจะส่งผลเป็นความทุกข์ที่จะตามมาอันเป็นผลจากการกระทำนั้น” มากที่สุด (Mean = ๔.๒๗) รองลงมา คือ ความหมาย ว่า ศิล คือ “เครื่องฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งทางกาย วาจา และใจให้เรียบร้อย เป็นความสุจริตทางกาย วาจาและการประกอบอาชีพ” (Mean = ๔.๒๔)

สำหรับความเข้าใจเรื่อง การรักษาศีล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในความหมายทั่วไป และเข้าใจวิธีการรักษาศีล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๘) และเห็นด้วยมากที่สุดว่าการรักษาศีล ได้บุญมากกว่าการบริจาคทาน ซึ่งการบริจาคทานเป็นการนำไปสู่การรักษาศีล (Mean = ๑.๐๕) รวมทั้งเห็นว่าการสมาทานศีลสามารถทำเป็นช่วงเวลา ในกรณีที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่จำเป็นต้องทำผิดศีลก็สามารถสมาทานศีลนอกเวลางานได้ (Mean = ๑.๒๓)

เมื่อถามถึง ศิลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตาฯ การละเว้นจากการฆ่าและทำร้ายสัตว์ทั้งปวงโดยเจตนา ทั้งที่ทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ไม่ว่าจะเป็สัตว์เครื่องจลนเล็ก ใหญ่ หรือมนุษย์ก็ตาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในศิลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๕๗) และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของศิลข้อที่ ๑ ในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๔๒) และเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศิลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๖๐)

ศิลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ การละเว้นจากการลักทรัพย์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือ ใหญ่หลวง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาศิลข้อ ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๕) และเข้าใจเรื่ององค์ของศิลข้อ ๒ ในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๕๑) และเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศิลข้อที่ ๒ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๘๕)

ศิลข้อที่ ๓ กามสุ มิจจาจาราฯ การละเว้นจากการประพฤติดนีกามกับผู้ที่อยู่ในความดูแลของผู้อื่น พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ ความเข้าใจในความหมายของการรักษาศิลข้อ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๐๘) และมีความรู้ ความ

เข้าใจในเรื่ององค์ของศีลข้อ ๓ ยังอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน (Mean = ๓.๘๖) และเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศีลข้อที่ ๓ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๘๖)

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา ฯ ละเว้นจากการพูดโกหก พูดเท็จ พูดไม่จริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในการรักษาศีลข้อ ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๔) และมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่ององค์ของศีลข้อ ๔ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๓.๘๓) และเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศีลข้อที่ ๔ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๐๖)

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยขมขเมาทัญฐานา ฯ ละเว้นจากการดื่มสุรา เมรัย ของมึนเมาทั้งหลาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ ในการรักษาศีลข้อ ๕ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = ๔.๒๑) รวมทั้งเข้าใจเรื่ององค์ของศีลข้อที่ ๕ ในระดับมากด้วย (Mean = ๓.๘๒) และเข้าใจลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการละเมิดหรือผิดศีลข้อที่ ๕ อยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๒๔)

เมื่อถามเรื่องการสมาทานเพื่อรักษาศีล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ คือ ๑) สัมปัตตวิริติ คือ การไม่ทำชั่วแม้ไม่ได้สมาทาน คือ เมื่อประจวบกับเหตุการณ์ที่อาจทำให้คนละเมิดศีลแต่ก็เกิดความละอายใจไม่กระทำชั่ว (Mean = ๓.๓๕) และ ๒) สมุจเจทวิริติ คือ ความงดเว้นได้อย่างเด็ดขาด แม้ไม่ได้สมาทานมาก่อน หรือ แม้แต่มีเหตุการณ์มาประจวบเข้าก็ไม่ละเมิดศีลได้อย่างเด็ดขาด (Mean = ๓.๓๓)

เมื่อถามถึงประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อซึ่งเป็นการถามถึงอานิสงส์ของการรักษาศีล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงประโยชน์ของการรักษาศีล ๕ อยู่ในระดับมาก

เมื่อถามถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเบญจศีล และเบญจธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = ๔.๑๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เช่น ๑) เบญจธรรมเป็นความประพฤติที่ดีงามอันเป็นเครื่องอุดหนุนจิตใจให้ผ่องใสยิ่งขึ้น ๒) เบญจธรรมข้อ เมตตากรุณา คู่กับศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตาฯ งดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ๓) สัมมาอาชีวะ หมั่นประกอบการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ คู่กับศีลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ งดเว้นจากการลักทรัพย์ฯ ๔) ความสำรวมในกาม คู่กับศีลข้อ ๓ กามสุมิลาฯ งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ความมีสัจย์ คู่กับศีลข้อ ๔ มุสาวาทาฯ งดเว้นจากการพูดเท็จ ๕) ความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อ ๕ สุราเมรัยฯ งดเว้นจากการเสพสุราเมรัยหรือของมึนเมาอันทำให้ประมาทขาดสติ จากการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการไม่ทำผิดศีล ๕ แต่ละข้อในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๓ ซึ่งเป็นการถามถึงการปฏิบัติหรือความประพฤติในกรอบของศีล ๕ ลักษณะคำถามเป็นคำถามเชิงนิเสธ (เชิงลบ) โดยถามถึงความประพฤติที่เคยละเมิด หรือ ทำผิดศีลทั้ง ๕ ข้อ โดยถามข้อละ ๑ ประเด็น อีกทั้งยังถามต่อไปถึงความตั้งใจที่จะละเมิด จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า

ศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตาฯ กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติมีการละเมิดศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๘๒) เมื่อเทียบกับความตั้งใจที่จะละเมิดศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับน้อยกว่าปัจจุบัน (Mean = ๒.๒๓) ค่าของความแตกต่างกับที่แสดงถึงความตั้งใจจะไม่ทำผิดศีลข้อที่ ๑ กับค่าที่เป็นอยู่จริงเท่ากับ ๐.๔๕

ศีลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = ๑.๓๕) เมื่อเทียบกับความตั้งใจว่าจะปฏิบัติก็อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๐) ที่มีค่าความแตกต่างเท่ากับ ๐.๘๕

ศีลข้อ ๓ กามสุมิจาจาราฯ กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าเคยทำผิดศีลข้อนี้อยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = ๑.๒๑) แต่เมื่อเทียบกับความตั้งใจ ก็อยู่ในระดับน้อยที่มีค่าสูงกว่าปัจจุบัน (Mean = ๒.๒๕) ค่าความแตกต่าง คือ ๑.๐๔

ศีลข้อ ๔ มุสาวาทาฯ กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองในปัจจุบันว่าปฏิบัติละเมิดศีลข้อนี้อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๕๒) เมื่อเทียบกับความตั้งใจที่จะละเมิดก็อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๕) ค่าความแตกต่างระหว่างความตั้งใจกับการปฏิบัติที่เป็นจริงในปัจจุบัน คือ ๐.๗๓

ศีลข้อ ๕ สุราเมรยาฯ กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองว่าละเมิดศีลข้อนี้ในปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย (Mean = ๑.๕๒) เมื่อเทียบกับความตั้งใจที่จะทำผิดศีลข้อ ๕ แม้ ก็อยู่ในระดับน้อย (Mean = ๒.๒๔) และมีค่าความตั้งใจสูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เท่ากับ ๐.๗๒

กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่านิสิตฯ ละเมิดหรือทำผิดศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทาฯ มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตาฯ ข้อ ๕ สุราเมรยาฯ ข้อ ๒ อทินนาทานาฯ และข้อสุดท้ายคือข้อ ๓ กามสุมิจาจาราฯ และนิสิตฯ ตั้งใจจะรักษาให้ผิดน้อยที่สุดตั้งแต่ศีลข้อ ๑ เป็นอันดับแรก ข้อ ๓ และข้อ ๔ เท่าๆกัน เป็นลำดับที่สอง ข้อ ๕ เป็นลำดับที่ ๓ และข้อ ๒ เป็นลำดับสุดท้าย

จากแบบสอบถามส่วนที่ ๔ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ถามทบทวนและขอความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคำตอบ สรุปได้ดังนี้

ความหมายของ ปริยัติ คือ ข้อบัญญัติหรือคำสอนทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงและมีการบัญญัติไว้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๖ แสดงถึงความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

ความหมายของ ปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามนัยที่พระองค์ทรงสอน หรือทรงแสดงไว้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๘ แสดงถึงความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ความหมายของ ปฏิเวธ เป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาเองภายในใจของผู้ปฏิบัติ เฉพาะบุคคล อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๗ แสดงถึงความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

เมื่อถามจากข้อความที่สรุปเชิงอุปมาเกี่ยวกับ ปริยัติ ว่า คือแผนที่แสดงภูมิประเทศ และถนนหนทาง ปฏิบัติ คือ การได้เดินทางไปตามแนวทางโดยอาศัยแผนที่นั้น และ ปฏิเวธ คือ ผลน่าชื่นใจที่ได้รับ เมื่อการเดินทางได้ทำไปสำเร็จและสิ้นสุดลงแล้ว ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นไปในทางเห็นด้วยอย่างมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔ และคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางของศีลแต่ละข้อ พบว่า ศีลข้อที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นว่าผู้ตอบได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = ๔.๒๐) และค่าเฉลี่ยรวมของคำถามส่วนที่ ๔ ก็จัดว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓)

สำหรับผลการพิสูจน์สมมติฐานทั้ง ๔ สมมติฐาน สรุปได้ดังนี้

ผลการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑ นิสิตจุฬาฯ จำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิภาค อาณาเขต ชั้นปี คณะที่สังกัด และกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม(ปริยัติ) ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า

ตัวแปร เพศ พบว่าไม่ว่าเพศหญิง หรือ เพศชาย ไม่มีความแตกต่างกัน ด้านปริยัติที่มีต่อศีล ๕ **ปฏิเสธ**

สมมติฐาน

ตัวแปร อายุ พบว่า อายุตัวต่างกัน มีระดับของ ปริยัติ ที่มีต่อศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ภูมิภาค พบว่านิสิตฯ ที่มี ภูมิภาคต่างกัน มีระดับของปริยัติที่มีต่อศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธ**

สมมติฐาน

ตัวแปร ระดับปริญญา พบว่า นิสิตฯที่ศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาที่ต่างกัน มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ศาสนา ที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับถือต่างกัน พบว่า มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน**

จึงได้ทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า กลุ่มที่นับถือศาสนา พุทธ มีระดับของปรีชิตเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนา อื่นๆ

ตัวแปร ชั้นปี พบว่า นิสิตฯที่จำแนกตามชั้นปี มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร คณะ พบว่า นิสิตฯที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน** (ไม่ได้ทำการทดสอบต่อเนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันมาก)

ตัวแปร กลุ่มสาขาวิชา พบว่า นิสิตฯที่ศึกษาอยู่ต่างกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของ ปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน**

จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ากลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีระดับของปรีชิตเกี่ยวกับการรักษาศีล มากกว่า กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ **ยอมรับสมมติฐาน** และ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี มีระดับของปรีชิตเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ มากกว่า กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ **ยอมรับสมมติฐาน** นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ผลการพิสูจน์ สมมติฐานที่ ๒ นิสิตจุฬาฯจำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิลำเนา ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และ กลุ่มสาขาวิชา มีระดับการ ปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า

ตัวแปร เพศ พบว่าไม่ว่า เพศหญิง หรือ เพศชาย ไม่มีความแตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร อายุ พบว่า อายุตัวต่างกัน มีระดับของ การปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกัน **ยอมรับสมมติฐาน** โดย พบว่ากลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีระดับการปฏิบัติตามแนวทางของศีล ๕ น้อยกว่ากลุ่มอื่น

ตัวแปร ภูมิลำเนา พบว่า นิสิตฯที่มี ภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับของการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ระดับปริญญา พบว่า นิสิตฯที่ศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาที่ต่างกัน มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ พบความแตกต่างระหว่างปริญญาตรีกับปริญญาโท **ยอมรับสมมติฐาน** โดยพบว่ากลุ่มนิสิตที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ น้อยกว่าปริญญาโท ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตัวแปร ศาสนา ที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับถือพบว่า มีระดับของการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน** โดยพบว่า กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ มีระดับของปรีชิตเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนา อื่นๆ

ตัวแปร ชั้นปี พบว่า นิสิตฯที่จำแนกตามชั้นปี มีระดับของการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร คณะ พบว่า นิสิตฯที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีระดับของปรีชิตที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน** (ไม่ได้ทำการทดสอบต่อเนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันมาก)

ตัวแปร กลุ่มสาขาวิชา พบว่า นิสิตฯ ที่ศึกษาอยู่ต่างกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของ การปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ผลการพิสูจน์ สมมติฐานที่ ๓ นิสิตฯ จำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิลำเนา ศาสนา ชั้นปี คณะที่สังกัด อาชีพ และ กลุ่มสาขาวิชา มีระดับของการทราบถึงผลแห่งการปฏิบัติ(ปฏิเวธ)ที่มีต่อศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปร เพศ พบว่าไม่ว่า เพศหญิง หรือ เพศชาย ไม่มีความแตกต่างกัน ด้านปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับศีล ๕ **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร อายุ พบว่า อายุตัวต่างกัน มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ภูมิลำเนา พบว่า นิสิตฯ ที่มี ภูมิลำเนาต่างกัน มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่สอดคล้องกับ ศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ระดับปริญญา พบว่า นิสิตฯ ที่ศึกษาอยู่ใน ระดับปริญญาที่ต่างกัน มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการ ปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร ศาสนา ที่ นิสิตฯ หลากกรณณ์มหาวิทยาลัยนับถือพบว่า มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยพบว่า กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ มีระดับของปฏิเวธ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนา อื่นๆ **ยอมรับสมมติฐาน**

ตัวแปร ชั้นปี พบว่า นิสิตฯ ที่จำแนกตามชั้นปี มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร คณะ พบว่า นิสิตฯ ที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่สอดคล้องกับศีล ๕ ไม่แตกต่างกัน **ปฏิเสธสมมติฐาน**

ตัวแปร กลุ่มสาขาวิชา พบว่า นิสิตฯ ที่ศึกษาอยู่ต่างกลุ่มสาขาวิชา มีระดับของปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับศีล ๕ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ **ยอมรับสมมติฐาน** จึงทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธี จับคู่พหุคูณด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่ากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีระดับของปฏิเวธ มากกว่า กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ **ยอมรับสมมติฐาน**

ผลการพิสูจน์ สมมติฐานที่ ๔ ปัจจัยแวดล้อมของนิสิตฯ ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การนับถือศาสนาของบิดา การนับถือศาสนาของมารดา การพักอาศัยอยู่กับผู้ใด อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ชมรมกิจกรรมที่เข้าร่วม อุปนิสัย ของกลุ่มเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ(ปริยัติ) การรับรู้ต่อการปฏิบัติ และการรับรู้ต่อปฏิเวธ ในเรื่อง การรักษาศีล ๕

ด้าน ปฏิบัติ มีค่า Sig.(๒-tailed) = ๐.๐๒๐ (น้อยกว่า ๐.๐๕) หมายถึง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อม คือ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับ การรักษาศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ [Pearson Correlation (r)] เท่ากับ ๐.๑๐๐๓, -๐.๘๖๓๓, และ .๐๕๔๑ ตามลำดับ โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในทิศทาง ตรงกันข้าม(ทั้งบวกและลบ) กล่าวคือ กิจกรรมทางศาสนา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกรอบของการรักษาศีล ๕ แต่ยังคงพบค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ **ยอมรับสมมติฐาน**

ด้าน ปฏิเวธ มีค่า Sig.(๒-tailed) = ๐.๐๐๐ (น้อยกว่า ๐.๐๕) หมายถึง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อม คือ กิจกรรมทางศาสนา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของ ปฏิเวธ ต่อการรักษาศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ [Pearson Correlation (r)] เท่ากับ ๐.๑๖๕๙, และ .๑๔๕๒ ตามลำดับ มีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กิจกรรมทางศาสนา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิทของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับระดับของปฏิเวธอันเนื่องมาจากการรักษาศีล ๕ แต่ยังคงพบค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำ *ยอมรับสมมติฐาน*

ส่วนปัจจัยแวดล้อมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตัวอื่นที่นำมาศึกษา ได้แก่ ศาสนาของบิดา ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา ไม่พบความสัมพันธ์กับระดับปรีชาปฏิบัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธในเรื่อง ศีล ศีล ๕ และการรักษาศีล ๕ แต่อย่างไร *ปฏิเสธสมมติฐาน*

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนที่ ๑ ของแบบสอบถาม โดยอาศัยกรอบจากรรณกรรมที่ผู้วิจัย ทบทวน สามารถตั้งข้อสังเกต ๕ ประการเพื่อนำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

ข้อสังเกตที่ ๑ นิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทั้งหมด และ บิดา มารดานับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมทางศาสนาที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นเรื่องนิตย คือ การทำบุญตักบาตร และในวันเกิดของตนเองมักจะทำสิ่งดีๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับตนเองด้วยการทำบุญตักบาตรเช่นกัน การเข้าร่วมกิจกรรมชมรมต่างๆ นิสิตให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนามากที่สุด สำหรับกิจกรรมครอบครัวที่ร่วมกันทำบ่อยที่สุด คือ การรับประทานอาหารด้วยกัน/สังสรรค์/พูดคุยกัน บิดาประกอบอาชีพรับราชการเป็นส่วนใหญ่ ส่วนมารดามักเป็นแม่บ้านมากกว่าประกอบอาชีพอื่น สำหรับกีฬาที่นิสิตโปรดปรานคือ แบดมินตัน ปิงปอง และ เทนนิส อาชีพที่นิสิตใฝ่ฝันคือ การประกอบธุรกิจส่วนตัว และสุดท้ายเรื่องเพื่อนสนิท นิสิตส่วนใหญ่เลือกคบเพื่อนสนิทที่มีคุณลักษณะเป็นที่พึ่งได้เสมอและแนะนำในทางดี

ข้ออภิปราย ต่อข้อสังเกตที่ ๑ จากการพิจารณาถึงช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุด คือ ๒๐-๒๕ ปี สามารถจัดได้อยู่ในช่วงของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (young adulthood) (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, พัฒนาการมนุษย์, ๒๕๕๐ หน้า ๒๒๕-๒๔๓) ซึ่งมีระดับของการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย และทางปัญญาแล้วในระดับหนึ่งแต่ยังไม่พัฒนาเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พัฒนาการของการมีค่านิยมของตนเอง การตัดสินใจสำคัญๆเกี่ยวกับชีวิต การวางแผนชีวิต การเข้าใจถึงความต้องการ และความคาดหวังของสังคมที่มีต่อตน เป็นอาทิ เรื่องของ ศีล เป็นเรื่องของการฝึกอบรมและควบคุม กาย และวาจา ให้มีการกระทำที่ดี ดำรงชีวิตที่ดี เพื่อมุ่งสู่การบรรลุประโยชน์ในปัจจุบัน นิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้ หากพิจารณาโดยรวมพบว่าเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน บิดา มารดาก็นับถือศาสนาพุทธ และเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ข้อมูลพื้นฐานของนิสิตได้ถูกนำไปทดสอบในสมมติฐานที่ ๒ ที่ ๓ และ ๔ ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นข้อค้นพบบางประการที่น่าสนใจ และเห็นแนวโน้มบางประการ ซึ่งข้อกังวลจากหลายๆที่ฝ่ายว่าเยาวชนหรือผู้ที่กำลังจะเติบโต จะออกไปรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคตอันใกล้ จะมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความประพฤติหรือได้นำเอาหลักปฏิบัติ ตามกรอบของศีล ๕ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ไปใช้ในระดัใด

จากข้อกังวลห่วงใยของณัฐชยา อุ๋นสกุล(๒๕๔๕) ที่ได้ทุ่มเท อุทิศเวลาในการศึกษาวิจัยเรื่องการตีความศีล ๕ เพื่อรับมือกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของวัยรุ่น เนื่องจากหวั่นเกรงว่ากระแสของวัตถุนิยม หรือ บริโภคนิยมจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มวัยรุ่น จนทำให้ขาดความสนใจในการศึกษาปฏิบัติเกี่ยวกับศีล ๕ และขาดความเข้าใจในหลักหรือองค์ประกอบที่สำคัญ จนไม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตและประพฤติปฏิบัติให้เป็นปกติ ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาสังคม อันเนื่องมาจากพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำผิดศีลทั้ง ๕ ข้อ หรือข้อใดข้อหนึ่ง การตีความอย่างถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ครบถ้วน ชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสม ช่วยส่งเสริมจากผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง อบรม สั่งสอน และแสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน วัด และสื่อมวลชนก็ตาม วัยรุ่นในความหมายของณัฐชยา เป็นความหมายรวมๆ ซึ่งนิสิตของจุฬาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นข้อกังวลห่วงใยของผู้ใหญ่ทั่วไป รวมทั้งณัฐชยาและผู้วิจัยเองด้วย

สำหรับวิโรจน์ นาคศรี (๒๕๔๒) ได้ศึกษาถึงค่านิยมทางจริยธรรมในพุทธศาสนาของเยาวชนที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา พบว่าหลักจริยธรรมพื้นฐานของเยาวชนเหล่านั้นคือ ศีล ๕ และหลักจริยธรรมขั้นสูงขึ้นไปคือ มรรคอันมีองค์ ๘ โดยวิโรจน์ พบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจในขั้นปฏิบัติของกลุ่มนักศึกษายูในระดับปานกลาง แม้จะค้นพบว่ากลุ่มที่ทำการศึกษาในขณะนั้น มีค่านิยมทางจริยธรรมในเชิงบวกสูงถึงร้อยละ ๕๘.๕ แต่กลับพบว่าเยาวชนเหล่านั้นมีการทำผิดศีลข้อที่ ๔ คือมุสาวาทฯ สูงถึงร้อยละ ๕๑.๕ ส่วนข้อค้นพบอื่นๆของวิโรจน์บ่งชี้ว่าแม้เยาวชนเหล่านั้นจะมีความรู้ทางด้านจริยธรรมในพุทธศาสนาไม่สูงเท่าใด แต่มีระดับค่านิยมทางจริยธรรมในเชิงบวกสูง ซึ่งวิโรจน์ได้ชี้ให้เห็นถึงระดับความคิด ความรู้สึกและทัศนคติที่ต้งามทั้งต่อตนเองและสังคม ข้อแตกต่างด้านกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้กับงานของวิโรจน์ นอกจากเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างต่างมหาวิทยาลัยกันแล้ว ยังแตกต่างกันในด้านปัจจัยพื้นฐานด้านอื่นๆด้วย เช่น กลุ่มตัวอย่างที่งานวิจัยนี้ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนิสิตปีที่ ๒ (๓๓.๘๘%) รองลงมาคือ ชั้นปี ๑ (๒๘.๔๔%) ชั้นปี ๓ (๑๕.๐๒%) ชั้นปี ๔ (๑๖.๔๕%) และ ที่กำลังศึกษาในระดับที่เกินกว่าชั้นปีที่ ๔ (๒.๐๗%)

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ในส่วนของ ปฏิบัติ ตามกรอบของศีล ๕

ปฏิบัติ หมายถึง ความรู้ในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอน การศึกษาหลักธรรมคำสอน เป็นความรู้ที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การคิดถึงความหมาย ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ กฎ และกระบวนการของชีวิต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้อย่างละเอียด ลึกซึ้งและเป็นระบบ ผลของการศึกษาปฏิบัติเพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ ในการวิจัยนี้ไม่ได้สำรวจว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ความรู้มาอย่างไร แต่พยายามค้นหาคำตอบว่าผู้ตอบมีความรู้ในระดับใดในเรื่องที่เกี่ยวกับศีล ๕ เพื่อทราบระดับความรู้ ความเข้าใจในส่วนปฏิบัติเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับศีล ๕ เป็นหลัก

ข้อสังเกตที่ ๒ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนของปฏิบัติ พบว่านิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีลว่า หมายถึง ความงดเว้นการกระทำชั่ว หรือ กรรมชั่วทั้งปวงของมนุษย์ เป็นความตั้งใจที่จะงดเว้นบาปอันจะส่งผลเป็นความทุกข์ที่จะตามมาอันเป็นผลจากการกระทำนั้นมากที่สุด และเข้าใจเรื่องการรักษาศีลในระดับมากด้วย อีกทั้งยังเห็นด้วยว่าการรักษาศีลได้บุญมากกว่าการบริจาคทาน เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างศีลข้อที่ ๑ ถึง ข้อที่ ๕ พบว่านิสิตมีระดับความเข้าใจเรื่องศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัย มากที่สุด รองลงมาคือศีลข้อที่ ๒ อทินาทานฯ ข้อที่ ๔ มุสาวาทฯ ข้อที่ ๓ กามเมสุมิถาจาราฯ และข้อที่ ๑ ปาณาติปาตาฯ เป็นข้อสุดท้าย เมื่อดูถึงเบญจธรรม อันเป็นข้อควรปฏิบัติ หรือหนทางแห่งการประพฤติ ปฏิบัติชอบ หรือเครื่องอุดหนุนศีลให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง นิสิตฯมีระดับความรู้ ความเข้าใจในระดับมาก

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรปัจจัยพื้นฐานของนิสิตฯ เพื่อทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๑ พบว่ามีเพียง ๓ ตัวแปร ได้แก่ ศาสนาที่นิสิตนับถือ ตัวแปรคณะ และกลุ่มสาขาวิชาเท่านั้นที่มีค่าความแตกต่างของระดับความรู้ ความเข้าใจในส่วนของปฏิบัติที่นิสิตมีคือ คีล ๕ ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐาน ส่วนที่เหลืออีก ๕ ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับปริญญา ภูมิฐานะ และชั้นปี มิได้พบค่าความแตกต่างในด้านปฏิบัติแต่อย่างใด ชื่อนำสังเกตซึ่งเป็นเหตุเป็นผลคือ นิสิตที่นับถือศาสนาพุทธมีความเข้าใจเรื่องคีล ๕ เป็นอย่างดีในระดับมาก ส่วนสาขาวิชาที่มีความเข้าใจเรื่องคีล ๕ มากกว่ากลุ่มอื่นคือ นิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ข้ออภิปราย ต่อข้อสังเกตที่ ๒ ในส่วนของปฏิบัติ ซึ่งเป็นความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคีล ๕ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคีล ๕ ในระดับมาก เป็นสัญญาณที่ดีเพราะว่าคีล ๕ จัดว่าเป็นพื้นฐาน หรือเป็นวินัยแม่บทสำหรับสังคมคฤหัสถ์ หรือสังคมแห่งมนุษยชาติ(พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต, พระพุทธศาสนา พัฒนาการและสังคม, ๒๕๔๐ หน้า ๗) เพราะคีล ๕ เปรียบเสมือนบรรทัดฐานที่จะทำให้มนุษย์มีวิถีชีวิตที่สูงกว่าสัตว์อื่น ให้อยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกัน และรักษาสังคมให้มีสันติสุข ผู้คนรู้จักใช้อิทธิฤทธิ์(ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) อย่างเหมาะสม กล่าวคือ รู้จักพิจารณาเลือกเฟ้นสิ่งที่จะดู จะฟัง เมื่อดู หรือฟังก็ทำอย่างมีสติ รู้จักพิจารณาแยกแยะ ได้อย่างรู้เท่าทัน การเสพบริโภคปัจจัยก็ทำโดยใช้ปัญญาหรือความรู้ที่ถูกต้องเป็นเครื่องชี้แนะ และสามารถหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ซึ่งเป็นพฤติกรรมหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ต่อไป(พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต, พระพุทธศาสนา พัฒนาการและสังคม, ๒๕๔๐ หน้า ๘)

กล่าวโดยสรุปคือ การมีความรู้ ความเข้าใจในหลักของคีล ๕ ของเหล่านิสิตอาจจะเป็นตัวทำนายอย่างหนึ่งว่านิสิตเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มีวาจาชอบ มีกิจการงานชอบ และมีอาชีพชอบต่อไป สอดคล้องกับคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุที่ว่า เป้าหมายของชีวิตมนุษย์นั้นคือสันติสุขส่วนบุคคล และเป้าหมายของสังคม คือ สันติภาพ(สุมน อมรวิวัฒน์, ๒๕๓๐ หน้า ๒๑) เป็นที่น่าสังเกตอีกว่าเหตุใดนิสิตที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจึงมีความเข้าใจปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอื่น หลวงพ่อประยุทธ์ ปยุตโต ได้กล่าวเสริมไว้อย่างหนักแน่นว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ไม่จำกัดกาลเวลา ข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ เป็นไปได้หรือไม่ว่าผู้ใดที่มีจิตอันเป็นการมองแบบเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific mind) ก็น่าจะมีการมีความเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ดีตามไปด้วย

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ในส่วนของ ปฏิบัติ ตามกรอบของคีล ๕

ปฏิบัติ หมายถึง ส่วนของการกระทำ เป็นการนำเอาหลักธรรมที่ได้ศึกษาในชั้นปฏิบัติ เกิดการยอมรับและนำมาสู่การปฏิบัติ เพื่อเดินไปสู่จุดหมาย แยกได้เป็นคีล (ปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอกที่กาย ที่วาจา) สมาธิ (การปฏิบัติเพื่อให้มีกำลังใจที่สมบูรณ์เต็มขนาด) และปัญญา (ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้อย่างสมบูรณ์ขึ้นมา)

ข้อสังเกตที่ ๓ นิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกรอบของคีล ๕ โดยมีการทำคิด หรือละเมียดคีล ๕ อยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่านิสิตจะละเมียดหรือทำคีลคีลข้อที่ ๔ นุสาวาทาฯ มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตาฯ ข้อ ๕ สุราเมรยาฯ ข้อ ๒ อทินาทานาฯ และข้อสุดท้ายคือข้อ ๓ กามสุจณาจาราฯ และนิสิตฯ ตั้งใจจะรักษาให้คติน้อยที่สุดตั้งแต่คีลข้อ ๑ เป็นอันดับแรก ข้อ ๓ และข้อ ๔ เท่าๆกัน เป็นลำดับที่สอง ข้อ ๕ เป็นลำดับที่ ๓ และข้อ ๒ เป็นลำดับสุดท้าย

ข้ออภิปราย ต่อข้อสังเกตที่ ๓ เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนิสิตฯ มีความสอดคล้องกับผลวิจัยของวิโรจน์ นาคศรี ต่อประเด็นการทำผิดหรือละเมิดศีล คือนิสิต นักศึกษาทั้งสองกรณีที่ได้ทำการศึกษาต่างก็ผิดศีลข้อที่ ๔ ข้อมูลสาวาทามากที่สุด ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับผลวิจัยชิ้นอื่นๆด้วย รวมทั้งผู้คนทั่วไปก็อาจจะผิดศีลข้อนี้มากกว่าข้ออื่นๆด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งคงจะมีคำอธิบายในเรื่องนี้ในทำนองเดียวกัน คือ การประพฤติดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ควบคุมได้ยาก และเกิดขึ้นได้บ่อยกว่าการประพฤติดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้สำรวจไปถึงประเภทของการประพฤติดังกล่าวซึ่งมีข้อปลีกย่อยอีกเป็นจำนวนมาก การโกหก(มุสาวาท) การพูดส่อเสียด(ปิสุฆวาจา) การพูดคำหยาบ(มรฺสวาท) และ การพูดเพื่อเจือ(สัมผิปฺปลาปะ)(ประเสริฐ บุญตา, ศีลด้วยศีล, ๒๕๔๕ หน้า ๑๑) เช่นเดียวกับศีลข้ออื่นๆ งานวิจัยนี้ไม่ได้สำรวจลงไปถึงระดับหรือประเภทการทำผิดหรือละเมิดศีลในรายละเอียดปลีกย่อย เป็นการสำรวจเชิงภาพรวมๆ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรปัจจัยพื้นฐานของนิสิตฯ เพื่อทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๒ พบว่ามี ๔ ตัวแปร ได้แก่ อายุ ศาสนาที่นับถือ ระดับปริญญา และตัวแปรคณะ ที่มีค่าความแตกต่างของระดับการปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐาน ส่วน ๔ ตัวแปร คือ เพศ ภูมิลำเนา สาขาวิชา และชั้นปี มิได้พบค่าความแตกต่างในด้านปฏิบัติแต่อย่างใด ข้อน่าสังเกตซึ่งเป็นเหตุเป็นผลคือ นิสิตที่นับถือศาสนาพุทธมีการปฏิบัติตามกรอบศีล ๕ มากกว่ากลุ่มอื่น และนิสิตที่อยู่ในกลุ่มอายุน้อยกว่า และระดับปริญญาตรียังมีระดับของการปฏิบัติน้อยกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งควรจะได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาเหตุผลหรือคำอธิบายที่ลึกซึ้งต่อไป รวมทั้งการวิจัยในรายละเอียดของกิจกรรม ประเภทของพฤติกรรมที่เข้าข่ายการกระทำที่ผิดหรือละเมิดศีลแต่ละข้อให้พิศดารมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๔ ผลการวิเคราะห์ในส่วนของ ปฏิเวธ ตามกรอบของศีล ๕

ปฏิเวธ หมายถึง การตระหนักรู้ถึงผลของการปฏิบัติ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นได้ด้วยตนเอง แยกได้เป็น มรรค (เป็นความรู้แจ้งแจ้งถึงการเห็นหนทางแห่งการดับทุกข์อันมีองค์ ๘) ผล (เป็นความรู้และการเห็นถึงผลของการปฏิบัติแห่งการดับทุกข์) และนิพพาน (หมายถึง ความสุข ความชุ่มเย็นอันเกิดมาจากผลของการปฏิบัติในทันที)

ข้อสังเกตที่ ๔ นิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติจนเกิดปฏิเวธ คือ การตระหนักรู้อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติในทันที ค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างศีลข้อที่ ๑ ถึง ข้อที่ ๕ พบว่า ข้อที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด(๔.๒๐) ถัดไปคือศีลข้อที่ ๒ ข้อ ๕ ข้อ ๑ และข้อที่ ๔ ตามลำดับ

ข้ออภิปราย ต่อข้อสังเกตที่ ๔ การเกิดปฏิเวธซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติด้วยตนเอง และตระหนักรู้ด้วยตนเองเท่านั้น ในกลุ่มตัวอย่างของนิสิตฯ ได้ร่วมตอบแบบสอบถาม เป็นนิสิตทั่วไปที่ไม่ได้เฉพาะเจาะจง เช่น นิสิตที่ทำงานเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในชมรมพุทธฯ หรือ ผู้ที่เคยมีประสบการณ์การเข้าค่ายปฏิบัติธรรมมาแล้ว ดังนั้น ผลที่เกิดจากการปฏิบัติจนเกิดปฏิเวธจึงยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างตัวแปรปัจจัยพื้นฐานของนิสิตฯ เพื่อทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ ๓ พบว่ามีเพียง ๓ ตัวแปร ได้แก่ ศาสนาที่นับถือ คณะ และสาขาวิชา ที่มีค่าความแตกต่างของระดับการปฏิบัติจนเกิดปฏิเวธ อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ซึ่งเป็นการยืนยันสมมติฐาน ส่วนอีก ๔ ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และชั้นปี มิได้พบค่าความแตกต่างในด้านปฏิเวธแต่อย่างใด ข้อน่าสังเกตซึ่งเป็นเหตุเป็นผลคือ นิสิตที่นับถือศาสนาพุทธมีการ

ปฏิเวธอันเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามกรอบศีล ๕ มากกว่ากลุ่มอื่น และนิสิตในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีระดับการปฏิเวธมากกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่น

การตั้งคำถามเรื่องของการปฏิเวธในงานวิจัยนี้ ยังมีได้ตั้งคำถามที่ละเอียดลึกซึ้งต่อประเด็นหรือสภาวะที่นิสิตเกิดประสบการณ์ตรงด้วยตนเองอันเนื่องมาแต่การปฏิบัติตามกรอบของศีล ๕ ในแต่ละข้อด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง และยังไม่ได้ตั้งคำถามเชื่อมโยงไปถึงมรรค ผล และนิพพานแต่อย่างใด เรื่องปฏิเวธเป็นเรื่องที่เข้าใจยากที่สุด และเป็นผลอันเกิดจากการปฏิบัติที่ต้องสะสมมาจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นงานที่ยากและต้องอาศัยการเฝ้าสังเกตอย่างละเอียดและลึกซึ้งที่จะศึกษาและนำเสนอออกมาอย่างเป็นรูปธรรมได้ งานวิจัยนี้จึงไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียดพิศดาร เพราะสาเหตุหลักอันเนื่องด้วยข้อจำกัดของตัวผู้วิจัยเอง ที่ยังเป็นผู้น้อยในเรื่องดังกล่าว จึงไม่สามารถจะอภิปรายและพิจารณาประเด็นต่างๆอย่างผู้ที่ได้ศึกษามาอย่างลึกซึ้งแล้ว

ข้อสังเกตที่ ๕ ข้อสังเกตนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการนำเอาปัจจัยแวดล้อมหรือปรโต โจนะบางประการ ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของบิดา ศาสนาของมารดา ลักษณะการพักอาศัย อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา การเป็นสมาชิกชมรม และอุปนิสัยเพื่อนสนิทมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับระดับของปรีชาปฏิบัติ และปฏิเวธของนิสิตฯ ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๔ และจากการพิสูจน์ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่าในด้านปรีชาปฏิบัติพบที่มีความสัมพันธ์กัน ๓ ตัวแปร คือ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา และ การเป็นสมาชิกของชมรม ส่วนด้านปฏิบัติพบความสัมพันธ์ ๓ ตัวแปร ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา ศาสนาของมารดา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท และด้านปฏิเวธ พบความสัมพันธ์เพียง ๒ ตัวแปรคือ กิจกรรมทางศาสนา และ อุปนิสัยของเพื่อนสนิท

ข้ออภิปราย ต่อข้อสังเกตที่ ๕ ประการแรก ด้านปรีชาปฏิบัติ อันเป็นความรู้ที่เกิดจากการฟัง การอ่าน การคิดถึงความหมาย ความสัมพันธ์ กฎ และกระบวนการของชีวิต อาจสันนิษฐานต่อไปได้ว่านิสิตฯที่ได้ตอบคำถามในงานวิจัยนี้ อาจจะมีความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ หรือ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการมีมารดาที่นับถือศาสนาพุทธและได้ออกกล่าวในคำสอนที่มีต่อบุตร รวมทั้งการชักชวน ชักนำไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา อีกทั้งนิสิตเองยังสนใจเข้าร่วมกิจกรรมชมรมซึ่งส่วนใหญ่คือชมรมพุทธ เหล่านี้ล้วนประกอบกันเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในระดับปรีชาปฏิบัติ หากจะโยงไปถึงเรื่องศรัทธา ซึ่งคือความรู้สึกเลื่อมใส เคารพเชื่อถือในหลักการ หรือบุคคลอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งควรจะเป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผล ประกอบด้วยปัญญา ซึ่งในกระบวนการสร้างศรัทธาสามารถเกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอก(สุมน อมรวิวัฒน์, ๒๕๓๐ หน้า ๖๕) กล่าวคือ บุคคลผู้สั่งสอน แนะนำ อบรม จะต้องเป็นผู้ที่เป็นกัลยาณมิตร ต้องเป็นผู้จริง และต้องจัดสภาพแวดล้อมและตัวอย่างให้เห็นจริง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ปัจจัยภายนอกจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับปรีชาปฏิบัติ และยังมีปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกหลายองค์ประกอบซึ่งงานวิจัยนี้ไม่ได้นำมาศึกษา

ประการที่สอง ด้านปฏิบัติ อันเป็นฝึกรอบมกาย วาจาด้วยการประพฤติปฏิบัติจริง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ปัจจัยภายนอกที่พบความสัมพันธ์คือศาสนาของมารดา กิจกรรมทางศาสนาและอุปนิสัยของเพื่อนสนิท หากพิจารณาในแง่เหตุปัจจัย ในฐานะที่นิสิตฯเป็นมนุษย์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กัน ปัจจัยแวดล้อมใกล้ชิดที่ส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติก็สามารถสันนิษฐานได้เช่นเดียวกันว่า มารดา และเพื่อนสนิทสามารถเหนี่ยวนำหรือส่งเสริมให้นิสิตฯประพฤติไปในแนวทางเดียวกับบุคคลที่ตนเองใกล้ชิดมากที่สุดได้

ประการที่สาม ด้านปฏิเวธ ซึ่งเป็นความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ถึงผลของปรีชาปฏิบัติและปฏิบัติ ในขั้นนี้ตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาแล้ว เป็นขั้นสูงสุด เพราะเป็นสภาวะแห่งความสงบ เย็น เป็นสภาวะของการเข้าถึงการละ หรือหลุดพ้นจากห้วงคิดหา และพ้นจากการเป็นทาสของกิเลสหรือเครื่องเศร้าหมอง ในแง่ของปฏิเวธผู้ใดปฏิบัติ ผู้นั้นสามารถรู้ด้วยตนเอง

ปัจจัยภายนอกที่อาจมีส่วนส่งเสริมให้เกิดปรีชาปฏิบัติ แล้วนำไปสู่ปฏิเวธที่พบในการวิจัยนี้มีปัจจัยกิจกรรมทางศาสนา และอุปนิสัยของเพื่อนสนิท การทำวิจัยในประเด็นนี้ หากกำหนดกลุ่มประชากรเป็นผู้ที่มีการฝึกปฏิบัติธรรมหรือผู้ที่เคยผ่านการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา หรือมีประสบการณ์ในการเข้าค่ายฝึกปฏิบัติธรรมมาแล้ว อาจจะมีมากน้อยต่างกัน ก็อาจจะได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจและอธิบายในเรื่องปฏิเวธได้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะจำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

การจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษามุ่งที่การพัฒนาผู้เรียน ในด้านวิชาการหรือศาสตร์ต่างๆเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้เชิงวิชาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดำรง เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมประเทศชาติได้ ถึงแม้ว่าการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆจะมุ่งเน้นการศึกษาทางโลก แต่สิ่งที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการศึกษาตามที่สุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวไว้(๒๕๓๐, หน้า ๑๘) คือ พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา พื้นฐานทางความต้องการและปัญหาของสังคม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาของสังคม และวัฒนธรรม พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ พื้นฐานทางเนื้อหาสาระขององค์ความรู้ตามศาสตร์ที่เรียน และพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียน เป็นต้น

หากจะประยุกต์หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการที่ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มหาวิทยาลัยอาจจะกำหนดนโยบายดังต่อไปนี้ เพื่อส่งเสริมให้มีการนำเอานโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ค่อเนื่อง และทั่วถึง เพื่อผลิตบุคลากรที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ คุณธรรมและเป็นผู้ที่มีครรลองแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามนัยแห่งพุทธศาสนา คือ เป็นผู้ที่มีความฉลาดและสติปัญญาขั้นพื้นฐานพอตัว และพอแก่ความต้องการ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องวิชาชีพพอตัวและปฏิบัติได้ และเป็นผู้ที่มีมนุษยธรรมอย่างถูกต้องและพอตัว (พุทธทาสภิกขุ อังในสุมน อมรวิวัฒน์, ๒๕๓๐ หน้า ๒๑)

๕.๓.๑.๑ มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการเอาหลักไตรสิกขา หรือ หลักการศึกษา ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ศิล เป็นการฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพะ ๒) สมာธิ เป็นการฝึกฝนอบรมทางจิตใจ เน้นการปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพของจิต และ ๓) ปัญญาเป็นการฝึกฝนอบรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ตามเหตุปัจจัย รู้จักการใช้เหตุและผล รู้เท่าทันโลก และชีวิตจนสามารถทำให้จิตใจบริสุทธิ์ มาเป็นกรอบในการพัฒนานิสิตนอกเหนือจากการพัฒนาวิชาการควบคู่กันไป เพราะศิลปะ ก่อให้เกิดวาจาชอบ การงานชอบ และอาชีพชอบ โดยเน้นหรือส่งเสริมให้มีการรักษาศีล ๕ อย่างจริงจัง มีการกำหนดเกณฑ์สำหรับความประพฤติเช่นเดียวกับที่โรงเรียนทอสีที่ได้ปลูกฝังคุณธรรมโดยมีศีล ๕ ฉบับนักเรียนของโรงเรียนทอสีส่วนสมานันท์ก่อให้เกิดความเห็นชอบ การระลึกชอบ และความตั้งใจชอบ หากได้กำหนดไว้เป็นนโยบายว่านิสิตจะต้องผ่านหลักสูตรการฝึกสมาธิก่อนจึงจะสำเร็จการศึกษาก็น่าจะเป็นหนทางในการพัฒนานิสิตที่ได้ผล และการศึกษาเพื่อสร้างปัญญานำไปสู่การมีความเห็นชอบ และคำริชอบ นั้นหมายถึงการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์อันก่อรูปด้วยการมีมรรคมีองค์ ๘

๕.๓.๑.๒ มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา โดยเน้นทั้งการพัฒนาที่ตัวผู้เรียน ผู้สอน และผู้ที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน อัน

ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปรับภูมิทัศน์และสร้างแหล่งเรียนรู้และผลิตสื่อต่างๆที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้โดยง่าย

๕.๓.๑.๓ มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้ทุกหน่วยงานจัดสรรงบประมาณและมอบหมายบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการพัฒนานิสิตและบุคลากรตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นทางการ เพียงพอ และต่อเนื่อง สร้างและขยายเครือข่ายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา และมีการติดตามผลอย่างจริงจัง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

ในระดับปฏิบัติจำเป็นต้องมีการนำนโยบายมาแปลงเป็นโครงการ และกิจกรรม เพื่อสามารถแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีกิจกรรม มีการดำเนินงานและมีการกำกับติดตาม ประเมินและวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นการกิจของทุกหน่วยงานทั้งในระดับคณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งการทำงานควรบูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนานิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติที่ผู้วิจัยเสนอแนะ มีดังต่อไปนี้

๕.๓.๒.๑ จากหลักไตรสิกขา เริ่มต้นด้วย ศีล และเน้นไปที่ ศีล ๕ สามารถกำหนดกิจกรรมหรือโครงการ ๕ ประการให้มีการให้ความรู้เรื่องศีล และศีล ๕ ในทุกองค์ประกอบที่สำคัญก่อน ถัดจากนั้นเป็นโครงการรักษาศีล ๕ มีการกำหนดรูปแบบกิจกรรม มีการประเมิน ให้คะแนนและประกวดกันทำความดี ยกย่องผู้ที่ไม่ทำผิดหรือละเมิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ เริ่มที่ปรีชิต ตามด้วยปฏิบัติ และเมื่อเกิดปฏิเวธก็ให้มีกิจกรรมโครงการที่ทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่งเสริมให้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร ผลของการมีศีล วัดได้จากหลายเกณฑ์ เช่น การมีสัมมาวาจา(วาจาชอบ) น่าจะมีการณรงค์ให้ใช้วาจาไพเราะ ไม่กล่าวคำเท็จ ไม่พูดจาหยาบคาย ส่อเสียด เพ้อเจ้อ ฯลฯ โดยมีหน่วยเฝ้าระวัง สอดส่องและบันทึกคะแนน การสร้างสัมมาสัมมาคันถะ(การกระทำชอบ) ไม่ประทุษร้ายหรือเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น และนำไปสู่สัมมาอาชีวะ(การมีอาชีพหรือเลี้ยงชีพชอบ)

ถัดจากศีล เป็นการสร้างกิจกรรมภายใต้โครงการที่เน้นการสร้างสมาธิ ลักษณะการดำเนินการและรูปแบบอาจจะออกแบบเป็นการเฉพาะ เพื่อก่อให้เกิดสัมมาวายามะ(เพียรชอบ) สัมมาสติ(ระลึกรู้ชอบ) และสัมมาสมาธิ(ตั้งใจมั่นชอบ) กิจกรรมเหล่านี้ควรเน้นที่การปฏิบัติ โดยมีผู้รู้ และมีพี่เลี้ยงระดับประคองอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ลำดับถัดจากโครงการเสริมสร้างสมาธิ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในไตรสิกขาจะเป็นการสร้างโครงการและกิจกรรมที่เน้นการสร้างปัญญาอันจะนำไปสู่การสร้างสัมมาทิฐิ(เห็นชอบ) และ สัมมาสังกัปปะ(คำริชอบ) กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดโครงการหรือกิจกรรมในลักษณะนี้มาเป็นผู้ออกแบบ บริหารโครงการ ดำเนินกิจกรรม กำกับติดตามเพื่อให้เกิดผลที่วัดและประเมินผล ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดเช่นกัน

๕.๓.๒.๒ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานิสิต(และบุคลากร)ตามหลักไตรสิกขา อันได้แก่ การพัฒนาด้านพฤติกรรม หรือพัฒนาทางกาย (ศีล) พัฒนาจิตใจ (สมาธิ) และ พัฒนาปัญญา อันหมายถึง ความรู้คิดแจ่มแจ้งในบาปบุญคุณโทษ ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ความควร ไม่ควร และความไม่ยึดมั่น ถือมั่น (ปัญญา) แหล่งที่มาหรือองค์ประกอบของการพัฒนาต้องประกอบด้วยกันทั้งตัวผู้เรียน ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกต้องดีด้วย(ปรโตโมหะที่ดี) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจะทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ผลดียิ่งขึ้น การปรับสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนาทางกาย พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญาของนิสิต(และบุคลากร)จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาในแนวทางดังกล่าว

๕.๓.๒.๓ การจัดสรรและกำหนดวงเงินงบประมาณในแต่ละปีของมหาวิทยาลัย และทุกหน่วยงาน ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนานิสิต(และบุคลากร)ตามแนวทางหรือหลักไตรสิกขาให้เพียงพอ ต่อเนื่อง และเหมาะสมกับผู้เรียนรู้ อย่างเหมาะสม เพียงพอ และมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

๕.๓.๓.๑ ภาพรวมของงานวิจัย งานวิจัยนี้ ยังไม่ได้ทำการศึกษาโดยละเอียดถึงพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของนิสิต ถ้าหากทำการจำแนกออกมาโดยละเอียดจะสามารถจัดกลุ่มตามคิดในแต่ละข้อได้ครบถ้วน เนื่องจากคิด ๕ นั้นครอบคลุมความประพฤติกี่ทั้งทางกาย และวาจาของมนุษย์ทุกคน ส่วนจะคิดหรือละเมียดคิดในระดับใด คิดขาดหรือไม่ก็จะต้องวัดจากองค์ของคิดแต่ละข้อ หากได้ทำการศึกษาทำวิจัยโดยละเอียดก็จะเกิดคุณูปการหรือเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

๕.๓.๓.๒ วิธีวิจัย งานวิจัยนี้ทำการวิจัยด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากค่าสถิติต่างๆ ซึ่งยังไม่สามารถชี้หรือบ่งบอกในรายละเอียดที่ลึกซึ้ง และยังไม่ได้พิจารณาจากบริบทแวดล้อมได้อย่างครบถ้วน หากได้ทำการศึกษาโดยเชิงคุณลักษณะ หรือเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก การเฝ้าสังเกต หรือการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ทำการศึกษา หรือการสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ย่อมจะทำให้งานวิจัยมีความครบถ้วน ละเอียดพิศดารมากยิ่งขึ้น และการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อศึกษาถึงข้อแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษาในเชิงสาเหตุและผลก็เป็นอีกข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปอีกประการหนึ่ง

ท้ายเล่ม.....ขออนุญาตหยิบยกเอาข้อความบางส่วนจากบทนิพนธ์ของพระศรีญาณโสภณ(ปิย โสภณ)ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพระราม ๙ กาญจนานิกาย ซึ่งได้กล่าวไว้ใน "ทำดีให้ปรากฏ" (๒๕๕๒ หน้า ๒๐ และ ๑๑) เพื่อเป็นข้อคิด เตือนใจกับผู้อ่านทุกท่านว่า

"...เมื่อละชั่วแล้ว ต้องทำดีด้วย และเมื่อทำดีแล้ว ต้องดูว่าใจเราห่องไสหรือยัง ถ้ายังงุ่นง่านไม่สบายใจ เมื่อคิดถึงสิ่งที่ทำแล้วยังไม่ภาคภูมิใจ ก็เชื่อว่าดีแท้ยังไม่ปรากฏผล"...

"...ความคิดอยู่ที่จิต จิตของมนุษย์เหมือนดวงอาทิตย์ แต่มีพลังยิ่งใหญ่กว่าดวงอาทิตย์หลายล้านเท่า จิตไม่เคยหยุดฉายแสง แสงของจิต คือ ความคิดหรือปัญญา"

ขอน้อมคารวะ และขอขอบคุณทุกสิ่ง ทุกอย่าง และทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในชีวิตของข้าพเจ้า..

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรศรี วงศ์ทองดี

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

บรรณานุกรม

- จักรพล พิมพ์การ. พจนานุกรม พุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว. ๒๕๔๙.
- ทศนา แชนมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท เมธีทีปส์ จำกัด. ๒๕๔๙.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. เบญจศีล เบญจธรรม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐.
- ปิยโสภณ(นามปากกา). ทำดีให้ปรากฏ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรม. ๒๕๕๒.
- ปิยโสภณ(นามปากกา). ก้าวใหม่แห่งการคณะสงฆ์ การศึกษา-เผยแผ่ นำการปกครอง-ก่อสร้าง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรม. ๒๕๕๐.
- ปิยโสภณ(นามปากกา). ระเบียบชาวพุทธ ๓ จุดที่ควรจัด จุดเด่น จุดด้อย จุดยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พลัสเพรส. ๒๕๔๙.
- ปิยโสภณ(นามปากกา). แทนคุณศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พลัสเพรส. ๒๕๔๙.
- ประเสริฐ บุญตา. ดีด้วยศีล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ. ๒๕๔๙.
- ปราณี สำเร็จราชย์. ศีล ๕ เรืองน่าน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิปราณี สำเร็จราชย์. ๒๕๔๐.
- พุทธทาสภิกขุ. ปัจจุจสมุปบาทจากพระโอบุษฐ์ (แปลและรวบรวมจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี). พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ. ๒๕๔๙.
- พุทธทาสภิกขุ. กระแสแห่งชีวิต การปฏิบัติธรรมที่นำไปสู่นิพพาน. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๐ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และ บริษัทดาดา พับลิเคชั่น จำกัด. ๒๕๔๙.
- พุทธทาสภิกขุ. พื้นฐานชีวิต. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๙๓ ปี กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๔๒.
- พุทธทาสภิกขุ. มรดกที่ขอฟากไว้. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๑ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๕๐.
- พุทธทาสภิกขุ. การงานที่เป็นสุข การทำงานคือการปฏิบัติธรรม. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๐ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๔๙.
- พุทธทาสภิกขุ. คู่มือมนุษย์. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม. ๒๕๔๗.

พุทธศาสนิกฯ. แก่นพุทธศาสน์ หนังสือชนะเลิศรางวัล UNESCO แห่งสหประชาชาติ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๐๔.

พุทธศาสนิกฯ. หน้าที่ของมนุษย์. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๐ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม. ๒๕๔๙.

พุทธศาสนิกฯ. หัวใจพุทธศาสนา ศาสนาคือสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๐ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๔๙.

พุทธศาสนิกฯ. ปณิธาน ๓ ประการ. จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกพุทธทาส ๑๐๐ ปี (๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: ธรรมสภา. ๒๕๔๙.

พุทธศาสนิกฯ. ปัญหา หรือ อุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและ บริษัทตาดา พับลิเคชั่น จำกัด. ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). วิถีแห่งปราชญ์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ. ๒๕๔๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด. ๒๕๔๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). ธรรมะฉบับเรียนลัด. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด. ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). ชีวิตที่สมบูรณ์และความจริงแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด. ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). รู้หลักก่อน แล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด. ๒๕๔๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด. ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศยาม ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). พระพุทธศาสนา พัฒนาคคนและสังคม. กรุงเทพฯ: หนังสือสำหรับส่งเสริมการศึกษาและบำรุงพระพุทธศาสนา กระทรวงมหาดไทย.๒๕๔๐.

พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก. สติเป็นธรรมเอก. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓.กรุงเทพฯ: วิริยะการพิมพ์.๒๕๕๒.

เพ็ญพิไล กุทธาคนนนท์. พัฒนาการมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด. ๒๕๕๐.

วนิดา ขำเขียว. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรานนกการพิมพ์. ๒๕๔๓.

วิโรจน์ นาคชาตรี. ค่านิยมทางจริยธรรมของเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.๒๕๔๒.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. ศิล และพรหมวิหาร ๔.กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.๒๕๔๔.

สุนน อมรวินวัฒน์. การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์ และโครงการตำรา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.๒๕๓๐.

อัจฉราวดี วงศ์สกล. มีศีล...ก่อนจะสาย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). ๒๕๕๑.

Nutchaya Unskul. The Interpretation of the Five Precepts to Cope with the Adolescence's Moral Conduct of Today: An Analytic, Appreciative and Applicative Study. Bangkok: Ph.D. Dissertation of Saint John's University. ๒๐๐๖.

P.A. Payutto. A Constitution for Living. ๔๕ Eds. Bangkok: Sahathammika Co.,Ltd.Thailand.๒๐๐๖.

P.A. Payutto. Vision of the Dhamma: A Collection of Buddhist Writings in English. Nakhon Pathom, Thailand: Wat Nyanavesakavan. ๒๐๐๗.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง “การรักษาศีล ๕ ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

ของ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอนวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้รับแรงบันดาลใจจากการสอนหนังสือมาเป็นเวลา ๑๐ ปี การดูแลให้คำปรึกษานิสิต และการดูแลลูกๆ ที่น่ารัก ๒ คน การได้ครอบครองบุญคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ทั่วทุกท่าน การได้มีเพื่อนดีๆ และได้รู้จักผู้คนอีกมากมาย ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยว่าการใช้ชีวิตของคนเรามีอะไรเป็นกฎเกณฑ์การดำเนินชีวิตทั้งโดยผู้รู้ หรือไม่รู้ตัวอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ในหมู่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคน ทุกๆระดับ (ตรี โท เอก) เขามีระดับของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ อย่างไรไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด การประพฤติ ปฏิบัติของเขาจะเป็นไปในแนวทางเดียวกับการรักษาศีลอยู่ได้ และถ้ามีการประพฤติ ปฏิบัติที่อาจจะเป็นไปตามแนวทางของศีล จะสามารถทราบได้หรือไม่ จะมีวิธีการอย่างไรที่ทำให้หันมารักษาศีลกันใหม่ หลังจากนิสิตได้อ่านข้อความในแบบสอบถาม ได้ใคร่ครวญ ทบทวน และประเมินตนเองก่อนแล้วจึงค่อยตอบคำถามแต่ละข้อ อย่างพินิจพิเคราะห์ อาจารย์หวังว่างานวิจัยนี้คงจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้มีนิสิตได้มีโอกาสประเมินตนเองและพิจารณาความประพฤติ การปฏิบัติ และการใช้ชีวิตของตนเองอย่างเข้าใจขอให้นิสิตตอบคำถามให้ครบทุกข้อนะคะ ขอขอบคุณค่ะ

ผศ.ดร.ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี

โทร. ๐๘๑-๘๖๗-๘๕๔๐ และ ๐๒-๒๑๘-๗-๒๑๔

e-mail: sirapatsorn@gmail.com

ส่วนที่ ๑: ข้อมูลสถานภาพทั่วไป

๑. ท่านเป็นนิสิตคณะ.....
๒. ภูมิลำเนาของท่านคือ จังหวัด.....
๓. ขณะนี้ท่านพักอยู่กับใคร
 - พักอยู่กับครอบครัว
 - พักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย
 - พักอยู่หอพักเอกชน/ห้องเช่าของเอกชน
 - อื่นๆ (โปรดระบุ).....
๔. ท่านกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาใด ตรี โท เอก
๕. ชั้นปีที่.....
๖. อายุ.....ปี
๗. เพศ..... ชาย หญิง
๘. ศาสนาที่ท่านนับถือศาสนาใด
 - พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ(ระบุ).....
๙. คุณพ่อของท่านนับถือศาสนาใด
 - พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ(ระบุ).....
๑๐. คุณแม่ของท่านนับถือศาสนาใด
 - พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ(ระบุ).....
๑๑. โปรดระบุกิจกรรมทางศาสนาที่ท่านทำบ่อยที่สุดมาสัก ๓ อย่าง (โปรดเรียงลำดับจากมากที่สุด ให้ ๑ ไปจนถึงน้อยที่สุด)
 - ๑.....
 - ๒.....

๑๒. ท่านเป็นสมาชิกของชมรมใดในมหาวิทยาลัย(โปรดระบุ นาสัก ๑ หรือ ๒ ชมรม ถ้ามีมากกว่า ๒ ถ้าไม่มีให้ข้ามไป)
๑๓. กีฬาที่ท่านเล่นเป็นประจำคือ
๑๔. เพื่อนสนิทที่สุดที่ท่านคบเป็นแบบใด (โปรดทำเครื่องหมาย / ถ้าใช้คุณสมบัติของเพื่อนที่ท่านนึกถึง) เป็นคนดี มีศีลธรรม มี
 เมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ พูดแต่ความจริง
 พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ชอบรังแกสัตว์ ชอบดื่มสุราเมรัย และของมีเมา
 ชอบพูดให้ร้ายผู้อื่น ชอบนินทา ชอบพูดกระทบกระเทียบ เปรียบเปรย
 มีสติ รู้ตัวเสมอ อารมณ์ร้อนวู่วาม ครอบงำคนดีในการคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ
 เป็นที่พึ่งได้เสมอและแนะนำในทางดี ซักชวนทำบุญ ชอบพูดโกหก มีวินัย
๑๕. ในวันที่เกิดของท่าน ท่านมักทำอะไรเป็นประจำทุกปี(อาจจะมากกว่า ๒ อย่าง ให้ระบุเรียงตามความบ่อยจาก บ่อยที่สุด ไปถึงนานๆ ครั้ง)
 ๑.....(ทำเป็นประจำทุกวันเกิด เช่น ทุกวันพฤหัสบดี)
 ๒.....(ทำเป็นประจำทุกปี เช่น ทุกวันที่ ๒ มีนาคมของทุกปี)
 ๓.....(แม้จะเป็นวันเกิดแต่ก็ทำนานๆ ครั้ง ไม่ได้ทำทุกปี)
๑๖. กิจกรรมของครอบครัวที่ทำด้วยกันบ่อยที่สุดคือ(อาจจะมากกว่า ๒ อย่าง ให้ระบุเรียงตามความบ่อยจาก บ่อยที่สุด -๑ บ่อยมาก - ๒ และนานๆครั้ง -๓)
 ๑.....
 ๒.....
 ๓.....
๑๗. อาชีพของบิดาของท่านคือ.....
 ๑๘. อาชีพของมารดาของท่านคือ.....
 ๑๙. ข้อมูลสำหรับผู้ประกอบอาชีพแล้ว..... อาชีพของท่านคือ.....
๒๐. ข้อมูลสำหรับนิสิตปริญญาตรี หรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนงานเมื่อจบการศึกษาแล้ว หรือ ถ้าสามารถเปลี่ยนงานได้ท่านประสงค์จะประกอบอาชีพใด.....
- จบคำถามส่วนที่ ๑ ขอขอบคุณที่ตั้งใจตอบนะคะ โปรดตอบคำถามในส่วนที่ ๒ ๓ และ ๔ ให้ด้วยนะคะ

ส่วนที่ ๒: คำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องศีล ๕

คำชี้แจง คำท่านมีความเข้าใจในเรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด ขอให้ท่านอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย / หรือ X ลงในช่องทางขวามือ ช่องใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยแบ่งเป็น ๕ ช่อง ดังนี้

- เห็นด้วยมากที่สุด(๕) หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านมากที่สุด
 เห็นด้วยมาก(๔) หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านมาก
 เห็นด้วยน้อย(๓) หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านน้อย
 เห็นด้วยน้อยที่สุด(๒) หมายถึง ข้อความดังกล่าวตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่านน้อยที่สุด
 ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ (๑) หมายถึง ท่านไม่ทราบ หรือไม่แน่ใจ

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด (๕)	เห็นด้วยมาก (๔)	เห็นด้วยน้อย (๓)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (๒)	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ (๑)
๑.	ศีล หมายถึง ที่ตั้ง หรือที่รองรับของการกระทำที่เป็นกุศล เป็นคุณงามความดี เป็นเครื่องจำแนกคนออกจากสัตว์					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มาก ที่สุด (๕)	เห็นด้วย มาก (๔)	เห็นด้วย น้อย (๓)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (๒)	ไม่ทราบ/ไม่ แน่ใจ (๑)
๒.	คือ หมายถึง ความง่วงการกระทำชั่ว หรือกรรมชั่ว ทั้งปวงของมนุษย์ เป็นความตั้งใจที่จะงดเว้นบาปอันจะ ส่งผลเป็นความทุกข์ที่จะตามมาอันเป็นผลจากการ กระทำนั้น					
๓.	คือ หมายถึง เครื่องฝึกฝนและพัฒนาพฤติกรรมของ มนุษย์ทั้งทางกาย วาจา และใจให้เรียบร้อย เป็นความ สุจริตทางกายวาจาและอาชีพ					
๔.	คือ เป็นวินัยทางธรรม เป็นปกคิมารยาทที่สะอาด ปราศจากโทษ เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจา ใจ ให้ตั้งมั่น เป็นภริยาที่โห่ละเว้น					
๕.	คือ ๕ สำหรับฆราวาสไม่ใช่ข้อบังคับ ไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นสิ่งปกติที่มนุษย์ควรปฏิบัติ สามารถทำให้ครบ ทุกข้อ หรือทำเป็นบางข้อก็ได้ แต่ถ้าข้อใดไปตรงกับที่ กฎหมายของสังคมนั้นๆแล้วไปละเมิดเข้าก็อาจจะต้อง รับโทษทั้งที่เป็นไปตามกฎหมายและตามกฎหมายแห่งกรรม					
๖.	การรักษาคือมันได้บุญมากกว่าการบริจาคทาน แต่การ บริจาคทานก็เป็นการนำพาไปสู่การรักษาคือ เช่นเดียวกัน					
๗.	การสมาทานคือสามารถทำเป็นช่วงเวลา ในกรณีที่ต้อง เกี่ยวข้องกับงานที่จำเป็นต้องทำฝึกคิดก็สามารถ สมาทานศีลนอกเวลางานได้					
๘.	การสมาทานศีลเป็นการสัญญา ตั้งใจว่าจะไม่ทำผิด ควรทำทุกวันเพื่อเป็นการเตือนสติตนเองให้พึง ระมัดระวังในการ ไม่ก่อ โทษให้กับตนเอง					
๙.	การรักษาคือที่รวมถึงการ ไม่ยินดีในการทำผิดของ ผู้อื่น รวมทั้งการอุยงส่งเสริมในการผิดศีลของผู้อื่นด้วย เช่น การเปิดร้านขายเหล้าของจนไม่ดื่มเหล้า					
๑๐.	คือข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี การละเว้นจากการฆ่า และทำร้ายสัตว์ทั้งปวงโดยเจตนา ทั้งที่ตนเองหรือใช้ให้ ผู้อื่นทำ ไม่ว่าจะป็นสัตว์ครึ่งจันเล็ก ใหญ่ หรือมนุษย์ ก็ตาม					
๑๑.	องค์ประกอบของศีลข้อ ๑ มี ๕ ข้อ คือ หากครบ องค์ประกอบทั้ง ๕ ถือว่าศีลขาด หากไม่ครบทั้ง ๕ ข้อ ถือว่าศีลค้างพริบ ๑. สัตว์มีชีวิต ๒. รู้ว่าสัตว์มีชีวิต ๓. มีจิตคิดจะฆ่าหรือทำร้าย ๔. มีความเพียรเพื่อจะฆ่าหรือทำร้าย ๕. สัตว์ตายด้วยความเพียรนั้น					
๑๒.	การทรมานสัตว์ การรังแกสัตว์ การขนย้ายคนหรือสัตว์ ที่เป็นเหตุให้คนหรือสัตว์นั้นๆทรมาน การเล่นกีฬาที่นำ					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มาก ที่สุด (๕)	เห็นด้วย มาก (๔)	เห็นด้วย น้อย (๓)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (๒)	ไม่ทราบ/ไม่ แน่ใจ (๑)
	สัตว์มาทรมาณ การใช้ลูกน้องหรือลูกจ้างทำงานหนักเกินไปและให้เขาค้มหน้าค่อมหลัง ต่างก็เป็นการกระทำที่เข้าข่ายการคิดศีลข้อที่ ๑ ด้วย					
๑๓.	ศีลข้อที่ ๒ ยศินนาทานา เวรมณี การละเว้นจากการลักทรัพย์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือ ใหญ่หลวง					
๑๔.	ศีลข้อ ๒ มืองค์ ๕ คือ ๑. เจ้าของหวงแหน ๒. ใ้วามีเจ้าของหวงแหน ๓. มีจิตคิดจะลัก (ทั้งโดยคิดลักเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นลักแทน) ๔. มีความเพียรเพื่อจะลัก ๕. นำของมาด้วยความเพียรนั้น					
๑๕.	การอ้างพยานหลักฐานเท็จ เพื่อหักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น การทำของปลอมออกมาขายหรือทำสินค้าคุณภาพต่ำกว่าที่โฆษณาหรือบอกรายละเอียด การหลบหนีภาษี และค่าปรับของทางราชการ การขายของหนีภาษี การช่วยเหลือใจ การหลอกผู้ขายว่ารักแล้ว ปอกลอกเอาทรัพย์สิน การเผาบ้านทำลายข้าวของผู้อื่น การโกตางซึ่ง ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่ถือว่าคิดศีลข้อ ๒					
๑๖.	ศีลข้อที่ ๓ กามสุ มิจฉาจรา เวรมณี การละเว้นจากการประพฤติกิเลสในกามกับผู้ที่อยู่ในความดูแลของผู้อื่น					
๑๗.	ศีลข้อ ๓ มืองค์ ๔ คือ ๑. วัตถุที่ไม่ควรถึง (คือชาย หรือหญิงที่มีเจ้าของ หรือมีผู้คุ้มครองดูแลรักษา) ๒. มีจิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น ๓. มีความพยายามที่จะเสพ ๔. กระทำมรรคต่อมรรคให้ถึงกัน					
๑๘.	การร่วมประเวณีกับบุตรที่ยังอยู่ในการเลี้ยงดู หรือยังต้องพึ่งพ่อแม่ หรือกับแฟนที่ยังมิได้แต่งงานกัน หรือกับนักบวช ล้วนแล้วแต่เป็นการคิดศีลข้อที่ ๓					
๑๘.	ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี ละเว้นจากการพูดโกหก พูดเท็จ พูดไม่จริง					
๑๙.	ศีลข้อ ๔ มืองค์ ๔ คือ ๑. เรื่องไม่จริง ๒. มีจิตคิดจะพูดให้ผิด ๓. มีความพยายามพูดออกไป ๔. คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น					
๒๐.	การเสแสร้ง ทำนบยา การสร้างภาพวางบุคคลให้คนอื่นเข้าใจผิด การบิดเบือนแม้ไม่ได้พูดออกมา แต่ใช้สัญลักษณ์ เช่น การเขียนบอก การสั่นศีรษะ ล้วน					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มาก ที่สุด (๕)	เห็นด้วย มาก (๔)	เห็นด้วย น้อย (๓)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (๒)	ไม่ทราบ/ไม่ แน่ใจ (๑)
	แล้วแต่เป็นการคิดข้อที่ ๔					
๒๒.	คือข้อที่ ๕ สุวามรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณิละเว็น จากการดื่มสุรา เมรัย ของมีนเมาทั้งหลาย					
๒๓.	คือข้อ ๕ มีองค์ ๔ คือ ๑. ของทำให้มีเมาสุราเป็นคัม ๒. มีจิตใคร่จะดื่ม ๓. มีความพยายามดื่ม ๔. ดื่มให้ไหลล่องล้าคอเข้าไป					
๒๔.	การเสพยาเสพติดของมีนเมาอย่างอื่นที่ไม่ใช่น้ำเมา สุรา เมรัย แต่ทำให้ขาดสติก็ถือว่าเป็นการคิดข้อที่ ๕					
๒๕.	การสมทานวิริติ เพื่อรักษาศีล ๕ หมายถึง ความงด เว้นการทำชั่ว สามารถสมทานได้ทั้งออกเสียงและทำ ในใจ					
๒๖.	สมทานวิริติ คือ ความงดเว้นทำชั่วอันเกิดมาจากการ สมทานซึ่งสามารถสมทานรวมกันทั้ง ๕ ข้อ หรือ สมทานแยกเป็นข้อๆ เพื่อรักษาศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือ ทั้ง ๕ ข้อก็ได้					
๒๗.	ฉัมปัตตวิริติ คือ การไม่ทำชั่วแม้ไม่ได้สมทาน คือ เมื่อประจวบกับเหตุการณ์ที่อาจทำให้คนละเมียดคิดแต่ก็ เกิดความระอายใจ ไม่กระทำความชั่ว					
๒๘.	สมุเจตทวิริติ คือ ความงดเว้นได้อย่างเด็ดขาด แม้ไม่ได้ สมทานมาก่อน หรือแม้แต่มีเหตุการณ์มาประจวบเข้า ก็ไม่ละเมียดคิดได้อย่างเด็ดขาด					
๒๙.	การสมทานศีล จะสมทานกับพระภิกษุสงฆ์ หรือ สมทานกับตนเองเมื่อใดก็ได้					
๓๐.	ผู้ที่ไม่ได้สมทานศีลก็สามารถเป็นผู้ปฏิบัติรักษาศีลทั้ง ๕ ข้อ หรือ ข้อใดข้อหนึ่งได้					
๓๑.	การละเมียด หรือ คิดสติ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดให้ดู ที่เจตนา ถ้ามีเจตนาละเมียดก็ถือว่าคิดสติ					
๓๒.	หากคิดสติแล้วผู้ใดก็สามารถสมทานศีลใหม่ได้ เพื่อ ตั้งใจรักษาศีลต่อไป					
๓๓.	การมีจิตใจโหดเหี้ยม อิจฉาริษยา ชอบประทุษร้ายผู้อื่น ปัญหาที่ร่วมเพศ พุศโดยปราศจากความสำนึกรู้ว่า กระทำผิดจากท่านองคฺลของธรรม และการประมาทขาด สติจากการเสพยาของมีนเมา เหล่านี้ล้วนแล้วสามารถ แก้ไขได้ด้วยการปฏิบัติรักษาศีล ๕					
๓๔.	ผู้ที่กระทำความผิดหรือละเมียดศีลข้อใดข้อหนึ่งไปแล้ว ผู้นั้น ย่อมต้องรับผลแห่งการกระทำนั้นอันเป็นไปตามกฎ					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มาก ที่สุด (๕)	เห็นด้วย มาก (๔)	เห็นด้วย น้อย (๓)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (๒)	ไม่ทราบ/ไม่ แน่ใจ (๑)
	แห่งกรรม					
๓๕.	จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดในการรักษาศิล ๕ คือ การไม่ ประทุษร้าย เบียดเบียนด้วยกาย วาจา ใจทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น					
๓๖.	การเล่นเกมส์ในคอมพิวเตอร์ที่มีการทำร้ายหรือจำผู้อื่น ยังไม่ถือเป็นการคิดศีลข้อ ๑ แต่เป็นการตั้งให้มี แนวโน้มจะทำผิดได้ง่ายขึ้น					
๓๗.	การมีเจตนาอาชญาของของคนอื่นมาเป็นของตน แม้ เจ้าของจะไม่ได้อยู่ ณ ที่นั้น ถ้าหีบของนั้นเคลื่อนที่ไป หรือนำมาไว้กับคนก็ถือว่าคิดศีลข้อ ๒ ทันที					
๓๘.	คนโสดที่เกี่ยวผู้หญิง ไม่ถือว่าเป็นการคิดศีลข้อ ๑ แต่ เป็นอบายมุขหรือหนทางไปสู่ความเสื่อม					
๓๙.	การพูดตามมารยาทแม้จะไม่จริง แต่เพื่อเป็นการรักษา น้ำใจ หรือ ไม่ให้เกิดสถานการณ์เลวร้าย ยังไม่ถือเป็น การคิดศีลข้อ ๔ เพราะ ไม่ได้มีเจตนาที่จะโกหก					
๔๐.	การสูบบุหรี่ไม่ถือว่าเป็นการคิดศีลข้อ ๕ เนื่องจากบุหรี่ ไม่ได้ทำให้มีเมฆาตคติ แต่บุหรี่มีโทษทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นใกล้					
๔๑.	เบญจธรรมเป็นความประพฤติที่งดงามอันเป็นเครื่อง อุทิศกุศลให้ผ่องใสยิ่งขึ้น					
๔๒.	เบญจธรรมข้อ เมตตา กรุณา คู่กับศีลข้อ ๑ ปาณาติปาตา ฯ จดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น					
๔๓.	สัมมาอาชีวะ หนึ่งประกอบการเล่นกีฬาในทางที่ชอบ คู่กับศีลข้อ ๒ อทินนาทานาฯ จดเว้นจากการลักทรัพย์ฯ					
๔๔.	ความสามัคคีในกาม คู่กับศีลข้อ ๓ กามสุมิณาฯ จดเว้น จากการประพฤติผิดในกาม					
๔๕.	ความมีสติ คู่กับศีลข้อ ๔ มุสาวาทาฯ จดเว้นจากการ พูดเท็จ					
๔๖.	ความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อ ๕ สุราเมรัยาฯ จดเว้น จากการเสพสุราเมรัยของมีนเมาอันทำให้ประมาทขาด สติ					

ภาคผนวก ข

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	156.5556	576.8718	.4578	.9363
A2	156.3704	584.3191	.3141	.9372
A3	156.4815	586.6439	.3463	.9371
A4	156.4074	575.2507	.6523	.9355
A5	156.4444	577.1026	.5172	.9361
A6	156.6296	567.8575	.6664	.9350
A7	156.6296	579.1652	.3964	.9367
A8	156.2963	587.2165	.1564	.9388
A9	156.0370	592.3447	.1436	.9380
A10	156.0000	591.7692	.2301	.9376
A11	157.4444	541.5641	.7034	.9339
A12	156.0741	590.0712	.2445	.9376
A13	157.3704	536.4729	.7361	.9336
A14	156.0000	590.0769	.2590	.9375
A15	157.3704	539.9345	.7466	.9334
A16	156.0741	590.0712	.2445	.9376
A17	157.4074	540.4046	.7175	.9338
A18	156.0370	589.3447	.2787	.9374
A19	157.4444	540.7179	.7153	.9338
A20	157.1481	559.4387	.6091	.9350
A21	157.2963	550.1396	.6854	.9342
A22	157.5185	553.4131	.5441	.9359
A23	157.7778	556.9487	.5029	.9363
A24	156.9630	554.5755	.6754	.9343
A25	156.7778	548.0256	.7019	.9340
A26	156.2593	582.8917	.2924	.9375
A27	156.7778	562.1795	.6493	.9348
A28	156.5556	573.6410	.4654	.9363
A29	156.6667	564.3846	.5593	.9355
A30	156.9259	554.8405	.6760	.9343
A31	156.7407	564.9687	.4901	.9361
A32	157.2593	570.0456	.3743	.9374
A33	156.9259	594.2251	.0279	.9398
A34	157.7778	575.2564	.3442	.9374
A35	156.4444	558.1795	.7464	.9340
A36	156.5926	559.8661	.6677	.9346
A37	156.5556	565.4103	.6168	.9351
A38	156.2963	570.3704	.5513	.9356

A39 156.1481 572.4387 .5898 .9355
 A40 156.4074 567.7123 .6188 .9352

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0 N of Items = 40

Alpha = .9374

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
B1	33.6667	48.0769	.1408	.8452
B2	34.8519	47.9772	.2489	.8412
B3	34.8889	48.6410	.1439	.8435
B4	33.6667	39.4615	.5821	.8291
B5	34.5185	48.4900	.1057	.8456
B6	34.8519	47.8234	.2774	.8405
B7	34.8519	47.1311	.4068	.8374
B8	34.3333	46.0000	.3789	.8371
B9	34.6667	46.0000	.3635	.8377
B10	34.9259	45.4558	.4765	.8337
B11	35.0000	48.6923	.2864	.8417
B12	34.0000	44.0769	.6512	.8272
B13	34.6296	47.2422	.2451	.8417
B14	33.5926	41.0969	.7560	.8186
B15	34.0000	44.3846	.4145	.8360
B16	33.3704	44.4729	.3639	.8392
B17	34.4444	45.1795	.4578	.8340
B18	34.0370	41.3447	.6178	.8252
B19	35.0000	49.3077	.0569	.8443
B20	34.9259	46.0712	.5647	.8331
B21	34.4444	41.6410	.5821	.8273
B22	34.1111	41.1026	.6090	.8257

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0 N of Items = 22

Alpha = .8424

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
C1	50.8148	743.2336	.8574	.9916
C2	50.8148	721.6182	.9804	.9909
C3	50.7407	721.4302	.9581	.9910
C4	50.4444	745.1026	.7583	.9921
C5	50.7407	723.9687	.9611	.9910
C6	50.7778	722.2564	.9682	.9910
C7	50.7778	722.2564	.9682	.9910
C8	50.7778	726.1795	.9738	.9909
C9	50.6296	728.0114	.8840	.9915
C10	50.6667	724.6923	.8792	.9915
C11	50.6667	719.6154	.9442	.9911
C12	50.7037	730.5242	.9486	.9911
C13	50.7407	723.3533	.9506	.9911
C14	50.5556	729.7949	.9359	.9912
C15	50.7407	725.1994	.9638	.9910
C16	50.8148	738.1567	.8665	.9916
C17	50.7407	724.6610	.9516	.9911
C18	50.6296	747.8575	.7700	.9921
C19	50.7407	719.8148	.9618	.9910
C20	50.7037	720.7550	.9651	.9910
C21	50.6667	723.3077	.9299	.9912
C22	50.4444	747.5641	.7406	.9922

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0

N of Items = 22

Alpha = .9917

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
D1	32.3333	90.6923	.7436	.9448
D2	32.0741	91.3020	.7881	.9428
D3	32.1481	89.1311	.8629	.9395
D4	32.5926	87.2507	.8636	.9393
D5	32.5185	89.5670	.8303	.9409
D6	32.6296	87.2422	.8625	.9393
D7	32.6296	95.5499	.6795	.9473
D8	32.7407	96.6610	.6007	.9503
D9	32.8889	91.8718	.7983	.9425
D10	33.1111	86.2564	.8019	.9428

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0 N of Items = 10

Alpha = .9485

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	281.8889	1786.7949	.5991	.9434
A2	281.7037	1800.2934	.4637	.9438
A3	281.8148	1820.6182	.2188	.9444
A4	281.7407	1808.0456	.4079	.9440
A5	281.7778	1794.7179	.5595	.9436
A6	281.9630	1795.4217	.4746	.9438

A7	281.9630	1825.5755	.0748	.9449
A8	281.6296	1833.0114	-.0229	.9454
A9	281.3704	1827.4729	.0813	.9447
A10	281.3333	1823.4615	.2205	.9445
A11	282.7778	1770.1026	.4375	.9438
A12	281.4074	1823.6353	.1716	.9445
A13	282.7037	1762.2934	.4715	.9437
A14	281.3333	1823.1538	.1925	.9445
A15	282.7037	1760.2934	.5252	.9434
A16	281.4074	1823.5584	.1732	.9445
A17	282.7407	1770.4302	.4337	.9438
A18	281.3704	1822.8575	.1928	.9445
A19	282.7778	1775.5641	.3966	.9440
A20	282.4815	1764.4131	.6303	.9430
A21	282.6296	1755.6268	.6368	.9429
A22	282.8519	1752.8234	.5719	.9431
A23	283.1111	1757.0256	.5475	.9433
A24	282.2963	1795.2934	.3237	.9442
A25	282.1111	1783.2564	.3881	.9440
A26	281.5926	1824.8661	.0792	.9449
A27	282.1111	1787.4872	.4703	.9437
A28	281.8889	1803.0256	.3297	.9442
A29	282.0000	1785.4615	.4558	.9437
A30	282.2593	1790.1225	.3747	.9440
A31	282.0741	1802.3020	.2542	.9445
A32	282.5926	1813.5584	.1392	.9451
A33	282.2593	1819.4302	.1204	.9449
A34	283.1111	1809.0256	.2069	.9447
A35	281.7778	1769.4872	.6842	.9430
A36	281.9259	1764.9174	.6916	.9429
A37	281.8889	1788.9487	.4783	.9437
A38	281.6296	1803.3191	.3361	.9441
A39	281.4815	1803.4900	.3888	.9440
A40	281.7407	1784.4302	.5756	.9434
B1	283.7037	1836.7550	-.1033	.9450
B2	284.8889	1843.9487	-.3540	.9452
B3	284.9259	1829.1481	.0902	.9446
B4	283.7037	1817.4473	.1313	.9449
B5	284.5556	1832.7949	-.0225	.9448
B6	284.8889	1843.0256	-.3269	.9451
B7	284.8889	1847.4872	-.4576	.9453
B8	284.3704	1828.4729	.0620	.9447
B9	284.7037	1837.9088	-.1155	.9451
B10	284.9630	1837.0370	-.1071	.9450
B11	285.0370	1830.4986	.0932	.9446
B12	284.0370	1847.8063	-.3186	.9454
B13	284.6667	1845.6923	-.2836	.9453
B14	283.6296	1837.0114	-.0813	.9452
B15	284.0370	1842.3447	-.1576	.9454
B16	283.4074	1825.7892	.0736	.9449
B17	284.4815	1856.4900	-.4529	.9458
B18	284.0741	1845.9174	-.1859	.9456
B19	285.0370	1833.2678	-.0749	.9447

B20	284.9630	1834.6524	-.0761	.9449
B21	284.4815	1837.6439	-.0807	.9453
B22	284.1481	1860.7464	-.3581	.9462
C1	283.7778	1759.9487	.7203	.9427
C2	283.7778	1757.8718	.5990	.9431
C3	283.7037	1771.2165	.4739	.9436
C4	283.4074	1772.6353	.5403	.9434
C5	283.7037	1758.9088	.5981	.9431
C6	283.7407	1759.3533	.5843	.9431
C7	283.7407	1759.3533	.5843	.9431
C8	283.7407	1763.5071	.5846	.9431
C9	283.5926	1778.8661	.4175	.9439
C10	283.6296	1779.0114	.3937	.9440
C11	283.6296	1769.5499	.4683	.9437
C12	283.6667	1758.9231	.6508	.9429
C13	283.7037	1757.9088	.5948	.9431
C14	283.5185	1758.0285	.6431	.9429
C15	283.7037	1751.5242	.6753	.9427
C16	283.7778	1763.9487	.6259	.9430
C17	283.7037	1751.2934	.6636	.9428
C18	283.5926	1764.7892	.6595	.9429
C19	283.7037	1756.2165	.5865	.9431
C20	283.6667	1757.6923	.5841	.9431
C21	283.6296	1755.8575	.5984	.9430
C22	283.4074	1757.9430	.6979	.9428
D1	282.2222	1769.8718	.5437	.9433
D2	281.9630	1754.4986	.7448	.9426
D3	282.0370	1760.1140	.6683	.9429
D4	282.4815	1750.7208	.6953	.9427
D5	282.4074	1752.0969	.7364	.9426
D6	282.5185	1747.0285	.7272	.9425
D7	282.5185	1784.5670	.5049	.9436
D8	282.6296	1790.0114	.4302	.9438
D9	282.7778	1776.0256	.5541	.9434
D10	283.0000	1763.7692	.5179	.9434

Reliability Coefficients

N of Cases = 27.0

N of Items = 94

Alpha = .9446